T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MÜNTAHABĀT-I EDEBİYYE
(06 MİL YZ A3756) İNCELEME-METİN-TIPKIBASIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Rıbeen Nadhım Taher TAHER

Niğde
Nisan, 2018

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MÜNTAḪABĀT-I EDEBİYYE

(06 MİL YZ A3756) İNCELEME-METİN-TIPKIBASIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Rıbeen Nadhım Taher TAHER

Danışman : Dr.Öğr.Üyesi. Keziban PAKSOY
Üye : Prof. Dr. Ziya AVŞAR
Üye : Doç. Dr. Turgut KOÇOĞLU

Niğde
Nisan, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **"Müntaõabāt-ı Edebiyye (06 Mil YZ A3756) İnceleme-Metin-Tıpkıbasım"** başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğni ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.
16/04/2018

RIBEEN NADHIM TAHER TAHER

ONAY SAYFASI

Dr. Öğr. Üyesi Keziban PAKSOY danışmanlığında **Ribeen Nadhim Taher** tarafından hazırlanan **"Müntehabāt-ı Edebiyye 06 Mil YZ A37 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)"** adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 16/04/2018

JÜRİ :

Danışman : **Dr. Öğr. Üyesi Keziban PAKSOY** ....

Üye : **Prof. Dr. Ziya AVŞAR** ....

Üye : **Doç. Dr. Turgut KOÇOĞLU** ....

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun .... Tarih ve .... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Hünkar GÜLER
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ i
JÜRİ ONAY SAYFASI...ii

İÇİNDEKİLER iii

ÖZET...iv

ABSTRACT v

ÖNSÖZ vi

GİRİŞ 1

1.Manẓūm ve Mens̱ūr Müntaḫabāt-ı Edebiyye Hakkında 2
1.1 Mecmu'a Hakkında Genel Bilgiler 2

1.2. Manẓūm ve Mens̱ūr Müntaḫabāt-ı Edebiyye'de Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı.....4

2. Mecmu'ada Yer Alan Nazım Şekilleri................... 5

2.1. Mecmu'adaYer Alan Gazeller...5

2.2. Mecmuada Yer Alan Kasideler 6

2.3. Mecmu'ada Yer Alan Mesneviler...7

2.4 Mecmu'ada Yer Alan Müstezatlar...7

Çeviri Yazı Alfabesi..8

Metin...9

Kaynakça...53

Tıpkıbasım...61

Arapça Bölümlerin Türkçeye Çevirisi 101
Özgeçmiş..102

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜNTAḪABĀT-I EDEBİYYE
06 MİL YZ A3756(İNCELEME-METİN-TIPKIBASIM)

TAHER Rıbeen Nadhım Taher
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr.Öğr.Üyesi. Keziban PAKSOY
Şubat 2018, 129 sayfa

Bu çalışmada MillîKütüphane'de (**06 Mil YZ A3756)** arşiv numarası ile kayıtlı **"Müntaḫabāt-ı Edebiyye"** adlı mecmu'asıincelenmiş ve önce mecmu'anın kısa bir tanımı yapılmış ardından tezimizin içeriği ve şekil özellikleri üzerinde durulmuş en son olarak da mecmu'a metni bilimsel bir metodla transkribe edilmiştir.Tezimizin son bölümünde de çalışmaya konu olan mecmu'anın tıpkıbasımı yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler:mecmu'a,Müntahabāt-ı Edebiyye, tenkitli metin

ABSTRACT

MASTER S THESIS

LITERARY TEAMS
(06 MİL YZ A3756) EXAMINATION FACSIMILE

TAHER Ribeen Nadhım Taher
Turkish Language AndLiteratureDepartment
Supervisor: Dr.Öğr.Üyesi. Keziban PAKSOY

JANUARY,129 Pages

In this study, the analyzing of Mecmu'a called **"Müntaḫabāt-ı Edebiyye"** which is recorded in the National Library with(**06 Mil YZ A3756**)number and facsimile has been studied and before of macmu'a then made a short description of the content and specifications of macmu'a the most recently emphasized in the macmu'a verse forms and types of letters are transferred to the new scientific method. The text reproduced at theend of thestudy, thesubject of my work examination facsimile located.

Key Words: mecmu'a,Müntahabāt-ı Edebiyye,critical text

ÖNSÖZ

Mecmu'aların Divan Edebiyatı'nda önemli bir yeri vardır. Bu eserler hem hazırlandıkları dönemin edebi anlayışını hem de zaman geçtikçe değişenedebîzevkin tespitini sağlayan önemli kaynaklardır.

Bu çalışmada MillîKütüphane'de06 YZ A3756numarada kayıtlı **Müntaḫabāt-ıEdebiyyeadlı**şiir ve nesir mecmu'asının incelemesi ve metin neşri yapılmıştır. Tezimiz, giriş ve üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş Bölümü'nde mecmu'a hakkında genel bilgiler verilerek; Birinci Bölüm'de mecmu'anın ne olduğu; İkinci Bölüm'de**Manzūm ve Mensūr Müntaḫabāt-ıEdebiyye'nin** şekil ve muhtevaözellikleri;Üçüncü Bölüm'deise mecmu'anın bilimsel metodlara göre latin harflerine aktarılmış metnine yer verilmiştir.ü

Manzūm ve MensūrMüntahabāt-ı Edebiyyemecmu'asında, şairlerin neşredilmiş divanlarıyla kıyaslandığında, bazı beyitlerde kelime, ibare, dize ve beyit farklılıklar tespit edilmiştir.Bu tip farklılıklar ilgili şiirde dipnot ile belirtilmiştir. Metinlerin bilimsel imlasında Prof. Dr. Ziya Avşar'ın "Tenkitli Metin Neşrinde İmla Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler" adlı makalesindeki önerilerine uyulmuştur.

Bu çalışmada bana yardım eden her zaman yanımda olan değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Keziban PAKSOY'a ve değerli Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Ziya AVŞAR'a şükran borçluyum. Aynı zamanda değerli arkadaşlarıma teşekür ediyorum.

GİRİŞ

Mecmu'a kelimesiArapça cemʿ kökünden gelmektedir. Toplamak, bir araya getirmek anlamlarında kullanılan mastardan yapılan mecmu'a ise toplanmış, derilmiş demektir. Mecmu'a denince akla muntazam aralıklarla yayımlanan ve içinde hemen hemen aynı konudan yazıları ihtiva eden bir çeşit yazılar da akla gelir. Klasik Türk kültürü çerçevesi içinde mecmu'ayı bugünkü anlamıyla düşünmek yanlıştır. Mecmu'a genellikle kişilerin beğenilerini yansıtan bir not defteri olarak görevine başlamış ve bu görevini sürdürmüştür. O defter bitince de mecmu'a dediğimiz defterler ortaya çıkmıştır. Mecmu'a türünün önemi şöyle sıralanabilir:

1. Bügün için kayıp olan bir eser bu mecmu'aların birinden ortaya çıkabilir
2. Zamanında şairin herhangi bir sebeple divanına koymadığı veya daha sonra yazdığı şiir veya kulaktan kulağa ya da elden ele geçerek bu mecmu'alarda yer alabilir.
3. Divanı olmayan bir şairin şiirleri dağınık veya toplu şekilde bu mecmu'alarda bulunabilir.

Mecmu'alar tek bir konuyu içine alan yazıları topladığı gibi, değişik konuları da içine alabilir. Hatta değişik dillerde de olabilir. Mecmu'aların farklı şekillerde tasnifi yapılmıştır. Bunlardan biri Günay Kut'un, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'ninmecmu'a maddesindeki tasnifi şu şekildedir (Kut, 1986:170)

A. Nazire mecmu'aları

B- Seçim şiir mecmu'aları (mecmu'a-i eşʿar, mecmu'a-i devavin)

C. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmu'alar(mecmu'a-i edviye, mecmu'a-i ed'iye, mecmu'a-i tevârih, mecmu'a-i muammeyat, mecmu'a-i münşeat, mecmu'atü'r-resâil gibi)

D- Karışık mecmu'alar. Bu tür mecmu'alar nazım nesri karışık olabileceği gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.

E- Tanımış kişilerce veya derleyeni belli kişilerçe hazırlanmış mecmu'alar.

Agah Sırrı Levend'in Mecmu'a tasnifi şu şekildedir (Levend, 1984:166-176).

a) Nazireler mecmu'aları,

b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmu'aları

c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmu'alar,

d) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmu'alar

e) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları, ve özel mektupları kapsayan mecmu'alar.

Mecmu'ayı beş farklı maddeye ayıran Mehmet Gürbüz'ün tasnifi de şu şekildedir(Gürbüz 2012: 108-112):

1- Şiirlerin şekli özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmu'alar
2- Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tamatik) şiir mecmu'alar
3- Nazire mecmu'aları
4- Şairlerin aidiyeti, mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmu'alar
5- Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksiniz belirli şairlerin mecmu'alar şeklindedir.

Mecmu'alar hakkında son dönemde çok fazla akademik nitelikte çalışmalar bulunmaktadır. Bu sebeple söz edilen bu çalışmaların tekrarı niteliğinde bir çalışma yapmamak adına bahsi geçen Eserleri Kaynakça'da belirttik. Mecmu'alar konusunda daha ayrıntılı bilgi edinmek istenirse kaynakçanın gözden geçirilmesinde fayda vardır.

1- MANẒŪMVE MENS̱ŪR MÜNTAḪABĀT-I EDEBİYYEHAKKINDA

1.1.Mecmu'a Hakkında Genel Bilgiler

Tez çalışmamızın konusu olan "**Manzūm ve MensūrMüntahabāt-ı Edebiyye",** Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda (**06 Mil YZ A3756)** arşiv numarasında kayıtlıdır. Mecmua 38 varaktan oluşmaktadır, boyutu 1,633,4×1,177,9 mm'dir. Mecmu'anın baş kısmında 1a, 1b, 2a varakları boştur. Eserdeki satır sayısı değişiktir. Genel olarak sahifelerde on beş satır yer almakta beraber on,on sekiz satırdan oluşan sahifelerde vardır.Eserin yazı türübozuk nesihtir.Mecmu'anın, çoğunluğu Türkçe şiirlerden ve mensur metinlerden oluşmaktadır, bunların yanında Arapça ve Farsça

ibareler de bulunur. Mensur metinlerin bazılarıtercüme metinlerdir. Mecmuada isimsiz beyitler vardır. Mecmuanın başlangıç beyti:

Yāre varsun peyk-i nālem āh u zārım söylesün
Āb-ı çeşm ü girye-yi bīiḫtiyārım söylesün

Son beyti:

Zihī kerīm ki ifrāṭ-ı luṭf u iḥsānı
Mesīḥi eyledi miḥrāb-ı secde-yi tersā

1.2. Mecmu'ada Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı

Mecmu'ada yer alan şairlerin şiirleri aşağıda tablo olarak verilmiştir.

Sıra	Şair	Şiir Sayısı	Şiir Numarası
1	Nābī	1	1
2	Sāmī	2	2,8
3	ŞeyhülislāmBahāyī Efendi	1	3
4	Nefʿī	4	4,18,20,22
5	Nāʾilī-yi Ḳadīm	1	9
6	NāmıḳKemāl	1	5
7	Şairi bilinmeyen	12	6,7,13,14,15,16,17,19,24,25,26,27
8	Münīf	1	10
9	Şeyẖ Ġālib Dede	2	11,21
10	Żiyā Paşa	1	12
11	ʿĀkif Paşa	1	23
12	Fużūlī	1	28

2. MECMU'ADA YER ALAN NAZIM ŞEKİLLERİ

2.1. MECMU'ADA YER ALAN GAZELLER

Varak Numarası	Şair	Vezin ve Matla Beyiti
2b	Nābī	Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün Yāre varsun peyk-i nālem āh u zārım söylesün Āb-ı çeşm ü girye-yi biiḫtiyārım söylesün
3a	Sāmī	FāilātünFāilātünFāilātün Fāilün Farḳ-ı māhiyyet-i dil çeşm-i tamāşādandur Pertev-i nīk ü bed āyine-yi sīmādandur
3a	Şeyḫülislām Bahāyī Efendi	MefāīlünMefāīlünMefāīlün Ṭaġıtduñ ḫᵛāb-ı nāz-ı yārı ey feryād neylersüñ İdüp fitneyle dünyāyı ḫarābābād neylersüñ
7a	Sāmī	FāilātünFāilātünFāilün Cūşiş-i eşke dil-i pürḫūn bir mecrā iki Ḥayf kim fülk-i gühermeşḥūn bir deryā iki
8a	Nā'ilī-yi Ḳadīm	MefāīlünFeilātünMefāīlünFeilün Hevā-yı ʿaşḳauyupkūy-ı yāredek giderüz Nesīm-i ṣubḥarefīḳizbahāradek giderüz

2.2. MECCMU'ADA YER ALAN KASİDELER

15b	Nefʿī	MefʿūlüMefāīlüMefāīlüFeūlün Ṣanmañ ki felek devr ile şāmıseḥer eyler Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetindenḫaber eyler
5a	Nefʿī	MüstefʿilünMüstefʿilünMüstefʿilünMüstefʿilün Esdi nesīm-i nevbahār açıldı güller ṣubḥdem Açsun bizim de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem
17b	Nefʿī	FāilātünFāilātünFāilātünFāilün Āferīn ey rūzgārıñşehsüvār-ı ṣafderi ʿArşaaşşimdengirü tīġ-ı s̱üreyyā cevheri
26a	Nef᾿ī	MefāīlünMefāīlünMefāīlünMefāīlün Bahār irdi yine düşdileṭāfetgülistānüzre Yine oldı zemīnüñluṭfıġālibāsmānüzre
29b	ʿĀkifPaşa	FāilātünFāilātünFāilātünFāilün Cānvirir ādeme endīşe-yiṣahbā-yıʿadem Cevher-i cānımıʿaceb gevher-i minā-yıʿadem
33a	Fuẓūlī	MefāʿilünFeʿilātünMefāʿilünFeʿilün Hevā ʿarāyiş-i gülzāra oldı çihre küşā Bahār gülşene giydirdi ḥulle-yiḫaḍrā

2.3. MECMU'ADA YER ALAN MESNEVÎLER

12a	Şeyḫ Ġālib Dede	Mefʿūlü Mefāʿilün Feʿūlün Ey māh uyu uyu ki bu şeb Gūşunda yer ide bang-ı yā Rab
13a	Ziyā Paşa	Mefʿūlü Mefāʿilün Feʿūlün Ey varlığı varı var iden var Yoḳ yoḳsaña yoḳ dimek ne düşvār
24a	Şeyḫ Ġālib Dede	Müstefʿilün Müstefʿlün Rıḍvān-ı behişt-i āferīnsün İnsānü'l-ʿayn-ı ehl-i bīnsün

2.4. MECMU'ADA YER ALAN MÜSTEZATLAR

9a	Münīf	Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün Ḫāme-yi emr kün olduḳda raḳamsenc-i yekūn Cümlesi oldı behem beste-yi aḥkām-ı şuʾūn
33a	Şairi bilinmeyen	Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün Çarḫ-ı mīnāfāmdur hep kāʾināta āyīne Mehri yoḳdur māhırūlar gibi baḳma āyīne

ا (آ)	a, ā	ص	ṣ
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ż, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	s̱	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ڭ	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẕ, d̲	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ى	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

METİN

MANẒŪM VE MENS̱ŪR MÜNTAḪABĀT-I

EDEBİYYE
975
(JOḤAN PALUḲA-İSTANBUL NŪR-I ʿOS̱MĀNİYYE)

(NO;260)

[2b]

Manẓūm ve Menṡūr Müntaḫabāt-ı Edebiyye

1

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Yāre varsun peyk-i[1] nālem āh u zārım söylesün
Āb-ı çeşmü girye-yi bīiḫtiyārım söylesün

Çākçāk-ı sīne virsün mevce-yi ġamdan ḫaber
Zaḫm-ı ḫūnpāş-ı derūnum inkisārum söylesün

Ġonca gülsün gül açılsun cūy feryād eylesün
Sen ṭur ey bülbül birāz gülşende yārim söylesün

Ārzū-yı vaṣl ile şebzindedār olduḳlarum
Girye-yi ḥasretle çeşm-i intiẓārum söylesün

Bende yoḳ ḳudret edāya ḥarf-i şevḳi Nābiyā
Ḫāme-yi rengīn ṣarīr-i bīḳarārım söylesün

Nābī

———————○———————

Mevsim bahārda yazılmışbir teẕkire müsveddesi**[3a]**ḳudret-i celīle-yi perverdigār u ḥikmet bāliġa-yı cenāb-ı kirdgār muḳteżāsınca ābu tāb-ı faṣl-ı rebiʿ saṭḥ-ı basīṭ zemīne ferş-i ḳāliçe-yi rengāreng bedīʿ idüp cūşu ḫurūş-ıçemen lücce-yi ḫaḍrāya ġıpṭazen ve reng ü būy şükūfe ü ezhār ḫayra sāz[2] enẓār-ı erbāb-ı iʿtibārolaraḳ āyīne-yi ṭabʿvālāları miṣillü cevherān-ı leṭāfetü ṣafvet peydā ve her mesīre vü nüzhetgāh-u dilgüşā maḥsūd ḥadāyıḳ arż u semā oldıġı gibi murġān rāz[3] ve ʿale'l-ḫuṣūṣ tercümān-ı ʿaşḳu niyāz olan ʿandelīb ḫoşāvāz naġamāt-ı müʾeṡṡire ile terenümsāz ve sāmiʿa nevāz olmaḳda ve işbu mevsim-i behcet iḥtivāda seyr-i sāḥil ü ṣaḥrā vütemāşā-yı ṣunʿ-ı cenāb-ı Ḫudā nefs-i beşeriyye bāʿiṡ inbisaṭu şādmānī ve müstelzim ġıdā-yı rūḥānī olacaġı beyāndan āzāde olmasıyla biminneti teʿālā bahāriyeye[4] veyāḫūd leb-i deryāda vāḳiʿ āḫir mesīre-yi feraḥfezālardan herḳangısına şevḳ-i zevraḳārāda buyurılursa sāyeāsā maʿiyyet seniyeleriyle şerefyāb olacaġı huveydā olmaġla olbābda

———————○———————

2

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

Farḳ-ı māhiyyet-i dil çeşm-i tamāşādandur
Pertev-i nīkü bed āyine-yi sīmādandur

---

[1]ḫaber
[2]ḳamaşdırcı
[3]gizli
[4]ism-i ḫāṣ

Revzen-i ḫāneyi sermāda güşād itmeḳdür
[3b] Serdi-i bezm-i edebḫande-yi bīcādandur

Ḥāżır ol bezm-i mükāfāta eyāmest-i ġurūr
Raḫne-yi seng-i siyeh penbe-yi[1] mīnādandur[2]

Ṣāf dil tīre nihādāna[3]olur feyżresān
Güherefşānī-yi sāḥil kef-i[4] deryādandur

Sāmiyā ḫāneber endāzī-yi[5] dil hemçü ḥabāb
Cūşiş-i mevce-yi seylābe-yiṣahbādandur

(Sāmī)

———— ○ ————

İnsān içün sürʿat-i zevālde mis̱l-i sā'ir olan lez̠z̠et-i ḥayātıñs̱ebātsızlığına muḳābilgelecek bir niʿmet var ise o dabeni nevʿine bir yādigār-ı ʿömr ihdā iderek nefʿ-inās ile ḫayr-ı nās olmaḳ şerefini ki vücūduñfażīlet-i ṣaḥīḥasıdur ile'l-ebed muḥāfaẓa ile cīr-i māfāş itmekdür.Ās̱ār-ı beşeriyyede ise sözden pāyidār bir bergüzār yoḳdurçünki eñ ziyāde reşānet ü maʿmūretlemaʿrūf kişverleri bile devr-i zamān ġūr-ı zemīnegeçerse yine ḫāṭıra-yı enāmda cāygīr olan bir (beyt-i metin) raġbet eslāfdan ḥimāyet-i aḫlāḳ**[4a]**intiḳāl iderek dünyā ṭurduḳca ḫalelden emīn ḳalur

———— ○ ————

3

Mefāīlün Mefāīlün Mefāīlün Mefāīlün

Ṭaġıtduñḫᵛāb-ı nāz-ı yārı ey feryād neylersüñ
İdüp fitneyle dünyāyı ḫarābābād neylersüñ

Dil-i mecrūḥuma raḥm eyle ḳalsun dām-ı zülfüñde
Şikeste bāl olan murġıidüp āzād neylersüñ

Varup gisū-yı zülf-i yāri biri birine ḳatduñ
Yine bir fitne taḥrīk eylediñ ey bād neylersüñ

İdersüñ gerçi her derde ṭabībim bir devā lākiñ
Cünūn-ı ehl-i ʿaşk olunca māderzād neylersüñ

Güzel taṣvīr idersiñḫālü ḫaṭṭ-ı dilberi ammā
Füsūn u fitneye[6] geldükde ey Behzād[7] neylersüñ

(Şeyḥülislām Bahāyī Efendi)

---

[1]pamuḳ
[2]cam
[3]bulanıḳ meşrebliler,sū-yi iḫlāf asḥābı
[4]köpük
[5]ḫārice atılmış olmaḳ
[6](füsūn u fitne) ʿişve ve şīve maʿnāsınadur
[7]meşhūr bir ressāmın ismidür

———————O———————

(Cüvānī çü berḳī yemānī güzeşt çübād-ı ṣabā zindegānī güzeşt)Ḫaylī zamāndur Rumeli ḫākpāy-ı ḫidīvīlerinden mehcūrum çünkü maġdūrum ʿarż-ı maʿzeret emrindeḥayretzede-yi ʿaḳlu şuʿūrum ḥele bīḥużūrum velehu ḳuvā-yı**[4b]** Hermuʾes̱s̱er ü serdī sermā-yı cānıñdur ḥāciz ṭayy-ı mesāfe-yi seferdür tecdīd-i göñül ammā bīḫaberdürCevdet-i ʿāfiyet veırcaʿ nirūy[1] cüvānī vü şebābet emeliyle peyġūle güzīn[2] müdāvāt olup iḳdār-ı ḥavāsu meşāʿire māʾildür ne ʿaceb ġāfildür(Hel yuṣlaḥuʾl-aṭṭāru mā efsedehuʾl-dehrü) (ḳażaʾl-emru) bilmez ki muṭī-yī süst[3] endām-ı ten fersūde-yi esfār kühen zımdur pāmāl-i miḥendür görmez ki tebāşir ṣabāḥ rişü[4] ser-i sihām eşiʿe-yi mihr-i maḥşerdür nāvkehā-yı cānıñdur ne çāre (īn çinin būd būd tāki būd kār-ı cihān) (ve hüveʾl-müsteʿān) ġarībdür ki murādım istidʿā-yı ʿafv-i ḳuṣūr iken (el-ināʾu yeterşşeḥ bimā fihi) iledür yāy-ı suhan genişlendi ve emvāc-ı āteşengīziyle ḳalb ḥasretperver suzişlendi[5] yaʿnī ṣaded revişlendi faḳaṭ bu reyşle ʿaḳabāt baḥr-ı maʿnā geçilmez ve sevāḥil-i eşʿār māfīʾl-żamīr ḥaddine īyrilmez hiç gidilmez bārī şimdilik mersāy-ı duʿa ü inṭiẓār u mersāt fiken[6] fülk-i ḳalem olmaḳ tedbīrdürdegil taḳṣīrdür[7] gül-i bedāḥetiʿzār pir-i müstehām sermāye-yi bez̠l-i merāḥim kirām oldığı müsellem enām iken dağdaġa-yi istirḥām resmī ve lafẓī nāfiledür yalıñız gāʾiledür el-ʿözrüʿinde kiramʾl-nās maḳbūlu,veʾl-afubeyne yedeyhim ḥāżir ve mebz̠ūl ve neḥnü bihimeşmül olbab (Sāmī Paşa)

4

[5a] *Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün*

Esdi nesīm-i nevbahār açıldı güller ṣubḥdem
Açsun bizim de göñlümüz sāḳī meded ṣun cām-ı Cem

İrdi yine ürd-ibehişt[8] oldı hevā ʿanbersirişt[9]
ʿĀlem behiştender behişt her gūşe bir bāġ-ı irem

Gül devri ʿayş eyyāmıdur z̠evḳ u ṣafā hengāmıdur
ʿĀşıḳlarıñ bayrāmıdur bu mevsim-i ferḫunde dem

Dönsün yine peymāneler olsun tehī ḫumḫāneler
Raḳs eylesün mestāneler muṭribler itdükçe naġam

Bu demde kim şām u seḥer meyḫāne bāġa reşk ider
Mest olsa dilber sevse ger maʿz̠ūrdur şeyḫü'l-ḥarem

---

1 ḳuvvet,ḳudret
2 gūşe-yi inz̠ivāyı iḫtiyār iden
3 köşek,zaʿif
4 saḳal
5 degişdi
6 atıcı
7 tedbīr degil taḳṣīrdür dimekdür
8 Nisān ayı
9 yoġurulmuş

Yā neylesün bīçāreler ālüfteler āvāreler
Sāġar ṣuna mehpāreler nūş itmemeḳ olur sitem

Yār ola cām-ı Cem ola böyle dem-i ḫürrem ola
ʿĀrif odur bu dem ola ʿayş u ṭarabla muġtenem

Ẕevḳi o rind eyler tamām kim ṭuta mest ü şād kām
[5b] Bir elde cām-ı lālefām bir elde zülf-i ḫambeḫam

Luṭf eyle sāḳī nāzı ḳo mey ṣun ki ḳalmaz böyle bu
Ṭolsun ṣürāḥī vü sebū[1] boş ṭurmasun peymāne hem

Her nevresīde şāḫ-ı[2] gül aldı eline cām-ı mül[3]
Luṭf it açılsa daḫı gül ey ser-i ḳad ü ġoncafem

Bu dürd[4] ü bu ṣāfīdime dönsün piyāle ġam yime
Ḳānūn-ı devr-i dā'ime uy sende meyṣun dembedem

Meydür miḥekk-iʿāşıḳān āşūb-ı[5] dilārām-ı cān
Sermāye-yi pīr-i muġān[6] pīrāye-yi bezm-i ṣanem[7]

Mey ʿāḳılı irşād ider ʿāşıḳları dilşād ider
Seyle virür berbād ider dillerde ḳoymaz gerd-i[8] ġam

Mey āteş-i seyyāledür mīnā kadeḥle lāledür
Yā gonca-yı pürjāledür açmış nesīm-i ṣubḥdem

Sāḳī meded mey ṣun bize cām-ı Cem ü key ṣun bize
Rıṭl-ı[9] peyāpey ṣun bize gitsün göñüllerden elem

Biz ʿāşıḳ-ı āzādeyüz ammā esīr-i bādeyüz
[6a] Ālüfteyüz dildādeyüz bizden dirīġ itme kerem

Bir cām ṣun Allāh içün bir kāse de ol māh içün
Tā medḥ-i şāhenşāh içün alam ele levḥ ü ḳalem

(Nefʿī)

——————O——————

Ḳaraṭaġ cihetin me'mūr olmuş bir ḳumāndāna yazılmış bir mektūbdur ḳara göñüller ʿāṣīlerin ẓulmet-i şaḳāvatdan ḳararup gitmiş olan vücūdlarını şimşīr-i tābdār-ı ʿadālet ile temizlemek içün Ḳaraṭaġ cihetine münhī-yi ʿazīmet bulunduḳları istiḫbār ḳılındı.

---

[1]destim
[2]dāl
[3]şarab
[4]bulanıḳ
[5]fitne
[6]meyhāneci
[7]maḥbūbe
[8]ṭoz
[9]çoḳluḳdan ṭolılıḳdan kināya

5

Mefāʿīlün Feʿūlün Mefāʿīlün Feʿūlün

Biz ol ʿālī himem erbāb-ı cehd-i içtihāduz kim
Cihāngirāne bir devlet çıḳarduḳ bir ʿaşīretden

Biz ol nesl-i kerīm dūde-yi ʿOs̱māniyānuz kim
Muḫammerdür serāpā māyemiz ḫūn-ı şehādetden

faḫriye manẓūmesini ās̱ār-ı bediʿa-yı ẓafergüsterānesiyle iʿlān itmiş olan ḥaytu şaḳ ʿOs̱māniyānı ṭanıyanlar için bugüne ḥāʾiz oldıġıñız ṣıfat-ı ʿaskeriyeniñ naṣıl muḳaddes bir meʾmūriyyet oldıġını taḳdīr eylemeḳ pek ḳolaydur bu cihetle işbu meʾmūriyyet-i ʿaliyyelerini taḳdīse şitāb iderüm dīn ḳarındaşlarımızdan o ḳara ʿabalı arslan ve gül içinde küḥeylān yigitlere ki anlarıñ düşmeniñ(elleri ṭutulup atamsun) ṭolu dānesi gibi yaġdırdıkları ḳurşun ve gülle dānelerine ṣanki bir büyük elma[6b]aġacınıñ altında şaḳalaşdıḳları nişanlıları ṭarafından kendülerine meyve atılıyormuş gibi ḳayıdsızca fütūrsızcamuḳāvemet ve bu ana ḳadar herbir vuḳūʿātda dilīrāne ibrāz-ı ās̱ār-ı şecāʿat eyledükleri bütün ʿālemiñ muṣaddaḳıdur o ḳocaman yürekli ḳoca himmetli ʿOs̱mānlı dilāverlerine ẕāt-ı ʿālīleri gibi ḥamiyyetperver bir ẕāt-ı besālet-i es̱eriñ ḳumandan olması şāyān-ı şükrāndur

6

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Ey ḥamiyyetver yine gel ġayrete
Çünki farż olmuş ġazā buümmete

Al hemān şimşīri dest-i himmete
Cānımız olsun fedā bu millete

Vādisinde ḥıfẓ-ı nāmūs-ı millī için inşā idilmüş ġavġā hevālarını ve (ey gāzīler yol göründi)ṣadālarını ʿasākir şecāʿat maʾās̱ır-ı ʿOs̱māniyyeniñḥazīn ḥazīn çalınmaḳda olan müziḳlerden ṭuyup farṭ-ı şecāʿat u ġayretlerinden titreyerek (Allāh-Allāh) ṣadā-yı ʿavn-ı iḫtirāsını göklere çıḳardıḳlarını ve ṭaburlarıñ üzerinde bir seḥāb-ı nuṣretmeʾāb gibi nesīm-i muẓafferiyyetiñ hubūbile temevvüc iden ay ve yıldızlı rāyet-i ẓaferātıñ düşmene ṭoġrı ḥamle idercesine yüz gösterüp dilāverlere destgīr-i ictihād oldıġını görenleriñʿacabā tügleri ürpermez mi ḫuṣuṣıyle gideceġiñiz yerler ve baṣacaġıñız ṭopraḳlar ecdād-ı ʿuẓāmımızıñ al ḳanlarıyla ve herbir ḳabżası ve belki ẕerresi bütün dīn ḳarındaşlarımızıñ ḫūn-ı şehādetleriyle ālūde vü muḫammerdür buraları düşünüldükçe āyā o ṭopraḳlara ne ṣalābet ve ne celādetle baṣılur işte birāderim oraları ervāḥ-ı muḳaddese-yi şühedā-yı ʿOs̱māniyān ile lemʿa-yı evrāḳ-ı nūrlarla ṭolu ve efrād-ı ʿOs̱māniyyeniñ[7a]derūnı ise ṣafā-yı bāṭınī ve ilhām-ı Rabbānīyle memlūdur

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

Bula ġavġāda ẓafer erlerimiz
Ola tevfīḳ-i Ḫudā rehberimiz

Binâberîn oṭamda başım ucunda aṣılu ve yol üzerinde belimde baġlu olup fenā dost ve arḳadaşdan her ḥālde ṣādıḳ ve ḫayırlu olan revolverimi ẕāt-ıʿālī-yi ḥayderānelerine terfīḳ itdim bunı beliñizde gördükçe ve eliñize alup düşmen ṭarafına atdıḳça buümmet-i merḥūme-yi İslāmiyyeniñ eñ aḫḳer ḳulı olan ʿācizlerini taḫaṭṭur buyurmalarını temennī iderüm hemān cenāb-ı Ḥaḳ nuṣret ü ẓafere muvaffaḳ buyursun.

―――――――○―――――――

8

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

Cūşiş-i eşke dil-i pürḫūn bir mecrā iki
Ḥayf kim fülk-i gühermeşḥūn bir deryā iki

Ṣaḳlarum āyineyi ol butperest-i nāzdan
İstemez dil olmaġaMecnūn bir Leylā iki

Ḫaṭṭ-ı püşt-i[1] leb ider īhāmşemm-i būseyi
Mıṣraʿ-ı berceste-yi[2] mevzūn bir maʿnā iki

Mümtezicdārū-yı[3] iḳbāli ḫumār üneşʾeden
Rūzgāruñ virdügi maʿcūn bir eczā iki

[7b] Zevḳyāb-ı luṭf-ı şīrīn ü ʿitāb-ı telḫiyüz
Sāġar-ı laʿl-i leb-i meygūn bir ṣahbā iki

Vaḥdeti seyridemez aḥvelnigāh-ı iştibāh
Hestī-yi eşyā-yı gūnāgūn bir gūyā iki

Müttehidmaʿnāda ṣūretde dīgerdürḥüsn ü ʿaşḳ
Nūr-ı ḫūrşīd ü meh-i gerdūn bir ammā iki

Bir gerekdür ārzū ḫātırda ger ḥaḳcū isen
Sāmiyā olmaz dil-i maḥzūn bir sevdā iki

(Sāmī)

―――――――○―――――――

Kāffe-yi mevālīd-i imkān dembedem kevn ü fesād ṭabīʿatla muteḳallib ve nihāyeti'l-emr ʿālem-i fānīden zāʾil ü ġāʾib olup bīnām u nişān olur lācerem efrād-ı beşeriyye içün fıḳdān īn ü ān ve güzāreş-i ḫoyşān ve iḫvān eleminden āzāde ve her ḫāl ü şānda edā-y şükr-i Mennān ile dehenküşād olmaḳ ʿaḳlen ve ḥikmeten muḳteżī ve ʿaks-ı ḥāl yaʿnī pençe-yi ṭāḳatşiken meşyuna teslīm raḳabe-yi işkesteñi ve infiʿāl-i fıḳdan-ı tevekkül ve noḳṣān-ı tevessül āṣārı ve münāfī rızā-yı ḥikmet iḳtiżā-yı Rabbānīdür.

―――――――○―――――――

[1] arḳa
[2] müntaḫab,āʾlā
[3] ʿilāc

9

Mefāilün Feilātün Mefāilün Feilün

[8a] Hevā-yı ʿaşḳa uyup kūy-ı[1]yāredekgiderüz
Nesīm-i ṣubḥa refīḳiz bahāradek giderüz

Palāspāri-yi[2] rindī bedūş[3]kāse bekef
Zekāt-ı meyvirilür bir diyāredekgiderüz

Virüp tezelzül-i manṣūr-ı[4] sāḳ-ı ʿarşa tamām
Ḫudā Ḫudā diyerek pāy-ı dāra[5]dek giderüz

Ṭarīḳ-i fāḳda hemkefş olup «Senānī»ye[6]
Cenāb-ı gülḫani-yi[7] layḫuvāre[8]dek giderüz

İderse ḳanda lebiñ ḫātır-ı meẕāḳa ḫuṭūr
Diyār-ı Mıṣra degil (Ḳandahār)adek giderüz

Felek girerse kef-i (Nāʾili)yedāmānıñ
Seniñle maḥkeme-yikirdgāredek giderüz

(Nāʾilī-yi Ḳadīm)

[8b]Fıṭrat zekiyye-yi ezeliyye ile müzeyyen ve ʿirfan u ādāb-ı insāniyye ile memnūn olan bi't-ṭabʿ ittiḫāẕ-ı silk-i fāsidden mücānib ve cihet-i ṣalāḥu ġuṣṣa ẕāhib olur ancaḳ bu miṡillü mirvārīdür[9]neyyir-iaḫlāḳ-ı fıṭriyye ile müstenīdü'ṣ-ṣadr olan ẕevāt-ı rūşennażar her ʿaṣr u zamānda mānenddür dāne-yi güherenderdür şu ḥālde iktisāb-ı eṭvār u reftār-ı pesendīdeye sāʿī olan ebnā-yı beşer içün şeref-i milliyetine müteʿallıḳ ādāb u ʿādāt-ı cemīleye riʿāyetle tehẕīb-i aḫlaḳ raġbet ü ḥasebü'l-īcāb efkār-ı mütedāvile-yi zamān arasında taḥaddüṡ iden aḥvāliñ esās milliyete īrāṡ ve her irecek emrāżın maḥviyyesi müdāvātına ḥakimāne muvāṭebet lāzımdur çünki ḳurūn u aʿṣār-ı mütetābiʿanıñ teġayyür-i ḥāl u şānı mükteżā-yı ḥikmet-i ḥükm-i Rabbānī olarak bu tebeddüllāt-ı ʿaṣriyye-yi pür niyyetinden ebnā-yı zamān rehāyāb u deramān olamaz anıñ içün «Gördüñ zamān uymadı sen uy zamāneye» naṣīḥati meşhūrdur insān bulundıġı ʿaṣrıñ ḥükmine muvāfıḳ fiʿl ü ʿamelgöstererek cūyīde-yi semt-i selāmet olmaḳ żarūrīdür faḳaṭ her millet bir şiʿār-ı maḫṣūṣ ve edeb-i manṣūṣ ile serefrāz ve bu meziyetlemilel-i sāʾireden müfārıḳ u mümtāz olmaḳ ḥayṡiyyetine mebnī bütün bütün Zamān maḥv-ı imtiyāz idüp ḥāli teẕebẕübden temeyyüz idecek ḥamiyyet ü ġayret ṣıfatlarına münselib olaraḳ çārecūy-ı dermān**[9a]**olmaḳdan daḫı dermānda olur gerçi zamāneye temāşile muḫālefet münāfī-yi emr-i ṭabīʿatdur lākin müslim erbāb-ı nehādur ki tebeddülāt-ı evżāʿ-ı ʿālem ve teġayyürāt-ı aḥvāl-i ümem muʿāmelāt-ı cāriyede cereyān idüp uṣūl ü ḥaḳāyıḳ teġayyür ü tebeddülden āzādedür cemīʿ zamānda ḥasenāt ḥasenāt ve seyyiʾāt seyyiʾāt olup ḥasenāt seyyiʾāt ve seyyiʾāt ḥasenāt olmaz

---

[1]memleket
[2]bez parçası,post
[3]omuzda
[4]Ene'l-Ḥaḳ dimesiyle ḥükm-i şerʿiyye tabʿan ṣulb olunmuş ehlullāhdan bir ẕāt
[5] daraġacı
[6]şuʿarā-yı ʿAcemden olupmuʾaḫḫaren terk-i dünyā iden bir ẕāt
[7]ehlullāhdan bir ẕāt
[8]şarāb ṭorṭusı içici (lāy) ṭorṭu dimekdür
[9]inci, dürr

10

Feilātün Filātün Feilātün Feilün

Ḫāme-yi emr-i kün olduḳda raḳamsenc-i yekūn
Cümlesi oldı behembeste-yi aḥkām-ı şuʾūn

Çekdi müsvedde-yi taḥvīl-i berāt-ı ʿademe
Ḫaṭṭ-ı bütlān-ı ḳalem ṣunʿ-ı Ḫudā-yı biçūn

Oldı berdāşte hayllūt-i deycūr ʿamā
Ṣāḥa-yı pehn-i perūz oldı zevāyā-yı yekūn

Perde pīrāyı müẓāhir olup üstād-ı ezel
Cilverīz oldı peyāpey sūver-i günagūn

Münfaṣıl gerçi ki peyvend-i teṣāvīr-i zuhūr
Muṭṭaṣıl yek dīgere līk temās̱īl-i bütūn

Çeşm-ibārīk nigāhāne görinür yekreng
[9b] Bu nuḳūş-i ʿaceb engīḫte-yi[1] buḳalemūn

Ser behem dāde-yi dest eḥadiyyetdür hep
Yek beyek silsile-yi nisbet-i inşā-yı füsūn

Servolup bāġda üstāde-yi[2] miḥrāb-ı rıżā
Serfürū perde-yi[3] şükr oldı nihāl-ı ʿurcūn[4]

Subḥa gerdān-ı riyāżetkede-yiḳudretdür
Rīşe-yi[5] ṣāḳ-ı dıraḫt enmile-yi dest ʿaṣūn

Oldı bu şes der-i[6] ʿibretde ḳażā vü ḳaderiñ
Ḳabża-yı bes ü küşādende cihān zār u zebūn

Hep işārāt-ı ḥudūd-ı ḥikem-i nānṭıḳadur
Vażʿ-ı mīzān-ı teḳābülde bu sırr-ı meknūn

Sertāser olmada sencīde-yi ḳısṭās-ı teżād
Ġarāż-ı renc ü şifā cevheri şerʿ-i ḳānūn

Kimi berkār gibi ḫadva şumār-ı ḥareket
Kimisi noḳta gibi pāyı bedamān-ı sükūn

---

[1] taḥrīk idici
[2] ḳāʾim muntaẓır
[3] gösterilmiş
[4] ḫurmā aġacı dalınıñ ucı
[5] kök,ʿarḳ
[6] vāsiʿ

[10a] Kimisi Zeyd gibi ġurfe ṭırāzende-yi refīʿ
Kimisi ʿAmr u gibi nāmzed manṣıb-ı dūn

Kimisi pūte ḥāl içre dilin ḳāl itmiş
Kimi ecvef gibi ʿilletzede-yi herze derūn

Kimi nāḳıṣ ḫıred olmaġla olur dünyānıñ
Rişte-yi[1] dām-ı firībīne lefīf-i maḳrūn

Ḥāṣılı ʿillet-i taṣrīfden olmaz sālim
ʿAyn-ı efʿāl-i zamān ems̱ile-yi zīb-i meʾmūn

Ḫurde binān-ı ḫabāyāyıumūra besdür[2]
Ḥikmeti'l-ʿayn-ı mavāʿıẓ felek āyīne-yi gūn

Cümle bercāy-ı ḥikemdür bu bisāṭ-ı tertīb
Ḥadd-i ẕātında degildür birisi perde birūn[3]

Ehl-i ṭabʿa nola olsa bu sevād-ı ḥikmet
Ḫāk-i dergāh-ı keremkār gibi küḥl-i ʿuyūn

(Münīf)

---

[1]ipek
[2]kāfidür
[3]birden

[10b]ʿĀlemde ʿilm ü maʿrifet gibi bir şeref ümeziyyet olamaz ve insānıñ meṭālib-i ẕatīyesiniñ esbāb-ı taḥṣīliyyesi ṣanāyiʿü maʿārifden başḳa bir şeyle ḥuṣūl bulamaz ve her neyedāʾir olursa olsun ve her nerede bulunursa bulunsun hüner ü maʿrifetiñ ḳadr u ḳıymeti inkār olunamaz bu gördigimiz sāmān u intiẓām āḥvāl-ı enām ve ḥüsn-i maʿāşeret-i ḫavāṣṣ u ʿavām hep ʿilm ü hünerle ḥuṣūle gelmiş bir eser degilmidür ve meşhūdumuz olan bunca meḥāsin-iumūr ve ṣūret-i asāyiş ü ḥużūruñ naẓar-ı imʿān baḳılupnaẓar-ı diḳḳat ḥaḳīḳatşināsīye uruldukta dāniş ü maʿārifden başḳa birisi var mıdur bunuñ içün feth-i ebvāb-ı ʿilm ü ḥikmet ve tertīb-i esbāb-ı hüner ü maʿrifet ile terbiyye-yi ʿumūmiyye ḳażiyye-yi ḫayriyyesiniñiştihār u intişārına ṣarf-ı himmet eyleyen devletleriñ cerīre-yi ḥālleriṣīrāzegīr silk-i intiẓām ve reʿāyāsınıñ mesʾele-yi asāyişbālleri ṣūretpeẕīr beḳā vüdevām olageldigi baḥs u iştibāh ḳabūl ider mevāddan değildür insānıñ mahiyyeti ḥayvān-ı nāṭıḳ oldığından iki cihetli olup cihet-i ḥayvāniyyesine yaʿnī muḥāfaẓa-yı ḥayāt ve müşteheyātına terettüb iden iḥtiyācāt-ı cismāniyyesiniñ ḥuṣūle gelmesi ve sāʾiliniñ istiḥṣālında ve medeni'l-ṭabʿ oldığından emr-i temmedince żarūri'l-iḥtiyāc olan esbāb-ı teshīliyyeniñ istikmālinde fünūn-ı ṭabīʿiyye ü riyāżiyyemuḥtācdur cihet-i rūḥāniyyesi yaʿnī nāṭıḳ ve külliyāt-ıumūrı müdrik olması ḥasebiyle daḫı istifā-yı leẕāʾiẕ-i rūḥāniyyesi içün bi'ṭ-ṭabʿ mesāʾil-i ḥikmet-i İlāhiyyeye māʾil ü sālik ve ġıdā-yı rūḥāniyyesi meṡābesinde olan şiʿr ü inşā ve nüket ü mezāyā istimāʿına pek aşurı rāġıb ü mütehālık olagelmişdür bunuñ **[11a]**içün fenn-i ḥikmet-i İlāhiyyeye dāʾir birçoḳ kütb ü meʾāṡir yazıldığı gibi edebiyātdan daḫı ḥesāba gelmez bunca āṡār u mücelledāt kīşide-yi rişte-yi taḥrīrāt ḳılınmış ve tezyīn ü tehẕīb-i kelām için fevḳʿāde ve sāʾir fünūn-ı lāzımeden ziyāde beẕl-i cell-i ihtimām olunmuşdur ya bir söz içün bu ḳadar emek ṣarf eylemek ʿabeṣ ile iştiġāl dimekolmaz mı dinilmesün zīrā bu ʿālem-i meẓāhirde söz ḳadar nefs-i nāṭıḳa-yıinsāniyyeye müʾeṡṡir bir şey yoḳdur bu sebebden meydān-ımeʿreke u bir ḫāṣda[1] cān u baş telāşında iken bir söz ile ġayrete gelerek niçe biñ adım mevḳiʿ-i fedākārīde ṡābit ḳadem olup ʿindinde eñ ʿazīz ü leẕīẕ olan ḥayātını bir söze degişdigi ve bir söz ile fevḳ māyeteṣevver ve biñ cihāna deger şevḳ u şādmānī kesb idegeldigi pek çoḳdur sözüñ rifʿat-ı ḳadri naṣıl inkār olunabilür insānıñ hayvānāt-ı sāʾireden ḥesābü'l-imtiyāzı olan ṣıfat u mādiḥası ve tercümānü'l-ḳalb ve delāl-ı ʿālem-i ġayb olan zebānıñ olanca biżāʿa ve sermāyesi söz degilmidür ve söz gibi ʿālemde pāyidār u metīn bir eṡer var mıdur eyyām-ı māżīde gelüp geçmiş ve cemīʿ āṡārı münderis olup dār u diyārı unudulmuş nice ṣāḥib-i kemāl ü ḳuvvet ādemleriñ adını yād itdiren ve bunca aṣḥāb-ı dāniş ve ʿirfānıñ nāmını encümen-i ʿālemde dāstān iden söz degil midür ṭūfānzede-yi fenā olan ümem-i sālifeniñ iḫtirāʿ itmiş olduḳları bunca ṣınāyiʿ-i ġarībe ve āṡār-ı ʿacībe**[11b]**bütün bütün maḥv olup gitmiş iken olvaḳitler bir şāʾiriñ söyledigi söz maḥv olmayaraḳ bu ḳadar emvāc-ı ḥavādiṡ içinde yuvalanup geliyor sözüñ büyüklügüne bundan büyük delīl istermi ancaḳ sözüñ daḫı ḳadr u ḳıymeti söyleyeniñ maʿlūmāt u maʿrifetine göredür zīrā söz kārgāh-ı derūnda ṭoḳunmuş bir ḳumāş büḳlümün oldığından āb u tāb-ı ṭarāveti ve çārsūy-ı ḳābiliyyetde ḳıymeti ḳuvve-yi ʿāḳileniñ terdestī-yi[2] terbiyyesine göre olur bu cihetle sözüñ gerek böyle dildūz[3] u cigersūz olması ve gerek dāmen-i ḥaşre ḳadar pāyidār olacaḳ derecede bulunması daḫiʿilm ü kemāle mütevaḳḳıfdur her lisāna şeref viren şāmil oldığı fünūn ü maʿārifdür fünūn ü maʿārifi ḥāvī olmayan lisān her ne ḳadar ẕāten mükemmel ümuntaẓam olsa bile āṡār iʿmārdan ḫālī olan arāżī-yiḫāliyye gibi ʿadd olunur nitekim arāżīniñ ḥudūdı bi'l-yaḳīn kesimin ile envāʿ ṭarḫlar açılmadıḳça dilnişīn ve maʿmūr olamaz ise lisān daḫı taḥdīd olunup anıñ üzerine iʿmāl-ı fikr-i medīd ile dīvānlar fünūn-ı mütenevviʿadan kitāblar

[1] ceng
[2] yed-i mahāret
[3] yürek delici

yazılmadıḳça muʿteber ü meşhūr olamaz bu sebebden maḥżā lisānıñterbiyyesi ve sözüñ ṭarz-ı belāġat üzere olması içün ʿulūm-ı edebiyyeden elsine-yi medīde üzre bu ḳadar kitāblar teʾlīf olunmuşdur el-ḥāṣıl insānıñ gerek ḥevāyic-i cismāniyyesi ve gerek māṭālib-i rūḥāniyyesi ḥasebiyle taḥṣīl-i ʿilm ü maʿrifete muḥtāc idügi vāreste-yi kāffe-yi iḥticācdur (Büyük Reşid Paşa)

11

Mefʿūlü Mefāilün Feūlün

[12a]

Ey māh uyu uyu ki bu şeb
Gūşunda yer ide bang-ı[1] yā Rab

Maʿlūm degil egerçi maṭlab
Öyle görinür ki ḥükm-i kevkeb

Sīḫ-i siteme kebāb olursuñ
Ey ġonce uyu bu az zamāndur

Çerḫin saña maḳsadı yamāndur
Zīrā ḳatı tünd[2] ü biāmāndur

Luṭf itmesi de velī gümāndur
Ḫavfım bu ki pek ḫarāb olursuñ

Ey nergis-i ʿaşḳ ḫarab-ı nāz it
Dāmān-ı ḳażāya düş niyāz it

Biñ ḫavf ile çeşm-i cānı bāz it[3]
Encām-ı belādan iḥtirāz it

Bāziçe-yi inḳılāb olursuñ
Gel mehd-i ṣafāda rāḥat eyle

Bir ḳaç gececik ferāġat eyle
Fikreyle ṣoñun ʿināyet eyle

Süd yirine ḳana ʿādet eyle
Peymānekeş-i ʿitāb olursuñ

Mehd içre uyu ki ey semenber[4]
Ḳalmaz bu revişde çerḫ-i çenber

Bu ḥāl ile gerdiş[5] itmez aḫter
Seyr it saña az vaḳitde neyler

---

[1]nidā, ezān
[2]pek sert
[3]aç
[4]yasemen gibi beyaz kokulu
[5]dönüş, devrān

Seyl-i ġama āsiyāb olursuñ
[12b]Bīdārlıḳ ile itme muʿtād

Uyḳudan olur olursa imdād
Bir zehr ṣunup bu çerḫ-i cellād

Ġālib gibi kārıñ ola feryād
Bezm-i eleme rebāb olursun

(ŞeyḫĠālib Dede)

Türkçemiz bir lisāndur ki bi'l-ḳuvve şāmil oldıġı muḥasenāta göre dünyāda eñ birinci lisānlardan ʿadd olunmaġa şāyāndur çünki zemīn-iifādesi menāḳıb-ı ṭabīʿiyyāt içün tertīb olunmuş bir numūneḫāne gibi üç iḳlīm-i cesīmiñ maḥṣūl-i ṭabīʿatını cāmiʿ bulundıġından derūnunda cilvesāz-ı tenezzüh olan ebkār-ı endīşe ʿArab bādiyelerininiñinʿiṭāf ile ṭabīʿatın enfüsī ve āfāḳī iki bedīʿa-yı rengīni bir yirde iʾtilāf eyleye yaedebiyātımızda böyle üç büyük lisānıñ muḥasenātı mümtezic ve zamānımızıñ fikr-i kemāli mekānımızıñ bikr-i ḫayāliyle müzdevic iken ās̱ārımız ṣūretde ne derece fāʾiḳ olmalıdur ki bize göre zāde-yi ṭabīʿat dinilmege lāyıḳ olabilsün şu ḳadar ki lisānımıza Īrān şīvesiniñ cārī olan teʾs̱īrine bir nihāyet virmek lāzımdur zīrā ās̱ārımızı düşman-ı[13a]ḥaḳīḳat ve menfūr-ı ṭabīʿat olan aʿẓām u ebhām naḳīṣalarından ḳurtaracaḳ vāsıṭa
ancaḳ budur erbābına maʿlūmdur ki eks̱er-i ās̱ārında Īrānıñ taḥrīri taṣvīrine beñzerbirinde elvān ne ḳadar dilnişīn ise dīgerinde elfāẓ o ḳadar rengīn olmaġıla berāber biri münāẓara dīgeri münāẓaraya muṭābıḳ olmadıġı içün ikisi daḫı ṭabīʿatıñ ḫilāfıdur ḥattā ʿAcemiñ levāyıḥ-ı mersūmesine naẓar olunsa bir pehlevānıñ bıyıġı mızrāḳından uzun ve medāyıḥ-ı manẓūmesine baḳılsa bir mızraḳıñ ṭūlı māh ile māhı benindeki buʿd-ı mücereddеn efzūn görinür maʿrifetiñ sin-i kemāl-i ıṭlāḳına şāyān olan bu ʿaṣr-ımedeniyyetde öyle bir ṭaḳım heyākil-i hāʾile meddāḥlarını ḥüsn-i ṭabīʿat aṣḥabı naṣıl nedīm-i efkār idebilür dünyāda hīçbir ṣāḥib-i rüşd ü sedād var mıdur ki ġulyabānī ḥikāyelerini istimāʿdan maḥẓūẓ olsun

12

Mefʿūlü Mefāilün Feūlün

Ey varlıġı varı var iden var
Yoḳ yoḳ saña yoḳ dimek ne düşvār

Dir her şeyiñ lisānı her gāh
Allāh Allāh Allāh Allāh

Ey ber ter ʿaḳl u vehm ü idrāk
Maʿrūf ḫiṭāb mā ʿarefnāk

Ẕātıñ seniñ ol ḳadar büyükdür
Yanıñda büyüklük eñ küçükdür

Bu ḳubbede gerçi çoḳ ṣadā var
Yoḳ dārda senden özge[1] diyār

[1]başḳa

Ey ḳudreti eyleyen hüveydā
Her ẕerrede biñ cereyān-ı maʿnā

Dest-i ḳadriñde bīṭekellüf
Cüzʾi külli bütün taṣarruf

[13b]

Maḥsūb-ıʿināyetiñdür iʿdād
Peymūde-yi[1] ḳudretiñdür ibʿād

Ey kevni binā iden mühendis
Sensiñ bu manāẓıra müʾessis

Öz ḥüsnüñi[2] ḳılmaġa temāşā
Bir āyine düzdüñ ismi eşyā

Encüm ile ʿālemi donatdıñ
Her necmde biñ cihān yaratdıñ

Şaçdın bir avuç ḳehr semāya
Oldı bu kerāt bīnihāye

ʿAşḳıñla o rumyadan biridür
Her bir kere zār u serseridür

Nūruñ ile iltīmaʿ iderler
Dervīşleriñ semāʿ iderler

Sensiñ iden ey ḥakīm-i dānā
Bu ʿālemi ʿālem-i muʿammā

Ẕerrāt-ı ʿanāṣır u mevālīd
Emriñle bulur niẓām u teʾīd

Ey ʿālemi var iden ḫudāvend
Ey Ādemi zār iden ḫudāvend

İnsān ne ġarīb cānāvardur
ʿĀḳıl görinür cünūn eṡerdür

İnsān bilirüm ṣanur da bilmez
ʿİlmi ile cehilden kesilmez

Gūyā cehliñ ḫilāfıdur ʿilm
Cehliñ ṣırf iʿtirāfıdur ʿilm

Yā Rab bu ne ibtilā ne belvā

[1] muḥāt
[2] ṣāf, ḫālis, ḥaḳīḳī

İnsānda bu ʿacz ile bu daʿvā

Yā Rab bu ne dehr-i bīāmāndur
Yā Rab bu ne dārü'l-imtiḥāndur

Yā Rab bu ne kārgāh-ı ġamdur
Yā Rab bu ne vāde-yi elemdür

[14a]

Bir ḳabza-yı turāba cān virirsüñ
Ṭopraġa ṭaşa lisān virirsüñ

Birsiñ bir birligiñde şek yoḳ
Mülküñde seniñle müşterek yoḳ

Ey ḥayyu ḳadīr olān İlāhī
Bīmis̱l ü müşābih ü mużāhī

Dilḫastelere ṭabīb-i müşfiḳ
Her yaraya merhem-i muvāfıḳ

Bīmārlarıñ şifāsı sensiñ
Her dertleriñ devāsı sensiñ

Maẓlūmlara pināhsıñ sen
ʿĀcizlere dādgāhsıñ sen

Bīçāreye çāresāz olursun
Bīkeslere dilfirāz olursuñ

(Żiyā Paşa)

13

Mefāīlün Feūlün Mefāīlün Feūlün

Eger muḥavvelḥāl cihānyān ne ḳażāsun
Çirā mecārī aḥvāl-i pürḫilāf rıżāsun

Hezār nefs barāred[1] zamān-ı vücūd
Yekī çenāñ ki derāyīne-yi taṣavvūr māset

Kesī neçūn u çerā dem hemī neyāredzen[2]
Ki naḳşbend-i ḥavādis̱ u rāyı çūn u çirāset

[1]ḥāsıl ider
[2](dem hemī niyārdezd) dem uramaz, baḥs̱ idemez

Bu ʿişretḫāne-yi ʿālemde bir ḳaç gün ṭaʿaṭṭī-yi raḥīḳ-i dostkāmī ile şīrīnkām olanları elbetde izdirām-ı neks ü ālām ile düşmankām itmek sāḳī-yi devr-i peymānıñ dīde-yi ḳadīmesidür 14

Her cām-ı ġamī kezkef-i eyyām keşīdīm
Güftā sebk āşām[1] ki cām u karāmad

ammā bu esṇāda müşāreket-i evdā ile ḫamḫāne-yi rūzgārda ṭas ṭas tecerrüʿ olunan zehrāb-ı sitem üʿinādın meẕāḳ-ı çāḳ bir mertebe taḥṣīl-imerāret itmişdür ki bir çeşme-yi şīrī ü şīr[14b]leẕāʾiẕ olan laʿlnūşīn güherḫān (vildān muḫalladūn beakvābın ve abārīḳ) leblerinden dūbāra[2] iżāfe-yi kevs̱er ü tesnīm şeker ḫande idüp (ilā miḳāt-ı yevmi maʿlūm) zülāl pūseyle şest u şū[3] ḳılsalar ancaḳ kesb-i idrāk ḥalāvete müstaʿid olabilür

15
Cām-ı sitemle telḫ-i meẕāḳım o deñlü[4] kim
Kevs̱erde olmasa zehr oluyor içdigim şarāb

Bir yana āteş-i ġam-ı aḥbāb sīne sūz
Bir yana nāz-i cevr-i felekle cīger kebāb

Bu iki nīrān-ı dūzaḫnişān ki ḳadāḥa-yı ḳażā vü ḳaderden berceste olan şerāre-yi ʿālemsūz ile ġuluvvefrūz olmuş bir nāʾire-yi (muḳadate elletī teṭlaʿ ʿale'l-efʾide) dür buña raşāşa pāş teslīm u rıżā olmadan ġayrı ne tedbīrkārgīrdür

16
Taḳdīr-i ḳaṭʿ-ı reşte-yi tedbīr mīküned
Tedbīr-i sāde levḥ çe taḳdīr mīküned

Sīmā-yı ḫaṣṣ-ı ḫaṣṣın fevz ü necāḥ ḳıyās olunan tedbir-i nās bir külbe-yi nāyīn-i esās iken ḳavāriʿ-işāʿiḳa-yı teʾs̱īr taḳdīr-i tābāver olmaḳ nice mutaṣavverdür

Sebeḳet taḳādīr ālālihe ve ḥükmehā
Fāriḥ fuʾādıñ men faʿala ve men lev

Pes merd-i mütevekkil ve ḳavī dil her ḥāldeʾumūrını meşiyyete tefvīż idüp s̱eriyye-yi (lev-veleʿelle)ye sülūk ile cādde-yi rıżādan sermū-yı inḥirāf göstermeyerek kendini maʿnen varṭa-yı münāzaʿaya düşürmez ammā bir ḫāṣiyet ile ki ḫamḫāne-yi elfāżda ḳavāḳīz-i emr ü irāde ve rıżāya lebbeleb mālī olan ṣahbā-yı haḳāyıḳmālī müttehid[15a]e'l-maʿnā zaʿm itmegile neşve-yi imtiyāzdan bībehre olup yüheyyec cerbeze-yi zanadıḳa ve maṭīyye-yi ʿaḳīde-yi ṭarīḳ-i müstaḳim meẕheb-i nāciyeden fersaḫ fersaḫ tebʿīd ederek mevḥil-ı cebr-i ḥalīde girifte pāy-ı żalāle olmaḳ ṣūretiyle başına meʿalī-yi vesāvis daḫı oturmaz zīrā ḥalī ü ḥalel-i irāde ile ṣūret-i dilġarīb-i rıżāda çehrenümā-yı mücellā-yımücellā-yı şüḥūd olan şāhid tābında āzār-ı emr gāhīce nehy-i maḥża muḳārin ve irāde-yi rıżāya mübāyin buldıġı kütüb-i kelāmiyyede nice idülle-yi ḳāṭıʿa ile müberhen ü müs̱betdür
17

---
[1]çabuḳ iç
[2]iki defʿa
[3]teşġil ve taṭhīr
[4]o ḳadar

Mürīdi'l-ḫayru ve'ş-şerrü'l-ḳabīḥ
Velākin leyse yarża bi'l-muḥāl

Meʾāli daḫı bu maʿnāya dāldür egerçi mażmūn rıżā-yı iṭāʿat iḳtiżā-yı cerīde perişāndur evrāḳ-ı iʿtirāżāta şīrāze-yi teʾlīf olan reşte-yi pīçāpīç (lev ve leʿlle)ye gūşe-yi miḳrāṣ terk ü teslīm irişdirmegile inḳıṭāʿ virerek ṣaḥīfe-yi nefs yarāʿa barāʿa sükūn ile naḳşpezīr-i iṭāʿa olmaḳdan ʿibāretdür (inneme'l-ṭṭaʿat u filmaʿrūf) feḥvā-yı saʿādet iḥtivāsı maġzāsınca imżā-yı irāde ile miskī'l-ḫitām olması emr-i maʿrūfda muḳarredür münhiyātda cidden mutaṣavver degildür lācerem müʾmin-i ḳaviyyü'l-iʿtiḳād evvelā emr-i maʿrūfda ehl-i maʿrūfa ittibāʿ ile biḳaderi'l-ṭāḳati'l-beşeriyye şer ü ṭalāḥdan ittiḳār-ı berd ṣalāḥa beẕl-i ictihād ile ṣarf-ı süveydā ḳılur baʿdehu teʿs̱īr ü teysīrīni Ḥażret-i muḥavul'l-aḥvāldan istidʿā ider bu ṣūretde nebāle-yi āmāli hedef-i iṣābetden taḫallüf idersede her āyīne-yi (velʾecrü biḳader elmeşeḳḳe)den bībehre olmayup (inneme'l-aʿmal bilniyāt) ile mücāzāt olunması bīşāʾibe-yi iştibāhdur (Şefīḳnāme)

18
Mef ʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

(15b)

Ṣanmañ ki felek devr ile şāmı seḥer eyler
Her vāḳıʿanuñ ʿāḳıbetinden ḫaber eyler

Bir düş gibidür ḥaḳ bu ki maʿnadabu ʿālem
Kim göz yumup açınca zamānı güzer eyler

Bir yirde kirāma bu miḳdār ola mühlet
Erbābı nice kesb-i kemāl u hüner eyler

Olmış ṭutalum müddet-i ārāmīde mümtedd
ʿĀḳıl nice temyīz-i reh-i ḫayr u şerreyler

Temyīz-i reh-i ḫayr u şerr olur mı o dilde
Kim leşker-i ġam birbirini bīsiper eyler

Bulmaz reh-i ḥaḳḳımeger ol kimse ki aña
Tevfīḳini Hādī-yi ezel rehber eyler

Tevfīḳrefīḳ olmayıcaḳ fāʾide yoḳdur
Her kim burada ʿaḳla uyarsa żarar eyler

ʿAḳlıñ hüneri vādī-yi ḥikmetdedür ancaḳ
Taḥḳīḳ ile ḥikmet nice bir dilde yir eyler

Ḥikmet ger o ʿilm ise ki aḥkām-ı felekden
Endīşe-yi ʿāḳıl-ı beşerī bāḫaber eyler

Düşmez dil ü ṭabʿ ehli bu endīşeye zīrā
Teşvīş-i dil ü ṭabʿı bu daḫi beter eyler

Zuʿmınca olur her kişiniñ redd ü ḳabūli
Ḥaḳ söyleyeni ṣanma felekden ḥaẕer eyler

Rindān-ı Ḫudāperver-i maʿnā bu maḥalde
Ne çarḫa ne ḳavl-iḥükemāya naẓar eyler

Virmez felegüñ cevr-i çependāzına ḥükmi
Ḳor ḥikmeti teslīm-i ḳażāvü ḳader eyler

Gerdūn meger āsūde midür kendi kederden
Devrān aña da mihrini pürnīşter eyler

Gün başına bir ḫilʿat-idībā virür ammā
Dāmānını ālūde-yi ḫūn-ı cīger eyler

Ol kimsedür āzāde elemden ki vücūdın
Gūy-ı ḫam-ı çevgān gibi bīpā vü ser eyler

Ya ol kişi kim tīr-i cigerdūz-ı ḳażāya
Ḫaṣmān çeküp tīġ-ı zebānın siper eyler

[16a]

Ya ol kişi kim ḥerza içün aḳsām-ı belādan
Endīşe-yi evṣāf-ışeh-i dādger eyler

Ol şeh ki cihān mevsim-i ʿadlinde ṣafādan
Devrān-ı ṭarabnāk-ı cemʾe ḫandeler eyler

Ol şeh ki ġubār-ı sum-ı[1] yekrān-ı sipāhı[2]
Deryā-yı muḥīt-i felegi pürkeder eyler

Ol şeh ki kef-i himmeti hengām-ı keremde
Dünyāyı ġanī kānī[3] tehī baḥrī ber eyler

Ḫān Aḥmed-i ʿādil ki ḳażā naʿl-i semendin
Māh-ıʿalem-i āyet-i fetḥ ü ẓafer eyler

Cemşīd-i kerem pīşeñe seyrāna çıḳınca
Ḫūrşīd gibi ḫāk-i rehin ferş-i zer eyler

Ḫūrşīd-i kevākibḫaşm-ı rūy-ı zemīn kim
ʿAskerler cihānı ḥasrenderḥasr eyler

Māh-ı felek ārā-yı saʿādet ki zamāna
Eyyāmını ārāyiş-i devr-i ḳamer eyler

Bir himmete ḳādir ki nice bīser üpāyı
Bir demde murād itse şeh-i tācver eyler

Bir ḳudrete mālik ki nice taḫtnişīniñ

---

[1]naʿl
[2]at
[3]maʿdenī

Alur küleh ü efserini derbeder eyler

İḳbāline vābeste felek tā o ḳadar kim
Tedbīri ile devrini zīr ü zeber eyler

Bir mihr-i celīşaʿşaʿadur reʾyi ki dāʾim
Evc-i felek-i salṭanatı müstaḳar eyler

Şāmil yine hep dāʾire-yi ʿāleme nūrı
Ne maşrıḳı ne maġribi var ne sefer eyler

Ger luṭfı mühimsāz-ı bahār olsa dıraḫtıñ
Her şāhını bir şūḫ-ı muraṣṣaʿ kemer eyler

Ger tāb-ı temūz-i ġażabı itse sirāyet
Her ḳaṭre-yi bārānı hevā pürşerer eyler

Āb üzre vezzān olsa eger ṣarṣar-ı ḥıfẓı
Emvācını zencīre-yi naḳş-ı ḥacer eyler

[16b]

Māhiyyeti ger olsa cemādata mürebbī
Ṭaṣvīr-i ḥacer kesb-i kemāl-i beşer eyler

ʿĀdli ki müsellemdür aña ḥüsn-i tedārik
Gör ḥükmini her yirde nice kārger eyler

Olsa meṡelā rābıṭaperdāz-ı mükāfāt
Pervāneye gülbergi telāfī-yi per eyler

Taʿbīr idemem ṭıynet-i pākindeki luṭfı
Gör ḫāsiyet-i feyżi ne miḳdār eṡer eyler

Gāhī ki ḫayāl-i şiken-i ṭurra-yı ḫulḳı
Eṡnā-yı tefekkürde dilümden güzer eyler

Endīşem olur būy-ı latīfiyle muʿaṭṭar
Andan ḳalemüm ʿālemi pürmüşk ü ter eyler

EyḪüsrev-i Cemkevkebe-yi memleketārā
Kim salṭanatuñ ʿālemi pürzīb ü fer eyler

Evṣāfuña ḥad yoḳ ṭutalum siḥr ile ṭabʿum
Biñ maʿnāyı bir şekle ḳoyup muḫtaṣar eyler

Ḳaṣd itse ḫuṣūṣā ki gühersenc-i ḫayālim
Bir nüktesini şerḥ-i kitāb-ı dürer eyler

Ṭabʿımdur o deryā-yı güherpās-ı miʿānī

Kim saḥilini maʿden-i lüʾlüʾ-i ter eyler

Endīşem o ṣūretger-i iʿcāz u nümādur
Kim cevher-i fered üstine ṭarḥ-ı ṣuver eyler

Ḫāmemdür ol ebr-i çemenārā-yı süḫan kim
Bir ḳatresi bir gülşeni şādābter eyler

Rengīn ü leẕīẕ oldı kelāmum o ḳadar kim
Kām leb-i endişeyi pürgülşeker eyler

Ammā yine bir söz ne ḳadar nāzük olursa
Deḫli oña erbāb-ı ḥased ol ḳadar eyler

Üstād olıcaḳ sözde ḥaseddenḳaçılurmı
Zīrā hüner reşk ü ḥased muʿteber eyler

Yitmez mi bu devlet ki baña reşk ide dāʾim
Bir ṭāʾife kim daʿvå-yı fażl u hüner eyler

Zaʿmı o ḳadar herbiriniñ sözde ki gūyā
Endīşesi taġyīr-i ḳażā vü ḳader eyler

Ammā giricek maʿreke-i maʿnåya evvel
Şemşīri ḳor endīşe-yi zırh u siper eyler

[17a]Nuṭḳıla Mesīḥā geçinür her biri ammā
Ḫāsiyyet-i ṣoḥbetleri insānı ḫar eyler

Ġavġā-yı süḫandur bu fażiletde nemüz var
Fażl ehli bizüm başımuz üstünde yir eyler

Söz ben didigim cevher-i ʿulevī ise ānī
Devrān ṣadef-i semʿ-i ḳabūle güher eyler

Söz midür o kim nüsḫasını nükteşināsān
Ḥaşv-ı şikem-i raḫne-yi divār u reder eyler

Ḥaḳḳımda ne dirlerse o güne süfehānuñ
Ās̱ār-ı ṭabīʿatlarına kim naẓar eyler

Lāzım gelicek ol müteşāʿirlere ṭabʿum
Her maʿrekede neyledi daḫi neler eyler

Ol ṣafder-i düşmenkes-inaẓmım ki ḫuṣūṣā
Şemşīr-i zebānumdan eḥibbā ḥaẕer eyler

Olursa eger himmet-i şāhenşeh-i ʿādil
Ḥāşā ki bu endīşede Nefʿi żarar eyler

Zīrā ki dem-i küşte-yi endīşesin ekṣer
Şerʿ-i kerem-i ḥikmet-i Bārī heder eyler

Hem ḫaṣma ẓafer bulmaġiçün medḥ ü ṡenānı
Taḳdīm-i duʿā-yı şeb ü vird-i seḥer eyler

Tā cilvegeh-i rüʾyetini ḫüsrev-i encüm
Geh memleket-i ḫāver ü geh bāḫter eyler

Manṣūr ide her yirde Ḫudā rāyet-i baḫtuñ
Tā ḫusrev-i seyyāre felekde sefer eyler

(Nefʿī)

———————O———————

İnsān inṣāf idüpde yalıñız fıṭrat-ı zekiyyesi nūrıyla meṣnūʿāt-ı bedīʿiyye ve nevbenev taḥaddüṡ iden efʿāl-i ʿacībe ve eşkāl-ı ġarībe-yi iḥāle-yi naẓar itdigi itdigi ḥālde[17b]gerdes-i rūzgārda esrār-ı İlāhiyyeniñ ḥayrānı ve intiẓām-ı umūr-ı kāʾinātıñvālü segerdānı olup emr-i iḥdāṡ u taṣarrufı ṭabiʿāt-ı basīṭaya ve ḳuvvā-yı ʿadīmeti'ş-şuʿūra isnād idemez lābüd taṣarruf kāffe-yi umūr ḫabīr ü ʿalīm ü ḳadīr ü ḥakīm bir ṣāniʿ-i ezelī-yi muḫtārıñ ḳabża-yı iḳtidārında meḳhūr oldığını görüp sevḳ-i fıṭrat-ı ḳudsiyye ile (tebārekellezī biyedihi'l-mülk) dimege ve ḳeff-i lisān iʿtirāż idüp ādāb-ı ḫamūş u meskenetle ibrāz-ı ʿacz ü ḳuṣūr itmege kendini mecbūr bulur

19

Mefāīlün Mefāīlün Feūlün

Zihī ṣunʿ-ı nihān u āşikārā
Ki kesrā coz ḫamūşī nīst yārā[1]

Hezārān müyrā beşikāftem men
Ṭarīḳ-i īn ḫamūşī yāftem men

———————O———————

20

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

Āferīn ey rūzgārıñ şehsüvār-ı ṣafderi
ʿArşa aş şimdengirü tīġ-ı ṡüreyyā cevheri

Pāre-yi elmasdur(seng-i fesānī)[2] neyler ol
Çarḫa çeker bir daḫi şemşīr-i vālā gevheri

Serfirāz itdiñ livāʾü'l-ḥamd-ı dīn-i Āhmedi
Düşmene gösterdiñ el-haḳ(dest bürd-i)[3]ḥaydarı

---

[1]güç, ḳudret
[2]bilegi ṭaşı
[3]ḳuvvet

Tīġıñanola yemīn eylerse rūh-ı Murtażā
[18a]Bir ġazā itdiñ ki ḫoşnūd eylediñ Peygamberi

Eylediñ bir ḥamlede berbād mülk-i düşmeni
Gerd-i raḫşıñ gerçi kim sedd itdi rāh-ı ṣarṣarı

Māh-ı nevṣanma felekde göricek peykārıñı[1]
Titredi Behrām elinden düşdi zerrīn ḫançeri

Ol ḳadar ḳan dökdi şemşīriñ ki ʿaksile anıñ
Kāse-yi yāḳūta döndi künbed-i[2] nīlüferī

Ġamze-yi ḫūbān gibi cārī ūcundan yine ḫūn
Böyle ḳalursa eger yekreng ider baḥr u beri

Belki ġarḳ-ı baḥr-ı ḫūn olurdı fülk-i dil gibi
İtdigiñce tīġ-ı ḫūnefşān ile cevlāngeri

Şaḳḳa-yı rāyāt-ı baḫtıñla rikābıñ olmasa
Keştī-yi nüh āsmānıñ bādbān u lengeri

Berḳ uran destiñde tīġ-i pürgüher midür yāḫūd
Eyledi deryāya ġavṭa[3] āftāb-ı ḫāveri

Bir avuç gevher saçardı ʿāleme gūyā kefiñ
[18b]Saldıġınca düşmene gāhī muraṣṣaʿ şeşperi[4]

Bir ʿaceb deryādur ordu-yı hümāyūnuñ seniñ
Kim ḥabāb-ı berḳarār olmuş aña her çāderi

Mevc-i peyderpeyder ol baḥra sipāh-ı ṣafbeṣaf
Bir neheng[5] olsa nola her ṭop-ı ejder peykeri

Her alay bir mevc-i tūfānḫīzidür anıñ nola
Ḫār u ḫas[6] gibi öñünce ḳaçsa düşmenʿaskeri

Gün gibi tenhāda çıḳsañ tīġ ile meydāna sen
Kārgir düşmez sipāh-ı düşmeniñ şūr u şeri

Şibçırāġ-ı dīn ü devletdür vücūduñ ḥıfẓ içün
Ḳat ḳat olmuş ejdehādur heft çarḫ çenberi

Ḳarşu ṭurmaz saña şimden ṣoñra bu iḳbāl ile

---

[1]ceng
[2]ḳubbe
[3]uya dālmaḳ çıḳa
[4]dilli ṭopuz
[5]timsāḥ
[6]çör çöp

Düşmeniñ ger Ḳahramān olsa serāser leşkeri

Böyle āġāz eylesün şimdengirü elḳābıña
Cāmiʿ-i nüh ḳubbe-yi kevniñ ḫaṭīb-i minberi

Āftāb-ı baḥr u ber ṣāhibḳırān-ı şarḳ u ġarb
[19a]Şehsüvār-ı nāmver rāyetgüşā-yı ṣafderi

Āsmān-ı devletiñ ḫūrşīd-i ḳudsī pertevi
Bezmgāh-ı şevketiñ cemşīd-i ḫūrşīdefseri

Naḳd-i vaḳt-i salṭanat sermāye-yi emn ü emān
Destgīr-i dīn ü devlet kāmbaḫş-ı serveri

Şāh-ı vālārütbe ʿOsmān Ḫān Ġāzī kim felek
Görmemişdür böyle bir şāhenşeh-i cengāveri

Şehsüvār-ı ʿālemārā kim revādur olsa ger
Naʿl u mīḫ-i raḫşı çarḫıñāftāb u āḫteri

Ṣafder-i kişvergüşā kim cenge çıḳduḳça olur
Cebraʾīl innā feteḥnā ḫᵛān-ı tīġ u miġferi

Pādişāh-ı ʿādil ü ālī neseb kim yaraşur
İtse ger Serheng[1] ü Derbān Keyḳubād u Ḳayṣeri

Şehriyār-ı āsmān mesned kim olmuş tā ezel
Secdegāh tācdārān-ı cihān ḫākderi

Şehnişīn-i nüh revāk-ı āsmāndur mesnedi
[19b]ʿIydgāh-ı heft iḳlīm-i cihāndur kişveri

Mesned-i iclālınıñ rifʿat bir idnī pāyesi
Dergeh-i iḳbāliniñ devlet ḳadīmī çākeri

Her ne işlerse zamāne tābiʿ-i endīşesi
Her ne emr eylerse devrān bende-yi fermānberi

Virse ṭabʿ-ı āteşe ger berḳ-i tīġi terbiyet
Maʿden-i elmās iderdi tūde-yi[2] ḫākisteri[3]

ʿAdli ger ārāyiş-i bezm-i cihān itse olur
Şemʿa şehperriñle pervāneniñ bāl ü peri

Ol ḳadar āsūde ʿālem sāye-yi ʿadlinde kim
Ḫᵛābgāh eyler ġazāle pehlū-yı[1] şīr-i neri

---

[1]çavuş
[2]küme, yığın
[3]gül

İtse ger ḫāṣiyyet-i hıfżı sirāyet ʿāleme
Ṭarḥ olurdı ṣafḥa-yı āb üzere naḳş-ı āzerī[2]

ʿĀksidür anıñ felekde ḫırmen-i encüm degil
Şaçdı dest-i luṭfı ḫāke ol ḳadar sīm ü zeri

Yazsa vaṣf-ı nükhet-i ḫulḳun virirdi ʿāleme
[20a]Gerd-i ḫākipāy-ı hāme būy-ı müşk-i ezferi

Ḳader-i ḫāk-i kūy-ıaḫlāḳın bilirdi rūzgār
Birbirine eylese āġişti mısk ü ʿanberi

Kāmgārā ṣafderā sāḥibḳırān şāhenşehā
Ey serīr-i ʿadl u dādıñ dāver-i dīnperverī

Siḥr iderdim medḥiñe geldikçe amānīleyim
Eylemiş Ḥaḳ vaṣfını ḳayd-ı taṣavvurdan berī

ʿAczime bir ḥüccet alırdım eger ehl olsalar
Rūzgārıñ yāvesincān-ı fażīlet güsteri

ʿĀczim ḥaḳ üzre evṣāfıñda ḥālā kim benim
ʿĀlem-i endīşeniñʿallāme-yi dānişveri

Belki ḳānūn-ı suḫanda ḥall u ʿaḳd-ı nüktedür
Ḥikmet-i fiḳr ü ḫayāliñ feylesūf-ı ekberi

Ḥasb-ı ḥālimdür ḫuṣūṣā lāf u daʿvå bir ṭaraf
Gerçi ṣāḥib-ilāf olur erbāb-ı ṭabʿıñ ekṯeri

Ben ögünmem ḳadrim erbāb-ı dil ü dāniş bilir
ʿĀrifim düşmezbaña lāf u güzāf-ı serseri

Ḫāmem ol muʿciz ṭırāz-ı ṣad hezārān pīşedür
[20b]Kim nażīr olmaz baña illā kilīmiñ ejderi

Ḥarfidür mecmūʿa-yı esrār-ı dīvān-ı kemāl
Noḳṭasıdur mühre-yi[3] dāġ-ı derūn-ı enveri

Ṭabʿım ol bütḫānedür kim ṣūret-i dīvārınıñ
Ṭaşa kār eyler ḫadeng-i[4] ġamze-yi nāzikteri

Nice ṣūret feyż-i enfāsımla cān bulsa olur
Her biri şehr-i diliñ bir ʿālemārā dilberi

---

[1]cenb, yan, ḳucaḳ
[2]āteş
[3]yumru şey
[4]temrensiz oḳ

Her ẖayālim bir ʿarūs-ı nāzperverdür benim
Kim bu ʿālemden degil esbāb-ı zīb ü zīveri

Mūy-ı kisve-yi felekdür tār u pūd-ı[1] cāmesi
Pāre-yi pīrāhen-i ḥūrcināndur muʿceri[2]

Bāde-yi idrākimiñ tevḥīd sercūş-ı ẖumi
Sāḳī-yi endīşemiñ taḥḳīḳ dürd-i[3] sāġiri

Ḫāmemiñ rāh-ı sülūk-ı fitne ḫaṭṭ-ı sāyesi
Şiʿrimiñḥabl-ı metīn-i feyż tār-ı[4] masṭarı

[21a]Ḳanda ben ḳanda yine taʿrīf-i şāh-ı nüktedān
Neyleyimżabṭ idemem endīşe-yi zūr āverī

Fikr-i evṣāfıñ ġudā-yı rūḥdur endīşeme
Dil helāk olur eger olsam o sevdādan berī

Cevher-i iksīr-i medḥiñṭarḥ idince reşkden
Eylerim her laḥẓa endīşemle ceng-i zergeri

Ḳorḳarım hem āftāb-ı kīmyā ger ṭuymasun
Yoḳsa biñ şevk ile olur ol daẖi bir müşterī

Zerresin mihre ġubārın rūzgāra kim virir
Cevheriyim ben cihāna virmem öyle gevheri

Böyle cevher var elimde neyleyim dünyāyı ben
Başına çalsun felek āyīne-yi İskenderi

ʿĀlemi tesẖīr içün ẖātem ne lāzım ṭabʿıma
Ben Süleymān-ı ẖayālim neyleyim engişteri[5]

Her ne dirsem ism-i aʿẓam gibi olur kārgir
Ol ḳadar taʿẓīm ile diñler sözüm ins ü perī

[21b]

Başla şimdenṣoñra ey Nefʿī duʿā-yı devlete
Bir duʿā it kim ola ḥüşn-i ḳabūlüñ maẓharı

Eyleye tā Ḫüsrev-i sāḥibḳırān-ı şarḳ u ġarb
Eşheb-i zer pālheng-i[1] ṣubḥ ile cevlāngeri

---

[1]doḳuma iplikleri
[2]ḳadınlarıñ başlarına ṣardıḳarı peçe
[3]bulanıḳ
[4]çizgi,isṭıṭāle
[5]ḥalḳa

Ḫaḳ serifrāz eylesün rāyāt-ı dı̄n ü devletin
Ḳande ʿazm eylerse olsun fetḥ ü nuṣret rehberi

Eyledikçe ʿazm-i meydān-ı ġazā evvel ḳadem
Pāymāl olsun yolunda düşmen-i dı̄niñ seri

(Nefʿı̄)

Vakt-i ġurūb ḥülūl itdiginde ḥākim şaʿşaʿa-yı bār nehār gerdūne ẓafer şiʿārından iniyor vech-i raḫşānını naẓarlardan nihān iden seḥābe-yi tābān āsmānda bıraḳdıġı maḥdūd u

[1]kemend, yular

zerāndūd izleri muḥāfaẓa itmegile berāber inʿikāsat-ı erġuvānī reng ile āfāḳı müstaġrıḳ-ı envār eyliyor kürre-yi ḳamer ise ḳubbe-yi fīrūzefām içinde muʿallaḳ bir fānūs-ı zerrīn gibi kenār-ı ufuḳda cünbüşnümā olıyor pertev-i laṭīfiçemenzār üzerine bīṭābāne düşdigi ḥālde perde-yi cihānpūş-ı leyl ṭaġ başlarını örterek**[22a]** satḥ-ı ṣaḥrāya ṭoġrı meyl idiyor bu sāʿat ṭabīʿatıñ ḥülūl itmekde olan gice ile tebāʿüd eylemekde bulunan gündüz beyninde iktisāb-ı şevk-i cedīd ve ḫāliḳ-i leyl ü nehāre ṭoġrı refʿ-i rūy-ı ümīd ederek bir lisān-ı belīġ ile ḳudret-i fāṭırasına ḳarşu müteḥayyirāne ʿarṣa-yı taʿẓīmāt-ı muḳaddese ile yeñi bir sāʿatdür o zamān ṭabiʿat kāʾināt ṭarafından pīşgāh-ı aḳdes-i İlāhīye taḳdīm olunmuş bir ḳurbān-ı muṭīʿa dönerkāʾināt bir taʿabbüdḫāne-yi bīgrān olup kürre-yi zemīn ānıñ miḥrābı ve āsmān ise ḳubbesidür tamamiyle müşāhede idemedigimiz ẓulmetārā kevākib lātuḥṣā ki şevkbend-i lācevrdi derūnuna bir niẓām-ı bedīʿ üzere serilmişdürʿibādetḫāne-yiʿālemiñ rengīn ü dilnişīn ḳanādilidür resīde-yi nefs ü enīs olan nehār iʿcāz-ı ās̱ār ṭarafından ġarḳ-ı reng idildigi ḥālde ġurūb-ı āftābdan ṭulūʿa ḳadar ḫafīf bir rūzgārıñ ibʿādıñda nesīme ṭoġrı parçe parçe sevḳ idüp gezdirdigi buluṭlar daḫi maʿbediñ buḫūrdān-ı derūnunda fürūzān olan revāyiḥ-i laṭīfe buḫārātımes̱ābesinde efrād-ı mükevvinātıñperest eyledigi maʿbūd-ı aʿẓamı taḥarrī idercesine üç eflāke teṣāʿud idiyor bu ʿibādetgāhda bir ṣadā işitmiyorum mükevven kāʾinātıñ medāyiḥ-i celīlesi bārgāh-ı ḳudsiyyet iktināhına refʿ ü aʿlā irecek erbāb-ı tertīliñ nerede oldıġını suʾāl itsem her şey sukūt ile cevāb viriyor faḳaṭ bu sukūt-ı ʿumūmi içinde göñlüm diyor ki(ṣadā-yı kāʾināt kendi ḥiss-iderākānemdür)işte bu dilcū ṣadā-yı mütevālī eşiʿe-yi āḫir nehār ve ecniḥe-yi rūzgār-ı bīḳarār ile berāber bir būy-ı laṭīfdi ḥayāt gibi ḳabl-i Raḥmāna ṭoġrı teʿālå ederek serāser kāʾinātı tevḥīd gūyā ve cenāb-ıRabbi'l-ʿālemīne ʿarż-ı ʿabdiyyet içün benim rūḥumı daḫi ḳayd-ı mecburiyyete ilḳā**[22b]**eyliyor şu ʿibādetḫāne-yi ʿālemde gūşegüzīn ḥayret ü vaḥdet oldıġım ḥālde Mevlā-yı müteʿallimiñ birnigāh-ı raḥmetini istidʿā yolında feżā-yı bīintihā-yı kāʾinātı (Allāh) āvāzesiyle ṭoldırdum kibriyāgāh-ı raḥmetinden āheng-i ʿumūmī mükevvināti işidüp ṭuranḪudā-yı ẕü'l-celāl elbette benim ʿaẓametine cümleden ziyāde ḥayrān ve fām-ı ʿālemgīrini añmaḳda cümle ile yekzıbān olan idrāk-ı ʿācizimiñ zemzemesini işidür ey ẕatınıñ ve māsivātıñ aṣıl aḳdesi olan vācib'l-vücūd tebcīlāt-ı bīnihāyemi muḫtaṣaran saña taḳdīm iderim sen bir naẓarla ibʿād-ı nāmütenāhī bīmeẓāhir ās̱ār-ı ḳudretiñle mālāmāl idersün Ḫālıḳsıñ murabbi-yi ʿālemsiñ rūh-ı kāʾinātsıñ böyle taʿbīrāt u ems̱āli biñ dürlü taʿẓīmāt ile nām-ı celīliñ yād olındıġı ve ẕāt-ı ulūhiyyetiñ hiçbir vech ü ṣūretle biḥaḳḳın taʿrīf ü tavṣīf olunamadıġı ḥālde seni cidden taṣdīḳ ve seniñ söziñi işitmem bile taṣdīḳāt-ı iʿtiḳādiyyesi ziver-i zebān taḥḳīḳ eylerim bu feżā-yı ḥayretfezā-yı ʿālem naẓar-ıiḫlāsımda bir muʿarref ʿaẓametiñdür baña kürre-yi arż numūne-yi iḥsānıñı ve sāʾir kurrāt-ı encüm daḫi şaʿşaʿa-yı nūr-ı bīpāyānıñı gösterür seniñ vücūduñ kendiñden oldıġı ḥālde bütün maḫlūḳātıñ vücūdı sendendür her şeyde görinürsün ḳāffe-yi kāʾināt seniñ ṣūret-i maʿneviyyeñi muṣavver ve benim rūḥum ise kāffe-yi kāʾinātı mutaṣavvirdür fikrim tecelliyāt-ı rengārengi tamāşā ile her şeyden seni istidlāl

ederek her yirde saña taʿabbüd ider fikrim kendi kendiniñ perestişkār-ı ḥayrānıdur māʾ-ı pāk çinde ʿaks-ı ḫurşīd raḫşān görüldigi gibi kendisinde de senin nūrıñı göriyor**[23a]**ey ḥüsn-i etemmve iḥsān-ı aʿẓam ṣāḥibi bu taṣdīḳ de saña taḳdīme şāyān ʿadd olunacaḳ bir şey degildür her yirde seni ararım seni severim seniñ ʿāşıḳıñım rūḥum az bir zamān-ı ḫāricde devrān içün kānūn-ımeknūn ḥikmetiñden ṣıçramış bir şerāre-yi cevvāle-yi ʿaşḳdur ki zerdāzmā-yı hicrān olalı aṣıl-ı nūr-ı enīsine ʿavdet ārzū-yı şedīdiyle sūzān olmaḳdadur teneffüsüm tefekkürüm teveddüdüm hep seniñledür ġıṭā-yı vech-i cemīliñ olan ʿālem-i şehādet çeşm-i Ḥaḳbīnme göre şeffāfdur ṭabīʿatıñ eñ gizli köşelerinde seni keşf iderim hangi maḫlūḳıñı taḳdīs itsem seni taḳdīs itmiş olurum ʿālem-i tenhāyīde gezinişim sañadaha ziyāde teḳarrüb içindür o ʿālemde vaḳtā ki perde cenbāni-yi şafaḳ bir rūz-ı nevẓuhūruñ telvīn eyledigi hevā-yı nesīmī-yi şaḳ idüp yüksek ṭağlarıñ tepelerini lālī-yi lāmiʿa ile tezyīn itmege başlar baña öyle gelür ki ʿarş-ı aʿẓamıñ aralanup bir mecrā-yı nūr açılıyor da ʿāleme envār-ı ḳudsiyyeñi ṣaçmaġa başlıyor vaḳt-ı zevālde āftābıñ żiyā-yı ḥayātbaḫşāsına müstaġraḳ olınca ḫavāsımıñ eñ ziyāde kesb-i ḳuvvet itdigi şu zamānda daḫi ḥiss eyledigim hep seniñ fażl u ḥikmet ve bütün seniñ ʿavn u ḳudretiñdür gice ḳavāfil-i kevākibi istedigiñ gibi rū berāh ve ʿālem-i ḫᵛābīde bīsütūr perde-yi siyāh itdigi zamān ʿaẓamet-i dehşetfermā-yı leyli tefekkür ve temāşā ederek şu sükūt u sükūn ve bu ẓulmet ve mükevven içinde rūḥum saña daha ziyāde mütaḳarriben taʿabbüdle meşġūl olur o şeb-i tārīkde beni bir rūz-ırūşen-i derūnī tenvīr eyledigi ṣırada bir ṣadā-yı rūḥānī işidirim ki meʿāli dāʾimā raḥmetiñe ümīdvār olmaḳlıġımı tavṣiyeden ġayr-ı ḫālīdür evet dāʾimā ümīdvār-ı iḥsānıñım sen her yiri mevcūdiyyetle ṭoldırdıġıñ ḥālde**[23b]**benim müddet-i ḥayātımı bu cihān-ı fānīniñ eyyām-ı maʿdūde-yi elemāmīziyle hemḥisāb itmezsiñ żann iderim seni her yirde ḫālıḳ u ḥāfıẓ görüyorum īcād-ı muḳtedir olan iʿdāma tenezzül itmez şāhid-i şān ve muṭmaʾin-i iḥsānıñ oldıġım içün ḥayāt-ı ebediyye eyyām-ı nāmaʿdūdını bekliyorum ẓulmet-i müdhişe-yi mevtiñ beni iḥāṭası rūḥuma hevlendāz dehşet olmaz zīrā fikrim o zulmetiñ ilerüsindeki nūrı da göriyor mevt beni saña taḳrīb iden derecātıñ en ʿālīsidür ḥayāt-ı ṣuveriyye-yi ḥāliyye seniñle aramızda zevālini müştāḳāne ārzū eyledigim bir setre-yi ḥāʾiledür İlāhī şu daḳīḳa-yı zevāle sürʿat-ı ḥülūl-ı iḥsān ile eger bir ser-i serbesteye mebnī teʾḫīr-i talāḳī muḳadder ise bārī ṣadā-yı fezāpeymāyı[1] istifāzımı işitmege olsun tenezzül it kihān[2] u mihān[3] ve'l-ḥāsıl bütün cihān u cihānyān mülteci̇-yi sāye-yi şūn u iḥsānıñdur benden hīçbir zamān ayrılmayan iftiḳār içün senden başḳa bir ẓahīr-i ḳarīr yoḳdur faḳīr ki ʿināyetiñle aġnā ve cismimi nān u cānımı ümīd-i iḥsān ile iḥyā ile ẓulumāt-ı ḥavās içinde ḫusūf ḥāline gelmiş heyulādur fikrimi inʿiṭāf-ı naẓar-ışefḳatiñle münevver ḳıl vicdānımı güneş şebnem cez̠b ider gibi kendi ṭarafıña cez̠b it (Lamartin)den tercüme

21

Mefʿūlü Mefāīlü Feūlün

[24a]

Rıḍvān-ı beheşt-i āferīnsün
İnsānü'l-ʿayn-ı ehl-i bīnsün

Yaʿnī ḳalem-i siyah cāme
Bu ṭarz ile bidʾ ider kelāme

Bir dem ki bahār-ı ʿālem efrūz
Baḫş itdi cihāna cām-ı nevrūz

---

[1] ölçici
[2] küçükler
[3] büyükler

Ol mülden olup zamāne sermest
Nīreng-i[1] ṭılısmın itdi işkest

Dünyā ṭolu neşʾe-yi ṭarabdan
Maḥşer yeri naḳş-ı bü'l-ʿacebden

Cennet gibi sebze cūş bercūş
Eyle gül ü lāle nūş dernūş

Her kūçede[2] bir ṣabāḥ-ı fīrūz
Her ġoncada bir ḳabā-yı nevrūz

Bilmem ne şarāb içerdi Ḫurşīd
Eṭfāl-ı çemen hep oldı Cemşīd

Bārān yirine yaġup mey-i nāb
Döndi çemenin başına girdāb

Āhū gibi ebr-i nevdemīde[3]
Beslendi hevā-yı sünbülīde

Bir rütbe hevā ruṭūbetefzā
Kim oldı nesīm seyle hempā

Feyż aldı sıfālden[4] ḳaranfil
Būy-ı gül ile ṣulandı sünbül

Cūş eyledi çeşme-yi zümürrüd
ʿAks eyledi ṭārım-ı[5] zeberced

Berḳ itdi o güne bir şekerḫand
Kim māh ider oldı aña sevgned[6]

Medd eyledi cūy-ı şīri mehtāb
Çalḳandı gümüş ṣuyıyla sīmāb[7]

[24b] İnsānı ruṭūbet itdi maḫmūr
Oldı müje şehd-i ḫᵛāba zenbūr

Bir feyż virüp hevā-yı gülbīz[8]
Bāġ itdi şerengi[9] gül şekerrīz

---

[1]ḥīle
[2]kūşe, zāviye
[3]çiçek gibi açılan
[4]ṣaḳṣı
[5]tavan,ḳubbe
[6]ḳasem, yemin
[7]cive
[8]gül ile ḳarışık
[9]zehri

Bir neşʾe virüp bahār-ı pürşūr
Ḳıldı reg-i[1] ebri tār-ı[2] ṭanbūr

Çün ḳıldı hevā ruṭūbetin sāz
Göstermedi(murġ-ı şuʿle pervāz)[3]

Pürnem bu hevā-yı ʿabharīde[4]
Reng-i gül olur mı hīç perīde

Gösterdi hevā çü sīne-yi bāz
Kimdür vire murġ-ı ḫᵛāba pervār

Ṣahbā-yı cünūn alup dimāġıñ
Baġlandı ayaġı[5] cūya bāġıñ

Nevrūz idecek hevā-yı nemnāk
Ṭūṭī perī oldı sebze-yi ḫāk

Nesr-i felek itdi āşyāne
Gülġonce hümāya oldı lāne[6]

Tānāmiye öyle buldı ḳuvvet
Ervāḥ çeker nihāle ḥasret

Her tāk[7] ki mihr-i ṭāḳa yatdı
Pistān-ı seḥāba el uzatdı

Her dür ki seḥābdan döküldi
Eṭfāl-i çemen sevindi güldi

Ebr eyledi bāġı tūşe[8]gencūr
Şekkerde uçardı ṭūṭī zenbūr

Müşg idi nesīmi būstānın
Dinmezdi reʿāfı erġuvānıñ

Zencīr-i cünūn idüp teselsül
Cūbāra ḳarışdı mevce-yi gül

[25a]

Cūş itdi o rütbe seyl-i nīsān
Seng ü ḫazef [9]oldıdürr-i ġalṭān[1]

---

[1]damar
[2]giriş
[3]güneş
[4]nergis ḳoḳusı
[5]kāse
[6]yuva
[7]asma
[8]zaḫīre, nevāl
[9]ṭuġla

Micmer gibi göz göz oldı dünyā
Her çeşme gülābdān-ı zībā

Çarḫ itdi damaġını muʿaṭṭar
Berḳ eyledi ʿaṭşe-yi mükerrer

Bir neşv ü nemā düşüp zemīne
Tā irdi sipihr-i[2] çārmīne[3]

Her tūde-yi ḫāk olup Bedaḫşān
Lāʿl ırmaġı oldı bāġa cūşān

Ol feyż ile oldı ḫāre[4] vü seng
Hemşaʿşaʿa-yı ḥarīr-i gülreng

Her ġonce ki çıḳdı gülistāndan
Rāz açdı zemīn ü āsmāndan

Şaḫ-ı güle döndi şāḫ-ı āhū[5]
Müşg nāfesi virdi serv-i dilcū

Cennet ḫaberin getirdi gülzār
Ṭūbāya naẓīre ḫār-ı dīvār

İsrāfīl olup nesīm-i zībā
Bu ḥaşr-ı zemīni ḳıldı iḥyā

Bülbül gibi geldi şevḳ-i bāli
Açdı güle ġonça ḳīl u ḳāli

Süsen boyanurdı yāseminden
Ḳan ṭamlar idi ruḫ-ı semenden

Gizli öpüşüp gül ü ḳaranfil
Nergislere el ṣarardı sünbül

Gülşende fısıldı oldı peydā
İtdiler anı nesīme ifşā

Hercāyī benefşe eyleyip cūş
Hem ḫāme hem oldı nāme ḫāmūş

Nergis söz açup şarāb u neyden
Dür ṣaçdı peyām-ı tāc-ı keyden

---

[1]yuvarlaḳ
[2]gök
[3]dördünci
[4]memer
[5]boynuz

[25b]Ḳaldırdı elin çınār-ı serkeş
Bir söz didi var içinde āteş

Yaḳdı o ḫaberle lāle dāġı
Āşüftelenüp gülüñ çırāġı

Ṭoldı yer ü gök fiġān ü zāre
Olmadı o ṣoḥbet āşikāre

(Şeyḫ Gālib Dede)

İlāhī ās̱ār-ı ḳudretiñ vücūd-ı ẕāt-ı muḳaddesine delīl-i ʿalenī ve nihāyetsiz ʿālemleriñ intiẓāmı bir mubdiʿ ḥekimiñ ṣunʿ u tedbīriyle oldığına burhān-ı celī iken vaḥdāniyyeti iʿtirāf itmemek ṭabīʿat-ı idrākden baʿīddür ṣāḥib-i ʿaḳl olan insān bunda müttefiḳ olmamaḳ ʿaḳlen ḳābil degildür ancaḳ nūr-ı ulūhiyyetiñiñ pervānesi ve āteş-i muḥabbetiñiñ sūzānesi olan her müʾmin dilāgāh-ı vücūd ve vaḥdāniyyetiñe muḥtāc-ı delīl ü güvāh[1] olmayup ās̱ār-ı ġayr-ı mütenāhiye nisbetle ibʿād ile maḥdūd olan ḳurṣ-ışemsiñ bizim gözimizde görinen ʿaẓamet-i mevhūmesiniñ bir ẕerre miḳdārıḥükmi yoḳ iken kendi nūr u żiyāsı kendi vücūdına delīl oldığı ḥālde ḥadd u ġāyeti bulunmayan mevcūdātıñ ḫālıḳı olan Allāh Teʿālånıñ vücūdına ḫāricden delīl aramaḳ ʿukūl-ıḳāsıranıñ kārıdur İlāhī mevcudāta iḥāle-yi baṣar-ı baṣīretle vücūd-ı vaḥdāniyyetiñi ve ʿaẓamet ü ḳudret ü ulūhiyyetiñi görürken yine ẕātıñı bilmek esīr-i berzaḫ-ı vücūd olan ʿāciz ḳullarıña muḥāl olmuşdur İlāhī tecellī-yi envār-ı ḳudretiñden ayrılup bu gün maḥrūm-ı liḳā-yı ẕāt-ı aḳdesiñ olan ervāḥımız yārın bu ḳālıb-ı müsteʿārdan cüdā olaraḳ ḥużūr u saʿādetine ricʿat ve vusūl-i şerefine meyl [26a]ile deryā-yı nūr u vaḥdāniyyetiñe iltiḥāḳ eyledükde yine kendi ẕātıñı bilemeyeceginden dergāh-ı ulūhiyyetiñe bes̱-i ḥarḳ u elem iderüz

22

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

Bahār irdi yine düşdi leṭāfet gülistān üzre
Yine oldı zemīnüñ luṭfı ġālib āsmān üzre

Yine her lāle bir şemʿ-i muʿanber yaḳdi dūdından
Seḥāb-ı ʿanberefşān oldı peydā būstān üzre

Yine çıḳdı beyāża naḳşı her serv-i gülendāmıñ
Ṣarıldı yāsemin şāḫ-ı nihāl-ı erġuvān üzre

Çekilse nola yārān-ı ṣafā seyr-i çemenzāra
Ṣalāya[2] başladı murġ-ı çemen serv-i çemān üzre

Ḫired meftūn olur naḳş-ı bahār-ı revnāḳ-ı bāġa
Naẓar hayrān ḳalur ās̱ār-ı sunʿ-ı müsteʿān üzre

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gülzār ile nāzında

[1]delīl , Burhān
[2]daʿvete

Zemīn feyż-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

Nesīm ol deñlü cānbaḫş u ḥayātefzā ki her demde
[26b]Dem-i ʿĪså ile daʿva-yı baḥs̱ ü imtiḥān üzre

Ṣabā gerd-i gülistānile varsa bāġ-ı Rıḍvāna
ʿAbīrefşān olur pirāhen-i ḥūr-ı cinān üzre

Yā Rıḍvān baḥs̱le gelse temāşā-yı gülistān
Görüp tercīh ider bāġ-ı behişt-i cāvidān üzre

Yaraşdı ol ḳadar mevc-i müselsel āba kim virmez
O ḥüsni zülf-i pürḫam sīne-yi sīmīn berān üzre

İder şāh-ı bahārıñ dirhem-i bīsikkesin cārī
Döker ezhār-ı bādāmı ṣabā āb-ı revān üzre

Yazıldı ḳatre-yi şebnem serāpā berk-i süsenden
Ḳaṭār-ıcevher-i maʿnā gibi tīġ-i zebān üzre

Degül şebnem şerār-ı āh-ı bülbüldür ki çıḳdıḳça
Düşer kesb-i ruṭūbetle hevādan gülistān üzre

Döner bir ḥāfıẓ-ı maḥfelnişīn-i naġme pürdāza
Serāġāz-ı eyledikçe ʿandelībān āşiyān üzre

Firāz-ı gülbün-i pürjāleden gül göster rūyun
[27a]Şeh-i ʿālem gibi taḫt-ı muraṣṣaʿ nerdübān üzre

O şāhenşeh ki vācibdür edā-yı ḫuṭbbe-yi nāmı
Ḫaṭīb-i minber-i ṣaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

O şāhenşeh ki naḳş-ı ḫātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i Ḫūrşid-i ʿālemtāb vesīm-i aḫterān üzre

O şāhenşeh ki ḫak-ı rāhı efser seng-i gevherdür
Ser-i Cemşīd-i ʿālemgīr ü tāc-ı Ḫüsrevān üzre

Hümāyūn pāye Sulṭān Āḥmed-iʿĀdil ki düşmişdür
Ẓalāl-ı sāyebān-ı devleti kevn ü mekān üzre

Cihānyān-ı ḳadr u ḳudret ki Ḫūrşide olur s̱ānī
Nişān-ı dāġ-ı fermānı cebīn-i āsmān üzre

Ḫudāvend-i hümā himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuc ḫār u ḫasdur bir muḥīt-i bīkrān[1] üzre

Degül bārān u mevc ifrāṭ-ı iḥsān dil ü desti

---
[1]sāhilsiz

İder giryān u lerzān ebri baḥr u beḥri kān üzre[1]

Ne deryā kim nesīm-i himmetiyle cūş ider ābı
[27b] Güher efşān olur emvācı farḳ-ı ferḳdān üzre

Ne kişver kim bahār-ı devletinden feyż alur ḫāki
Biter toḫm-ı şerer luṭf-ı havāsından duḫḫān üzre

Ger olsa münteşir fermān-ı ʿadli kūh u saḥrāya
Uyur āhū bere[2] zānū-yı şīrān-ı jiyān üzre[3]

Nola deryā gibi ʿasker çeküp dünyāyı fetḥ itse
Yürütse ḥükmünü başdan başa mülk-i cihān üzre

Sikenderdür ki heft iḳlīme bir seylāb ider cārī
Süleymāndur ki fermānı revāndur ins ü cān üzre

O Ḫüsrevdür ki şebdiz-i[4] cihāngerd-i celāline
Celācildür[5] kevākib sīnebend-i kehkeşān üzre

Şerü'l-imkāndur kim bu nīlī ḳubbe-yi ʿālī
Otaġ-ı sebzidür ṣaḥn-ı fežā-yı lāmeḳān üzre

Felek bir sāyebāndur pişgāh-ı çetr-i[6] cāhında
Güneş bir fülke-yi zerdür sütūn-ı ṣāyebān üzre

Cihānda ḳalmadı bir ʿuḳde dirdüm devr-i luṭfında
[28a] Girihler[7] görmesem ger zülf-i pürçīn-i bütān üzre

Göreydi cevher şemşīrini ger ġamze-yi dilber
Ġamından daḫi tīġ aṣmazdı ṭaḳ-ı ebruvān üzre

Eger hem ḳan döküp şemşīri hem pāk itmese dehri
Ḳalurdı ḫun-ı fitne dāmen-i āḫir zamān üzre

Olurdı rehgüzār-ı bāda bir sedd rūy-ı deryāda
Çekilse peyker-i[8] kūh-ı vaḳārı bādbān üzre

Ṣanurdı ṣubḥa çıḳmış āfitab-ı ʿālemārādur
Görenler tāc-ı zerle Eşheb-i çāpükʿinān üzre

O ʿālemgerd-i[9] rehpeymā[1] ki devr-i lāmekān eyler

---

[1]maʿden
[2]köpek
[3]birinci
[4]Siyāh at,edhem
[5]boncuḳlar
[6]çadır
[7]dügümler, ʿuḳdeler
[8]çehre
[9]ʿālemi

Ḳalem noḳta ḳoyunca merkez-i nūn meḳān üzre

Cihān pürgerd olurken cünbüşinden sürʿat-ı seyri
Ḳomaz toz ḳonmaġa pīrāhın-ı bergüstevān[2] üzre

O deñlü çüst ü[3] çāpükdür o cism-i kūh peykerlere
Ki cevelān itse doymaz çeşm mūr-ı nātüvān üzre

[28b] Eyā ḫaḳan-ı dīnperver ki dehr eyyām-ı ʿadliñde
İder ḫande zamān-ı devlet-i Nūşirevān üzre

Sözüm her dem budur ʿacz u niyāz ile cenābıñda
Yüzüm ferş eyledükden ṣoñra ḫāk-i āsitān üzre

Ki ben ḳande edā-yı medḥ-i sulṭān-ı cihān ḳande
Niçün ḥaddüm bilüp mühr-i sükūt urmam dehān üzre

Ne deñlü daʿvā-yı naẓm eylesem zīrā ne mümkindür
Ki ḥaḳ is̱bāt idem medḥ ile şāh-ı nüktedān üzre

Ḫuṣūṣā ol süḫen pürdāz-ı üstādım ki eşʿārum
Yazar müşkilpesendān-ı cihān evrāḳ-ı cān üzre

Benim ol şāʿir-i sāḥir ki ṭabʿum siḥr ile gāhī
Meʿānī yirine dürler dizer silk-i beyān üzre

Çekerdim tār-ı zülf-i[4] zehre-yi zehrā-yı gerdūne
Eger dizsem dür-i şehvār-ı[5] naẓmum rismān üzre

Nice biñ vāridāt āmāde-yi taḥrīr olur dilde
Olunca sāye güster kilk-i çālāküm[6] benān üzre

[29a] Yazarken naḳş-ı rūy-ı bikri fikrüm farṭ-ı ʿismetden
Çeker bir perde ḥayret dīde-yi ṣūretgerān üzre

İder ebkār-ı mażmūnı iḥāṭa şiʿr-i rengīnüm
Ḳızıl vālā tütüḳ[7] gibi ʿarūs-ı dilistān üzre

Hele tīġ u kemān alsa ḫadeng endāz-ı endīşem
Diker ṭabla süveydā-yı dil-i kerrūbiyān üzre

İçürsem düşmene ger āb-ı tīġ-i naẓm-ı şīrīnüm
İder ḫākinde ġavġāyı hümālar üstüḫvan üzre

---

[1]yolı ölçici
[2]at zırhı
[3]serīʿü'l-ḥareke
[4]bir boy ṣaç,tel
[5]Şah gibi
[6]serīʿ
[7]duvaḳ

Ḳo lāfı ṣıdḳ ile ṭurma duʿālar iyle ey Nefʿī
Duʿā naẓm āḫirinde farż olur naẓm āverān üzre

Nitekim her dıraḫt-ı pürşükūfe şāh-ı nevrūzuñ
Ḳura çetr-i sefīden ṣahn-ı bāġ u būstān üzre

Bula ẕāt-ı şerīfile serīr-i salṭanat revnaḳ
Ola devrinde ḫalḳ āsūde dehr emn ü emān üzre

[29b] Berk dıraḫtān sebz
Der naẓar hūşyār

Her varaḳi defterist
Maʿrifet kirdigār

ṣafḥāt-ı kāʾinātda mermūz olan ās̱ār-ı ḳudret-i İlāhiyyeniñ istikṣā-yı haḳāyıkına tevaġġul olunsa kāffe-yi ʿanāṣır u müvellidātıñ māʿe'l-ḥayāt ḥayātı bir baḥr-i bīpāyān maʿnā feyeżānıyla müstemiri'l-cereyān oldığı taʿaḳḳul olunur ancaḳ mācerā-yı ḥālāt-ı ruḥāniyyede meknūz olan esrār-ı rubūbiyyetiñ keyfiyyet-i istiṭlāʿı ṭāḳat-ı havās-ı beşeriyyeden bīrūn olup nefs-i nāṭıḳanıñ incilā vü iltimāġa mütevaḳḳıf u mutaḥaṣṣırdur bināberīn maʿnen iḫtiyār-ı meşāḳ-ı riyāżet ve istişār-ı metāʿib-i ʿibādetle küsūf-ı kes̱āfet-i cismāniyyeden ṣıyrılmaġa himmet ü kerem-i muḥabbetle taṣfiye-yi derūna ʿazīmet idenler miṣbāḥ-ı ṣabāḥ istiʿdādları ẓuhūr-ı tecelliyāt-ı peyāpeyle incilāya āġāz idicek çeşm-i ḥaḳīḳatbīnlerine bu ʿālem-i ḥiss ü şühūd bir hestī-yi būd u nābūd görünüp leẕāyiẕ-i ṭayyibāt-ı fāniyyesinden pürhīz ve tezehhüd-i metāʿ ve biżāʿa-yı deniyyesinden taʿarrī ü tecerrüdle nice bāḳī vü nūrānī ʿavālim istikşāfına rāh-ı ẓafer buldılar

23

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

Cān virir ādeme endīşe-yi ṣahbā-yı ʿadem
Cevher-i cānımı ʿaceb gevher-i minā-yı ʿadem

Çeşm-i imʿān ile bāḳtıḳça vücūd-ı ʿademe
Ṣaḥn-ı cennet görünür ādeme ṣahrā-yı ʿadem

Ġalaṭ itdim ne revā cennete teşbīh itmek
[30a] Başḳadur niʿmet āsāyiş-i māva-yı ʿadem

Ṭutalım anda da olmuş niʿam-ı günāgūn
Öyle muḥtāc-ı tenāvülmidür ālā-yı ʿadem

Kimse incinmedi vażʿından anıñ zerre ḳadar
Besledi bunca zamān ʿālemi baba-yı ʿadem

Var ise andadur ancaḳ yoġise yoḳdur yoḳ
Rāḥat isterseñ eger eyle temennā-yı ʿadem

Ne ġam u ġussa ne renc ü elem ü bim[1] ü ümīd
Olsa şāyeste cihān cān ile cūyā-yı ʿadem

Yoḳ didikçe var olur yoḳ mı ġarābet bunda
Nām-ı hestī mi nedür ḥall-i muʿammā-yı ʿadem

İtse bir kerre talāṭum hep ider kevnini
Ġarḳa-yı mevc-i fenā cūşiş-i deryā-yı ʿadem

Māder-i dehr mevālīdi ki ṭurmaz ṭoġurur
Derkenār itmek içindür anı baba-yı ʿadem

Çarḫıñ evlādını baştan çıkarır dāye-yi dehr
[30b] İtmese[2] terbiye şık şık ani lālā-yı ʿadem

Herkesiñ ḳısmeti yoḳdan gelür ammā bilmez
Yiri var ʿāleme men eylese selvā-yı ʿadem

Merdümī neşʾet-i ādemde yoḳ oldı gitdi
Vechi var dinse benī ādeme ebnā-yı ʿadem

İki kāġıtdan olur bu nusḫ güni mekān
Biri ebḳā-yı vücūd u biri efnā-yı ʿadem

Ṣanurum maṣraf u īrādı gelir hepbaş başa
Oldı serrā-yı vücūda göre żarrā-yı ʿādem

Herkese bār-ı belā kendisiniñ varlıġıdur
Ġam u ālāmden āzāde berāyā-yı ʿadem

Biz bu miḥnet ki hestīye küçükden geldik
Yoḳsa kim eyler idi terk-i kühencā-yı ʿadem

Bermurād olmayıcaḳ ben yire geçsün ʿālem
Necm ü mihr ü mehi olsun es̱er-ipā-yı ʿadem

Ben o bīzār-ı vücūdum ki dil-i ġamzedeme
[31a] Üns-i mavṭın görünür vaḥşet-i ṣaḥrā-yı ʿadem

Şafaḳ-ı ṣubḥ-ı beḳādur naẓarımda gūya
Mevce-yi baḥr-ı siyāh şeb-i yeldā-yı ʿadem

Öyle bīmār-ı ġamm kim olamam āsūde
Cāme ḫᵛāb olsa baña şehper-i ʿanḳā-yı ʿadem

Dilḫarābım ben o heyʾetde ki nisbetle baña

[1]ḳorḳu, ruʿub
[2]insāniyet

Beyt-i maʿmūr olur ḫāne-yi bīcā-yı ʿadem

Öyle bīmār-ı ġamım ṣaḥn-ı fenāda gūyā
Yapdı enḳāż-ı elemden beni bennā-yı ʿadem

Aḫter-i maṭlabım āfāḳ-ı felekden ṭoġmaz
Günde biñ şey ṭoġurur leyle-yi celā-yı ʿadem

Cevheri ṣu kesilür tābiş-i[1] yeʾsimle eger
Çeşm-i ümīdime düş olsa merāyā-yı ʿadem

Yoḳ olur ismi daḫi ʿayn-ı müsemmāsı gibi
Emelim olsa eger dāḫil-i ḫūlyā-yı ʿadem

Bīvücūdum o ḳadar beñ ki aransaḳ ikimiz
[31b] Ben bulunmam bulunur belki müsemmā-yı ʿadem

Ḥayretim çarḫa sükūn āver-i taʿṭīl olalı
Vaḥşetim bāʿiṣ-i peydā-yı sevdā-yı ʿadem

Vālihim öyle ki ʿaks-ınigeh-i germimden
Reng-i ḥayret alır āyīne-yi deryā-yı ʿadem

Bulanır girye-yi ḫūnīnim ile baḥr-ı vücūd
Ṣararır āhım ile sebze-yi ṣaḥrā-yı ʿadem

Buña ṭāḳat mı gelir yā buña cān mı ṭayanur
Meger imdād ide hestī-yi dih-i[2] eczā-yı ʿadem

Āferīn ey ney-i kilk hüner-i ʿĪsādem
Eylediñ nefḫa-yı iʿcāz ile iḥyā-yı ʿadem

ʿĀrifān yoḳluḳ ile itmede iṡbāt-ı vücūd
Ben ise varlıḳ ile eyledim inşā-yı ʿadem

Yoġı var eylemege ḫayli çalışdım līkin
Oldı saʿy u ṭalebim hep lev ü levlā-yı ʿadem

Ṣıġmadı çünki dehāna dil-i nuṭḳ-ı hestī
[32a] Eyledim ḫāme-yi muʿciz-i demi gūyāy ʿadem

Bu ḳaṣīde ḳaleme ḳāf-ı fenādan geldi
Olsa nāmı yaḳışır beyzā-yı ʿanḳā-yı ʿadem

Kimisi nīsti-yi ġamla baḳa cu-yı vücūd
Kimi hestī-yi elemle ṭalebefzā-yı ʿadem

---

[1] Ḥarāret
[2] virici

Maḥv-ı ḫāk-ı reh-i şāhenşeh-i kevninim ben
Ne tevellā-yı vücūd ü ne teberrā-yı ʿadem

(ʿĀkif Paşa)

Ḫıredmend-i dānā bu maḳarr-ı ʿināye-yi iʿtinā ve seyl-i fenā mecrāsında inşā-yı binā itmez çünki firās-ı emel Fürs-i firās-ı ecele hemān dāmen-i dermiyān ve bāzār-ı biiʿtibār vücūduñ renci ḫüsrān u sūdi ziyān idügini bilüp bu misāfirḫāne-yi dilfirībde (kün fi'd-dünyā keʾinneke ġarīb) meslegine sālik olur kāşāne-yi devlet-i dünyeviyye her ne ḳadar saḫt-ı bünyād ise ʿāḳıbet yıḳılur maḳarr-ı eşbāḥ maḳarr-ı ervāḥ ü efrāḥınıñ meʾāli etrāḥdur efser serveri nice serden ve ʿarūs-ı pürzīver mülk nice şūhdan[1] ḳalmışdur

24

Mefʾūlü Fāilātü Mefāīlü Fāilün

Gūş it fiġān-ı kusı ki dir sīnesin döküp
Kāvūs devri geçdi bu nevbet saña imiş

[32b]ḥākim-i bārgāh-ı ezel ü fermān fersā-yı (lā yüsʾel ʿammā yefʿel) ḥażretleriniñ ḥükm-i ezelīsi medār-ı ʿālemiñtebeddül ve eṭvārını Ādemiñ tevārüs̱ ü taḥavvül üzre olmasına taʿalluḳ itmiş ve bināberīn ḳażāsı maḫtūm ve sırr-ı ḳaderi mektūm ve ṣanduḳ-ı iʿmār-ı beşeriyye ecl-i maʿlūm-ı mührü ḫātemile maḫtūm olmuşdur vücūduñ müntehāsı ʿadem ve ḥubb-ı dünyā meʾāli nedem ve müddet-i beḳā-yı benī ādem iki demdür Cenāb-ı ḳādir bīenbāz[2] fenāder[3]vāzesini kāʾināt yüzine bāz[4] ve müddet-i ḥayāt-ı insānı ġāyetle az ḳılmışdur

25

Feūlün Feūlün Feūlün Feūl

İki ḳapusı var cihān bāġınıñ
Birinden giren dīgerinden çıḳar

Binā-yı vücūdı fenā ṣar ṣarı
Nedeñlü medīd ise āḫir yıḳar

Şerbet-i kām ile şīrīnkām olanlarıñ
Mez̠āḳ-ı cānını cām-ı dehr ʿāḳıbet

Zehr-i ḳahr ile telḫ u gerdūn-ı vājgūn sipihr-i ümīdde bedr olan hilāl-iāmāli iki ḥaftada selḫ ider

26

Olma bedr-i ḥayātıña ġurra
Ki ṣoñu selḫdür öñü ġurra

Şāh u dervīşe şād u dilrīşe[5]
Şeḥneti'l-mevt tażrubi'd-dirre[6]

---

[1]zevc
[2]bīşerīk, bīnaẓīr
[3]büyük ḳalʿa ḳapusı
[4]tersine dönmüş, baş aşaġı
[5]mükedder,maḥzun
[6]ṭura denilen ālet żarb,ḳāmçi

Bu fenā merḥalesinde beḳā ummaḳ baṣīret gözini yummaḳdur ve sipihr-i bīmihrden vefāricā itmek diyü merd-i muḫvāra ilticā eylemekdür

27

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

[33a] Çarḫ-ı mīnāfāmdur hep kāʾinātaāyīne
Mehriyoḳdur māhrūlar gibi baḳmaāyīne

Ġurre olma sūd pürḫüsrān dünyāya ṣaḳın
Naḳd-i ʿömrüñ dīndür virmeḳ gerekdür dāyine

Zāl[1] dünyā dāmeninden ḥırṣ-ı destin ile ḳatʿ
Mehr-i mis̱lin vir daḫi ʿarż it ṭalaḳ bāyına

Dār-ı dünyā bir misāfirḫānedür kim her zamān
Rıḥlet eylerse biri ḳonar birisi cāyine

———————O ——————

28

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

Hevā ʿarāyiş-i gülzāra oldı çihre küşā
Bahār gülşene giydirdi ḥulle-yi ḫaḍrā

Çemen eyāletine oldı naṣbḫüsrev-i gül
Hevāya ebr ṣıfat ḥükmün itmege icrā

Yazıldı sebze-yi nevḫīzden ḫaṭṭ-ı aḥkām
Çekildi sāye-yi maṭbūʿ-ı servden ṭuġrā

Ṣarīr-i āb-ı revān ü ṣafīr-i (murġ-ı çemen)[2]
[33b] Nikāt-i tehniye-yi maḳdem itdiler inşā

Zebān-ı süsen-i āzād u sebze-yi nevḫīz
S̱enā-yı rifʿat ü iclāle oldılar gūyā

Şaḳāyıḳ alnı zemīnebūs iken olup mecrūḥ
Benefşe ḳāmeti oldı tevāżuʿ ile dūtā[3]

Müretteb eyledi bir bezm gülşen içre bahār
Ki virdi ẕevḳ-i ṭemāşa-yı neşʾe-yi ṣahbā

ʿAnādil itdi beyān merātib neġamāt
Ḳumārı oldı terāne keş (sürūd serā)[4]

---

[1]iḫtiyār
[2]bülbül
[3]iki büklüm, ḳat
[4]türkü, şarḳı söyleyici

Ṣadā-yı murġ bıraḳdı büzürg ü küçüge şevḳ
Sürūd-ı nāy ile ʿuşşāḳa ḥāṣıl oldı nevā

Bilindi[1] ġoncede gülbergi ẓāhir olmaġıla
Ki ġoncede başına yaġdırdı jāle seng-i cefā

Cerāḥat olmasa āʿżāma żāhir olmaz ḳan
Teraşşuḥ eylemez elbette ṣunmadan[2] mīnā

Hümā-yı vesen varaḳ-ı yāsemīn ü berg-i semen
[34a] Uçup hevāya gülistāna düşdi ẓıll-ı hümā

Bahār tāciri Mıṣr-ı çemen ʿazīmetine
Bıraḳdı Yūsuf-ı gül ʿarż eyleyip ġavġā

Bu ẕevḳ ṣaldı Züleyḫā-yı lāleye bir şevḳ
Ki lāʿl ü müşg döküp virdi aġrınca behā

Ḥadīḳa taḫta-yı taʿlīm olup reyāḥīnden
Yazıldı mühmel ü muʿcem aña ḥurūf-ı hecā

Götürdi şebnemi ezhārdan ḥarāret-i mihr
Şükūfe noḳtaların gerçi kim ider imlā

Debīr-i bād virüp ṭıfl-ı ʿandelībe sebaḳ
Götürdi çihre-yi ezhārdan niḳāb-ı ḫafā

Ḳamu[3] dıraḫt bulup refʿ-i istiḳāmete ḥāl
Şükūfe ḥamli ile kesr buldılar illā

Nihāl-i bībedel-i serv kim ḳalup manṣūb
S̱ebāt-ı ḥāl ile anlardan oldı müstes̱nā

Ṣadā-yı seyl çeker medd-i muttaṣıl yaʿnī
Ki medd-i muttaṣıl ile olur ḳırāʾat mā

Göründi heyʾet-i āb-ı revānda şekl-i ḥabāb
[34b] S̱übūta yitdi s̱ebāt-ı nücūm u seyr-i semā

Ḫuṭūṭ-ı muḫtelif ü müstaḳīmi enhārıñ
Çemende ṣaldı zevāyā-yı gūne gūne binā

Riʿāyet-i ṭurḳ-ı müstaḳīmden nice kim
Olur uṣūl maḳāmāt-ı cennetü'l-meʾvā

---

[1]parçalandı
[2]ḳırılmadan
[3]hepsi

Hevā-yı bāġdan itdim bu ḥikmeti maʿlūm
Ki iʿtidāldedür ṣıḥḥat-i ḥavās u ḳuvvā

Naẓarda olmaḳ ile subḥ u şām ġonce vü gül
Bedīhī oldı kemāl ehline ḥuṣūl-ı ṣafā

Netīce sālibe olmaḳ ḫilāf-ı ʿādetdür
Olunca mūcib-i ṣuġrāya müttefiḳ kübrā

÷amīr-i gülbüne gül rengi ṣaldı āteş-i bīm
Kim ḥamra ḳana olur nefs evinde rāhnümā

Gül-i āteş üzre ḳılur ʿaḳd-ı zühre-i şebnem
Tedārük-i ḳamer ü şems ider ṣabāḥ ü mesā

Bu kīmyā sebebinden ʿaceb midür olsa
Elinde dāne-yi arzeḳ mes̱ābesinde ṭılā

[35a] Şükūfe sīmine farż eyledi ḫurūc-ı zekāt
Medār-ı ḥavl ü bulūġ-ı niṣāb ü istinmā

Ḥuḳūḳ defʿi içün aġniyā-yı eşcāra
Saḥāyif-i çemen oldı eyādī-yi fuḳarā

Bahārdan ten gülbinde eyleyüp heyecān
Ḥarāret demevi ḳıldı ʿuḳdeler peydā

Boyandı ḳanı ile ṣafḥa-yı çemen gül gül
Meger ki ḳaṣdına ḥükm eylemiş ṭabīb-i hevā

Ḥibāl-i siḥre dönüp cünbiş-i cedāvil-i āb
Kelīm-i serv aña ʿaksden bıraḳdı ʿaṣā

Olup terennüm-i bülbül ʿazāyim-i tesḫīr
Çemen perīlerine lāzım oldı ʿarż-ı liḳā

Bisāṭı gülşene dün eyledim güẕer ki demi
Ḳıldım naẓāre-yi ās̱ār ṣanʿat-ı Mevlā

ʿAceb nizāʿda gördüm çemen ẓarīflerin
Taʿaṣṣub ile ḳamu sālik-i ṭarīḳ-i ḫaṭā

Ḳamu gumān ile müstedʿī-i ṭarīḳ-i necāt
Velī ḳamusuna bāṭıl delīl-i istidʿā

[35b] Ṣanup şükūfe mebādı ṣunūf-ı eşcārı
Ḳılırdı baḥs̱ ki cā'iz taʿaddüd-i ḳūdemā

Virüp teselsüle ḳūt-ı ṭabīʿat-ı keç-i āb

Olurdı nānī-yi is̱bāt-ı ʿillet-i ūlā

Ḫayāl-i muḥaṣṣan ṣanup kāʾinātı nergis-i mest
Ḳılırdı cehl ile nefy-i ḥaḳāyıḳ eşyā

İderdi bülbül-i münkir nihād secde-yi gül
Taʿabbüd-i ṣanem ile ṭutup necāta ricā

Nesīm vāḳıf olup bu fesādı menʿ itdi
Ki ey kirve perişān ṭutuñ ṭarīḳ-i Hüdā

Bu kārḫāne bir üstāddan degil ḫālī
Gerek bu ḳudrete elbette ḳādir ü dānā

Ḳılar delālet-i ʿillet vücūd her mevcūd
Velī ne sūd ki ṣāḥib naẓar degil aʿmā

Mükevvenāt ḥudūs̱ ol ḳādimdendür kim
Kemālı ẕātına mümkün degil ḳabūl-ı fenā

Ḳādir ü muḳtedir ü ḳādir ü muḳaddir ü ḥayy
ʿAlīm ü ʿālim ü ʿallām ü aʿlam ü aʿlā

[36a] Zihītekevvün-i kāmil ki ḳudretindendür
Perī liḳālara luṭf-ı tenāsüb aʿżā

Melāḥat-ı leb-i meygūn u lehce-yi şīrīn
Nezāket-i ḳadd-i mevzūn u çehre-yi zībā

Ṣafā-yı cism-i laṭīf ü ḳabūl-i cevher-i pāk
Leṭāfet-i ḫaṭṭ-ı müşgīn ü zülf-i ʿanbersā

Kemāl-i ḳudret ü ʿilminedür şevāhid-iʿadl
ʿUḳūd-ı silsile-yi kārḫāne-yi dünyā

Besāʾiṭ-i şeref-i maḥremiyyet-i vaḥdet
Mürekkebāta ḳabūl-i terekküb-i eczā

Hevā-yı mekremetinden ḳabūl-ı feyż kılıp
Cihānı reşk-i cinān eylemiş nesīm-i ṣabā

Ṣafā-yı luṭf-ı ʿamīmi nüfūẕ idüp kılmış
Mizāc-ı nāmiyeyi müstaʿid-i neşvü nemā

Feżā-yı gülşen-i luṭfı merātiʿ-i aḥbāb
Ḥadāʾiḳ-i reh-i ḳahrı mehālik-i aʿdā

[36b] Sühāye[1] luṭfı eger ḳılsa ẕerre perverlik
Yeter maḳām-ı müsāvāt-ı āftāba sühā

Vir olsa ḳahrına mażhar ʿanāsır u eflāk
Nikāḥ ʿaḳdin üzer[2] ümmehātdan ābā

Ḥisāb-ı rızḳını ḳılmış temāmī-yi beşeriñ
Henüz Ādeme peyvend ḳılmadın Ḥavvā

Beyān-i ḥāline yetmiş cemīʿ maḫlūḳuñ
Henüz perdeye aʿyānıçekmeden esmā

Kemāl-ı terbiyeti nevg-i[3] ḫāra virmiş reng
Laṭīf idüp laḳabın eylemiş gül-iraʿnā

Gül-i āteşbir avuç ḫāk rehgüẕāre ṣalup
Gül eyleyüp ḳomuş adını bülbül-i şeydā

Türāb-ı dergehine ittiṣālşevḳi ile
Kef-i tażarruʿ-ı deryāda dāmen-i ṣaḥrā

Ziyāret-i ḥaremin kılmamış cezāsı içün
Ḥavāle ḫançer-i seylāba sīne-yi deryā

[37a] Cemīʿ vaḳt şifāḫāne-yi şifāsından
Cemīʿ ḫalḳa müyesser cemīʿ derde devā

Rumūz-ı ḥikmetin eyler beyān merātib ile
Cemīʿ ḥāl-i beşer ḫᵛāh faḳr ü ḫᵛāh ġınā

Marīż-i ʿārıża-yı naḳṣdur nüfūs-ı tamām
Kimine fāʾide perhīz ider kimine ġıdā

Şerīf ẕātlara evc-i imtiḥānından
Vesīle-yi şeref-i ḳurb olur nüzūl-ı belā

Ḫasīs nefslere genc-i iltifātından
Mezīd-i ʿillet-i idbār olur vüfūr-ı ʿaṭā

Delīl-i ẕillet-i ʿiṣyāndur taʿarruż-ı ḥāl
Ṭarīḳ-i ḥüsn-i rıżāsı cemīʿ ḥāle rıżā

Zihī kerem ki nażar ḳılmayıp ʿadāvetine
Müyesser eylemiş İblīse iʿtibār-ı beḳā

Zihī kerīm ki ifrāṭ-ı luṭf u iḥsānı

---

[1]dub asġar, bir cezre, bir kevkeb
[2]ister
[3]sivri uç

Mesīḥi eyledi miḥrāb-ı secde-yi tersā[1]

KAYNAKÇA

AĞDAŞ, Z. (2014). Nuruosmaniye Kütüphanesi 4968 No'lu Şiir Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

AKDAĞ, E. (2012). Sevimli Mecmua Adlı Çocuk Dergisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

AKGÜL, A. ve Çetin, K. (2013). Milli Kütüphanede Kayıtlı Bulunan Bir Şiir Mecmuası. *Turkish Studies*, 8(1), 99-126.

AKGÜN, A. (1987). Ebüzziya Tevfik'in Mecmua-i Ebüzziya'daki Hatıraları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

AKIŞLI, T. (2016). Türk Hava Mecmû'ası-İndeks-tahlil, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

AKTO, T. (2016). Mecmû'a-i Eş'ar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ALPER, F. (1981). Münif Paşa'nın Mecmua-i Fünun'da Neşredilen Yazıları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

ASIMGİL, A. (2009). *Şifalı Bitkiler* (19. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

ATEŞOĞLU, L. (2003). Mecmu'a-i Kasa'id-i Türkiyye, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

AVŞAR, Ziya (2008), "Tenkitli Metin Neşrinde İmlâ Sorunu Üzerine Yeni Düşünce ve Öneriler", *Turkish Studies*, Volume 3/6, s. 75-111. http://www.turkıshstudies.net. (25. 05. 2017)

AYDEMİR, Yaşar, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3 Summer 2007, s. 122-137.

BAHADIR, S.B. (2006). Pervane Beg Mecmu'atü'n- Nezair, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

[1]naṣārā

BAKA, Ş. (2014). Mecmû'a-i Eş'âr, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

BARAN, E. (2009). Yeni Mecmua Üzerine Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

BARUTÇU, T. (2010). Çocuklara Kıraat (1881) ve Sevimli Mecmua (1925) dergilerindeki Çeviri Metinler ve Dış Dünya Üzerine Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BAYDAR, S.N. (2006). *Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi* (1.Cilt). Ankara: Palme Yayınları

BAYIZ, D . (2017) Mecmūʿā-i Eşʿār, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, N Ömer Halis Demir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

BEYAZ, Y. (2009). Fikir ve Sanat Hayatımızdaki Yeri Bakımından Yeni Mecmua Üzerine Bir İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

BOYSAK, N. (2007). Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 1479, 1591.2752.3005 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 2752,3005 Numaralı Mecmuaların Metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BOZKURT, F. (2007). XV. Yüzyıla Ait Bir Şair Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

BOZKURT, Z. (1991). Mecmu'a-i Ebyat, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

CAN, R. (2011). Seyyid Ali Hemedani Doğu Türkçesiyle Bir Mecmua, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

CENGİZ, A. (2016). Mecmu'a-i Eş'âr (45 Ak Ze 194) inceleme-tıpkıbasım, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

ÇANDIR, M. (1992). Milli Mecmua (1-50 Sayılar) İnceleme Ve Seçilmiş Metinler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

ÇETİNKOL, F.B. (2004). Pervane Beg Nazire mecmuası Mecmuatü'n-Nezair, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

DEMİRKAZIK, H.İ. (2002). Pervane Beg Nazire Mecmuası (67b-100b), Transkripsiyonlu ve Edisyon Kritikli Metin, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

DOPDOĞRU, İ. (2011). Mecmu'a-i Eş'ar-ı Mevleviyan, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

DURAN, R. (2008). Pervâne Beg Nazîre Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri

DUYAR, H. (2007). Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452, 12548, 13596 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 13596 Numaralı Mecmuanın Metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ELÇİN, Ş. (1987). *Aşık Ömer* (1. Baskı). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

ELÇİN, Ş. (1998). *Gevherî Divânı* (2. Baskı). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

ERDEM, N. (2017) Mecmūʿā-i Eşʿār, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

ERPİK, A. (2009). Mecm'a-i Eş'ar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

EVECEN, D. (2011). 17. Yüzyıldan Üç Mecmua-ı Eş'ar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

EVREN, B. (2013). Mecmua-i Gazeliyyat-ı Kadim, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

EYİGÜN, Z. (2013). Resimli Mecmua'da Edebî Faaliyetler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

FARMAKOTEK (2015). Mesteki, Web: http://www.farmakotek.com.tr, 07 Nisan 2015.

FİDAN, G. G. Ö. (2006). Mevlana Müzesi'nde Bulunan Bir Mevlevi Şiirleri Mecmu'ası (Mecmu'a-i Eş'ar), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

GAYA, S. (1997). Mecmua-ı Muallim Etrafında Edebi ve Fikri Hareket, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

GILIÇ, N. (2004). Mecmû'â-i Kasâ'îd-i Türkiyye'nin İçerik Yönünden Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

GIYNAŞ, K.A. (2009). Milli Kütüphanedeki Yz A 803 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

GIYNAŞ, K.A. (2011). Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası. (*Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25), 245-260.

GÖK, S. (2013). Mecmu'a-i Eş 'âr, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÖKÇE, R. (2007). Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmua-i Münşeat, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

GÜLER, G. (2016). Mecmu'a-i Eş'âr ve Gazeliyyat Transkripsiyonu ve İncelemesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GÜNDOĞDU, B. (2002). Pervane Beg Nazire Mecmuası (30a-67b), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

GÜRBÜZ, İ.N. (2011). Mecmua-i Letaif, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜRBÜZ, M. (2011). Kâbilî'nin Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜNGÖR, Ö. (2015). Mecmu'a-i Eş'âr ve Fevaid (06 Hk 3974) İnceleme-Tıpkıbasım, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

HANCIOĞLU, A. (2006). Mecmua-i Ebüzziya (1897-1912) 72-159. Sayılar İnceleme Tahlili Fihrist Seçilmiş Yazılar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. http://www.turkishstudies.net/Makaleler (E.T. 22. 05. 2017)

KARAKOÇ, Ü. (2006). Münşeât mecmuası Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 7068, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

KARASOY, Y. ve Yavuz, O. (2010). *Aşık Ömer Divanı*, (1. Baskı). Konya: Ocak Grafik Tasarım.

KAYA, E. (2013). Mecmua-i Eş'âr, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KAYA, T. (2007). Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13467 Numaralı Şiir Mecmuasının Metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

KOÇOĞLU, T. (2004). Şefik-Nâme, Şefîk-Nâme Şerhi ve Edhem ü Hümâ Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

KOYUNCU, F. (2012). Nuruosmâniye Kütüphanesi 4962 Numaralı Mecmua, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

KÜÇÜK, S. (1992). Yeni Mecmua (46-90. Sayılar Üzerinde Bir Araştırma) İnceleme ve Seçilmiş Metinler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

KÜÇÜKKELEŞ, N. (2001). Mecmua-i Ebüzziya ve Teavün-i Aklam Mecmualarının Dil Ve Edebiyat Yönünden İncelenmesi ve Şiir Metinleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,

METEHIU, A. (2016). Mecmuat'l-Kasidi'l-Mergube (İnceleme-metin-transkripsiyon), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

MORKOÇ, Y.E. (2003). Eğridirli Hacı Kemal'in Camiü'n-nezair'i (Metin ve Mecmua Geleneği Üzerine Bir İnceleme) , Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

MUSLUKÇU, F. (2014). Mecmua-i Eş'ar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

ORDU, F. (2004). Mecmua-i Ebüzziya İnceleme, Tahlili, Fihrist, Seçilmiş Yazılar 1-71., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sayılar Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÖNUÇAR, M. (1998). Mecmua-i Ebüzziya'da Rousseau Tercümeleri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

ÖZCAN, H. (2007). *Kaysûnîzâde Nidâî Muhammed Çelebi El-Ankaravî'nin Menâfi'u'n -Nâs Adlı Eseri,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

ÖZDEMİR, F. (2004). Abdü'l-Bâkî bin Mehmed er-Rodosî, Mecmu'a-i Eş'âr ve Fevâ'id Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri

ÖZTÜRK, N. (2011). *Ankaralı Hekim Nidâî Genc-i Esrâr-ı Ma'nî*, (1. Baskı). Adana: Karahan Kitabevi.

ÖZTÜRK, S. (2010). Mecmu'a-yı Eş'ar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.

ÖZYÖN, C. (2013). Mecmua-i Gazeliyyat, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

PAKSOY, K. (2006). Mecmua-i Fevaid, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

SAĞMAN, S.H. (2001). Ruşen Efendi'nin XIX. Yüzyılda Yazılmış "Mecmua-i İlahiyyat" Adlı Güfte Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

SAMANCI, M. (2013). Mecmu'a-i Nezair, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

SÜRMELİ, E. (2003). Mecmu'a-i Kasaid-i Türkiye, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

ŞAHİN, O. (2005). Mecmu'a-i Münşeat TDK Ktp. A.363/1 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

ŞENTÜRK, A. (2017). Mecmua-i Eşar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

ŞİRİN, S. (2008). Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 3849 Numarada Kayıtlı Mecmu'a-yı Eş'arın (80a-120a) Yapraklarının Tenkitli Metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

TAŞ, T. (2013). Mecmua-i Eşar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

TAŞDEMİR, İ. (2014). Mecmu'a-ı Gazeliyyat, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

TAŞTAN, E. (2001). Pervane Beg Nazire Mecmuası (199b-230b) Transkripsiyonlu, Edisyon Kritikli Metin, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

TILFARLIOĞLU, M. (2011). Mecmu'a-i Eş'ar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

TOPTAŞ, E. S. (2014). Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

TÜRKİYE DİYANET VAKFI.(1988). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C. 28). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

UZKUÇ, S. (2005). Büyük Mecmua Tahlili Fihrist-İnceleme-Metin, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Üzerine. *Turkish Studies*, Cilt 8, s. 99-126.

YALÇIN, Ö. (2010). Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kitaplığı 3849 Numarada kayıtlı Mecmu'a-yı Eş'ar Üzerinde İnceleme, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

YANAR, H. (2001). Bizim Mecmua Dergilerinin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILMAZ, A. (2001), Mecmua-i Edebiyye Dergisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YILMAZ, B. (2017). Şiir Mecmuası (99b-144a varakları arası transkripsiyonlu metin inceleme), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhiriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

YILMAZ, Y. (2001). Pervane Beg Nazire Mecmuası (99b-129a) Transkripsiyonlu, Edisyon Kritikli Metin, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

YILTER, S. (2006). Mecmu'a-i Kasa'id ve Gazeliyyat (Mecmu'a-i Devavin), Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

YORULMAZ, N. (2011). Şem'i Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

YURDUN, D. (1999). Mecmua-i Edebiyye, İnceleme, Tahlili Fihrist, Seçme Metinler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

منظوم و منثور منتخبات

ادبیه

۹۷۵

4/2. A. 3756

منتخبات منظوم ومنثور ادبیه

پاره دار سوزده بیك[1] نالرم آه وزارم سویلسون
آب چشم وگریهٔ بی اختیارم سویلسون

چاك چاك سینه دیرسون موج غمزه‌ن خبر
زخم خونه باسه دردیم انكسارم سویلسون

غنچه كولسون كل آچیلسون جوی فریاد ایلسون
سنه طوتی ای بلبل برآز كلشنده یارم سویلسون

آرزوی وصل ایله شب زنده دار اولدیغلرم
كریهٔ حسرتله چشم انتظارم سویلسون

بنده یوده قدرت ادای حرف شوقی نابیا
خامهٔ رنكینه صریر بی قرارم سویلسون

نابی

—٥—

موسم بهارده یازلمش بر تذكره مسوده سی

(1) خبر

قدرت جلیلهٔ پروردكار وحكمت بالغهٔ جناب كردكار مقتضیجه آب ورنك فصل ربیع ایله بسیط زمینه فرش قالیچهٔ رنكارنك بدیع ایدوب چمن وچمنزاره چهره‌لجهٔ خضراء غبطه ده ورنك وبوی شكوفه وازهار خیره ساز[1] انظار ارباب اعتبار اولارق آیینهٔ طبع والالری مملو جو هواده لطافت وحضرت پیدا ولهرسیره وتنزهكاه دلكشا محسود حدائق ارم وسما اولدیغی كبی مرغان راز[2] وعلی الخصوص ترجمان عشق ونیاز اولان عندلیب خوش آواز نغمات مؤثره ایله ترنمساز وسامعه نواز اولمقده واشبو موسم بهجت احتوا سیر ساحل وصحرا وتماشای صنع جناب خدا نفوس بشریه‌یه باعث انبساط و شادمانی ومستلزم غذای روحانی اولهجغی بیانده‌ن آزاده اولهجیله به قالی بحریه[3] ویا خود لب دریاده واقع آخر مسیرهٔ فرحفزالرده هر قطعه‌سنه سوره‌ن زورقه‌ادن بوز یالورن سایه آسا معیت سفینه‌لرله شرفیاب اولهجغی هویدا اولمقله اولنابده

—٥—

فرح ماهیت دلچشم تماشادندر
پرتو نیك وبد آیینهٔ سیمادندر
روزنهٔ خانهٔ لی سرماده كشاد ایتمكدر

(1) قماشدیریجی . (2) كیزلی . (3) اسم خاص .

سردی بزم اولدی خنده بیجادندر

حاضر اول بزم مکافاته ایامست غرور

رخنهٔ سنگ سیه بختیٔ[۱] مینا[۲] دندر

صاف دل تیره نژادانه[۳] اولور فرصه رسان

کهرفشانی ساحل کف[۴] دریادندر

ساقیا خانه براندازی[۵] دل هر حباب

جوشش موجهٔ سیلابهٔ صهبادندر

— ٥ — « سامی »

انسانلر ایچون سرعت زوالده مثل سائر اولان لذت حیاتک تیاتسزلغنه مقابل کله جک بر نعمت وار ایسه اوده بنی نوعنه بر یادکار عرفان اهدا ایدرک نفع ناس ایله خیر ناس اولمق شرفیدر — که وجودک فضیلهٔ صحیحه‌سیدر — الی الابد محافظه ایله خیر ما فاته ایتمکدر.

آثار بشریه ده ایسه سوزدن پایدار بر یادگار یوقدر. چونکه ان زیاده رصانت و معموریتله معروف کشورلری بیله دور زمانه غور زمینه گیرسه ده خاطره انامده جایگیر اولان بر « بیت متین » رغبت اسلافده حمایه اخلافی

---

(۱) پاره‌سی . (۲) جام . (۳) بو نزوجه مرتبله ، سفله و اهل اصحاب . (۴) کوپوک . (۵) خانه یقیجی اولمق .

انتقال ایدرک دنیا طوردقجه خلفده یه اخلافه قالور .

— ٥ —

طاغیدک خراب ناز یاری ای فریاد نیلرسک

ایدوب فتنه ایله دنیای خراب آباد نیلرسک

دل مجروحمه رحم ایله قالسون دام زلفکده

شکسته بال اولان مرغی ایدوب آزاد نیلرسک

داروب گیسوی زلف یاری بیری بیرینه قاتدک

ینه بر فتنه تحریک ایلدک ای باد نیلرسک

ایدرسک گرچه هر درده طبیبم بر دوا لکن

جنون اهل عشقه اولنجه مادر زاد نیلرسک

گوزل تصویر ایدرسک خال و خط دلبری اما

فسون و فتنه‌یی[۱] کلدکده ای بهزاد[۲] نیلرسک

« شیخ الاسلام برهانی افندی »

— ٥ —

« جوانی چو برق یمانی گذشت   چو باد صبا زندگانی گذشت »

خیلی زماندر رومالی خاکپای خدیو برنده مهجورم   چونکه معذورم عرصه معذرته مژن حیرتزده عقل و شعورم هله یک حضورم دلخسته قوای

---

(۱) « فسون و فتنه » ، عشوه و شیوه معناسنه در . (۲) مشهور بر رسام ایدی .

اما کوکلی تحریر

هرم اثر وبردی سرمای جانگذر، حاجز طی مسافه سفردر. تجدید
صبوت عافیت وارجاع نیروی(۱) جوانی وشبابت املیله یعوله کرنه(۲)
مداوات اولوب اقدار هوس ومشاعره مانعدر. نه عجب غافلدر.
«هل یصلح العطار ما افسده الدهر» «قضی الامر» بیلمزکه
مطیهٔ سست(۳) ندامتم تهٔ فرسودهٔ اسفار کهنه زمنده. یا مال
محنده. کورمزکه تباشیر صباح ریسه(۴) وسر سهام اشعهٔ مهر
محشردر. ناوکهای جانگذر در نه چاره «اینه چینه بود بود
ناکر بود کار جهانه» «وهو المستعان» غرض کر مرادم استدعای عفو
قصور ایکن «الاناء یترشح بما فیه» ایله دریای نحنه کیشلدی وامواج آتشه
انکیزیله قلب حسرتیرور سوزشلندی یعنی صدد روشلندی(۵) فقط بوروشلر
عقبات بحر معنی کچلمز وسواحل اشعار ما فی الضمیر جهتنه ایرلمز. هیچ کیلمز
باری شیدلک مرسای دعا وانتظاره مرساة فکنه(۶) فلک قلم اولجه نه بیردر
دکل تقصیردر(۷) کل بداهت اعذاریه مستهام سرمایهٔ بذل مراحم کرام اولدیغی
مسلم انام ایکنه دغدغهٔ استرحام رسمی ولفظی نافله‌در. یاکر عادتدر. العذر
عند کرام الناس مقبول والعفو بینهم حاضر ومبذول ونحنه مشرول ...

«سامی پاشا»

---

(۱) قوت، قدرت. (۲) کورشه انظار احتیاطیه. (۳) کورشک، ضعیف. (۴) صقال.
(۵) دکشدی. (۶) آتدی. (۷) نه بیر دکل تقصیردر دیمکدر.

آهنگ سلاست

— ٥ —

ای نسیم نوبهار آچیلدی کللر صبحدم
آچسونه بزمده کوکلمز ساقی مددکم جام جم
ایردی بنه ادبهشت(۱) اولدی هوا عنبر سرشت(۲)
عالم بهشت اندر بهشت هرکوشه بر باغ ارم
کل دوری عیشه ایامیدر ذوق وصفا هنکامیدر
عاشقلرک بیرامیدر بو موسم فرخنده دم
دولسونه پیمانه‌لر اولسونه تهی خمخانه‌لر
رقص ایلسونه مستانه‌لر مطربلر ایتدکجه نغم
بو دمده کیم شام وسحر میخانه باغه رشک ایدر
مست اولسه دلبر سوسه کر معذوردر شیخ الحرم
یا نیلسونه بیچاره‌لر آلفته‌لر آواره‌لر
ساغر صونه مهپاره‌لر نوش ایتمامک اولورستم
یار اوله جام جم اوله بویله دم خرم اوله
عارف اودر بودم اوله عیشه وطربله مغتنم
ذوقی اورنده ایله تمام کیم طرنه مست و شادکام

---

(۱) نیسان آیی. (۲) بخورلسه

برالده جام لاله فام برالده زلف خم بخم
لطف ایله ساقی نازکتو می صونه‌رکن قاملر بویله بو
طولسون صراحی ومینا(1) بوسه طورسون پیمانه هم
هر نورسیده شاخ(2) گل آلدی الینه جام مل(3)
لطف ایتدی آچیل سهم اخی گل ای سروقد وغنچه فم
بو نزرده(4) وبو صباح دیم دورنسون پیاله غم بیم
قانونه دور دائم ای سنده می صونه دمبدم
سیدر محلک عاشقانه آشوب(5) دل آرام جانانه
سرمایه پیر مغانه(6) پیرایه بزم صنم(7)
می عاقلی اسشار ایدر عاشقلری دلشاد ایدر
سیله ویر بر باد ایدر دللرده قویمز گرد(8) غم
می آتشه بکزرلر مینا قدحله لاله در
یا غنچه یه بکزرلر آچمسه نسیم صبحدم
ساقی مدد می صونه بزه جام جم دکی صونه بزه
رطل(9) پیالی صونه بزه کیتسونه کوکللردن الم
بز عاشق آزاده یز اما اسیر باده یز

(1) دستی . (2) دال . (3) شراب . (4) برنجیه . (5) فتنه . (6) میخانه‌جی . (7) محبوبه .
(8) توز . (9) جوقلقده ، طولولقده کاسه .

آلفته یز دلداده یز بز دلدر یغ ایمه کرم
برجام صونه‌مه ایچونه برکاسه‌دم اول ماه ایچونه
تا مدح شاهنشاه ایچونه آلدم اله لوح وقلم

« نفعی »

— ٥ —

قره طاغ جبهه‌سنه مأمور اولمسه بر قوماندانه یازلمه
برمکتوبدر

قره کوکللر عاصیلرک ظلمت شقاوتنده قراری بتمسه اولاله وجودلری
شمشیر آبدار عدالت ایله تمیزلمک ایچون قره طاغ جبهه‌سنه عزیمت بویوردیغی
استخبار قلندی

بز اول علائم ارباب جهد وجهادز که جهانگیرانه بر دولتی چیقاردن بر عشیرتده
بز اول نسل کریم دودۀ عثمانیانز که محمد دیرایا هابز خونه صرادنده
فخریه منظومه‌سی آثار بدیعه ظفر کسترانه سیله اعلانه تمسه اولاله حیث ورساله
عثمانیانه طابیانلر ایچون برکونه حاز اولدیغمز صفت عسکریه‌نک نصل
مقدس بر مأموریت اولدیغنی تقدیر ایلمکلک قولایدر بو جهتله اشبو مأموریت
علیه‌لرینی تقدیسه شتاب ایدرم دیه قرنداشلریمزدن او قره عبالی آرسلانله
دکول ایچنده کسیلان یکتلره که آنلرک دشمنک (اللری طوتیلوب آتمسونه)
طولو دانه‌سی کبی باغدیری دکلری قورشونه وکله دانه‌لرینه صانکه بر جوک الما

آغاجلك آلتنده شفالشدقلری نشانه‌لری طرفنده‌ن کندیلرینه میوه آتیلیورمش
کبی قیمه‌سزجه قورقوسزجه مقاومت ایدیله‌بیله‌جک قدر. هر بر وقوعاتنده دلیرانه
ابراز شجاعت ایلدکلری بتون عالمک مصدقیدر. او قوجه مالدیورکلی قوم هنکی
عثمانلی دلاورلرینه ذات عالیلری کبی حمیتپرور بر ذات بسالتمآبک قوماندهده
اولمسی شایان شکراندر.

ای حمیتپرور نه کل غیرته   چونکه فرصت اولمسه غزا بولمنه
ال هماندن شیری دستهنه   جایز اولسون فدا بو ملته

وادیسنده حفظ ناموس ملی ایچون انشا ایدلمش غوغا هوالری و «ای غازیلر
یول کوروندی» صدالری عساکر شجاعتمآثر عثمانیه‌نک حربه حربه چالنقده اولدیغی
موزیقه‌لرده طویوب فرط شجاعت و غیرتلرندن تتره‌یه‌رک «الله الله» صدای
عودله احتوانی کوکلره چیقاردقلری و طابورلرک اوزرنده بر سحاب نصرتمآب کبی
نسیم مظفریتک هبوبیله تموج ایدن آی ویلدزلی رایت ظفرآیتک دشمنه طوغری
حمله ایدرجه‌سنه یوز کوستردیکی دلاورلره دشمنکیر اجدادلی اولدیغنی کوستره‌رک
عجبا نوکلری اوپرمزمی؟ خصوصیله کیده‌جککز یرلر ویاخود جنککز طوپراقلر
اجداد عظامزک آل قانلریله و هر بر قبضه‌سی دیکله ذره‌سی بتون دینه
قرنداشلریمزک خون شهادتلریله آلوده و مخمردر. بونلری دوشونکزکه آیا
اوطوپراقلره نه صلابت و نه جلادتله باصیلور. اشته برادرم اورالری ارواح
مقدسهٔ شهدای عثمانیان ایله لمعه‌دار نورلرله طولو و افراد عثمانیه‌نک

درونی ایسه صفای باطنی و الهام ربانی ایله مملودر.

بولدی غوغاده ظفر ارکمز   اولدی توفیق خدا رهبرمز

بنابرین اوطه‌مده باشم اوجنده آصیلو دیوار اوزرنده بلمده باغلو
اولوب فنادوست دآرقه‌داشمله هر حالده صادق و خیرلو اولان ردولویری
ذات عالی حیدریلرینه ترفیع ایدیم. بونی بلکزه کوردکجه و الکزه آلوب دشمنه
طوغری آتدقجه بو امت مرحومهٔ اسلامیه‌نک الک احقر قوللری اولان عاجزلری
تخطر بیورملرینی تمنی ایدرم. هماندن جناب حق نصرت و ظفره موفق بیورسون.

— ٥ —

بو نشئه اشکه دل بر خونده بر مجرا ایکی
حیفکیم فلاک کهرتحوده بر دریا
صاقلرم آیینه‌لی اول بت پرست نازده
اسه‌مز دل اولمغه مجنونده بر لیلا ایکی
خط پشت[1] لب ایده ابهام شعر دلبری
مصرع برجسته[2] موزونده بر معنا ایکی
ممتزج داروی[3] اقبال خمار و نشئه‌ده
روزکارک ویردیکی معجونده بر اجزا ایکی

---

(١) آ.ق. (٢) منتخب، اعلا. (٣) علاج

ذوقیاب لطف شیرینه دعتاب تلخینه
ساغر لعل لب میگونه بر صهبا ایکی

وحدتی سیر ایده‌مز احول نظر اشتباه
هستیٔ اشیای کونا کونه بر کویا ایکی

متحد معناده صورتده دیکردر حسنه عشقه
نور خورشیده وهم کردونه بر اما ایکی

بر کورکده آرزو خاطرده کرهیچ و ایسه‌ک
سامیا اولمز دل محزونه بر سودا ایکی

« سامی »

—٥—

کافهٔ موالید امکانه دمبدم کون و فساد طبیعتله منقلب و نهایت الامر عالم فانیده زائل و غائب اولوب بی نام و نشانه اولور . لاجرم افراد بشریه حیوانه فقدانلرینه و آنه وکذا رسه خویشانه و اخوانه المندنه آزاده دلهرحال و شانده ادای شکرمنانه ایله دلهکشاد اولمق عقلاً و حکمةً مقتضی دعکس حالی یعنی یخٔ طاقتشکنه شیوهٔ تسلیم رقبهٔ اشکستکی وانفعال فقدانه توکل وانقصانه توسل آثاری و منافیٔ رضای حکمت اقتضای ربانیدر .

—٥—

هوای عشقه اولوب کوی(١) یاره دک کیدرز
نسیم صبحه رفیقز بهاره دک «

بلا مسیاره ده(٢) رندی بدوسه(٣) کاسه بکف
زکاة می ویریلور بر دیاره دک کیدرز

ویردب تزلزل منصوری(٤) ساق عرشه تمام
خدا خدا دیه رک پای داره(٥) دک کیدرز

طریق فاقده همکفسه اولوب «سنائی»(٦) یه
جناب کلخنی(٧) لاینحواره(٨) دک کیدرز

ایدرسه قند لبک خاطر مذاقه خطور
دیار مصره دکل (قندهار) ه دک کیدرز

فلک کیدریسه کف (نائلی) یه دامانک
سنکله محکمهٔ کردکاره دک کیدرز

« نائلی قدیم »

---

(١) مملکت . (٢) بر یارچی، یوست . (٣) اوموزده . (٤) «انا الحق» دیمیله حکم شرعی تبعاً صلب ادلنمش اهل اللهدن بر ذات . (٥) دار آغاجی . (٦) شعرای عجمدن [illegible] متأخرا ترک دنیا ایدن بر ذات .
(٧) اهل اللهدن بر ذات . (٨) شراب طورطوی ایچیجی ، «لای» طورطو دیمکدر .

فطرت زکیهٔ ازلیه ایله مزین وعرفان وآداب انسانیه ایله معنون اولانلر
بالطبع اتخاذ مسلک فاسددن مجانب وجهت صلاح وعفته ذاهب اولور.
انجق بومثللو مردانده(1) نیر اخلاق فطریه ایله مستنیر الصدر اولان ذوات
روشن‌نظر هر عصر وزمانده مانند دردانهٔ کمیاب انددر. شو حالده
اکتساب اطوار ورفتار پسندیده‌یه ساعی اولان ابنای بشر ایچون شرف
ملیتهٔ متعلق آداب وعادات جمیله‌یه رعایتله تهذیب اخلاقه رغبت وحسب
الایجاب افکار ملتده ولهٔ زمان آرامنده تحدث ایدن انقلابات احوالك
اساس ملیته ایراث ولطمه ایراث ایده‌جك امراض معنویه‌یی مداواته حکیمانه مواظبت
لازمه‌در. چونکه قرون واعصار متتابعه‌نك تغیر حال وشأنی مقتضای حکمت
حکیم ربانی اولدیغندن بو تبدلات عصریه مرتبسنده ابنای زمان رهایاب
ودر امان اولهمز. آنك ایچون «کوردك زمانه اویمدی سن اوی زمانه»
نصیحتی مشهوردر. انسان بولندیغی عصرك حکمنه موافق فعل وعمل کوستره‌رك
جوییدهٔ سمت سلامت اولمق ضروریدر. فقط هر ملت بر شعار مخصوص و
ادب منصوص ایله سرافراز ولو مزیتله ملل سائره‌دن مفارق وممتاز اولمق
حیثیتنه مبنی بتون بتون زمانه آقندیسنه کیتمه کلیاً محو امتیاز ایده‌جك حالده تذبذبدن
تمیز ایده‌جك حمیت وغیرت صفتلرینك مسلوب اولمه‌سنه چاره جوی دیماده

(1) اینجی، در

اولمقده دخی درمانده اولور. کرچه زمانه‌یه تمامیله مخالفت منافی امر طبیعتدر.
لکن مسلم ارباب نظردر که تبدلات اوضاع عالم وتغیرات احوال امم معاملات جاریه‌یی
جریانه ایدوب اصول وحقایقی تغیر وتبدلدن آزاده‌در. جمیع زمانده حسنات
حسنات وسیئات سیئات اولوب حسنات سیئات وسیئات حسنات اولمز.

— ٥ —

خامهٔ امر کن اولدقده رقم سنج یکون
جمله شی اولدی بهم(1) بستهٔ احکام شئون
حکمی سردهٔ تحویل برات عدم
خط بطلاندن قلم صنع خدای بیچون
اولدی بر داشته(2) حیلولت دیجور عمی
ساحهٔ بیهه(3) بردر اولدی زوایای کمون
پرده پیرای مظاهر اولوب استاد ازل
جلوه‌ریز اولدی بیابی صور کوناکون
منفصل کرچه کر پیوند(4) تصاویر ظهور
متصل یکدکره لیك تماثیل بطون
چشم باریك(5) نظاهانه کوزیبور یکرنك

(1) برابر. (2) رفع اولنمش. (3) کنیسه. (4) باغ، رابطه. (5) اینجه، دقیق.

بونقوشه عجب آلكفته(۱) بوقلمون

سربهم داده دست احدیدر هپ
یك بیك سلسله نسب اشیای قرونه
سرو اولوب باغده استاده(۲) محراب رضا
سرفرو برده(۳) شكر اولدی نهال عرجونه(٤)
سجده كردانه ریاضتكده قدرتدر
ریشه(٥) ساقه درخت املده دست غصونه
اولدی بوششدر(٦) عبرتده قضا وقدرك
قبضه بسط وكشادنده جهانه زار وزبونه
هپ اشارات صدور حكمی ناطقدر
وضع میزانه تقابلده بو سر مكنونه
سرتسر اولمده سنجیده قسطاس تضاد
عرصه‌یی دشتها جوهر شرع وقانونه
كیمی پركار كبی خطوه شمار حركت
كیمیسی نقطه كبی پای بدامانه سكونه

(۱) تحریك ایدیجی . (۲) قائم، منتظر . (۳) گوسترلمه . (٤) خرما آغاجی دالنك اوجی .
(٥) كوك، عرق . (٦) واسع .

كیمیسی زید كبی عرفه طرازنده رفیع
كیمیسی عمرو كبی نامزد منصب دونه
كیمیسی بونه حال ایچره دلهٔ قال ایتمه
كمی اجوف كبی علتزده لرزه درونه
كمی ناقص خرد اولقده اولور دنیانك
رشته(۱) دام فریبنه لفیف مقرونه
صالح علت تصریفده در اولمازسالم
عینه افعال زمانه امثله ریب منونه
خرده بینانه خبایای اموره بسدر(۲)
حكمت العیه مواعظ فلك آینه گونه
جمله برجای حكمده بو بساط ترتیب
هر ذاتنده دكلدر بریسی یره برونه(۳)
اهل طبعه نوله اولسه بوسواد(٤) حكمت
خاك درگاه كرمطار كبی كحل عیونه

« منیف »

— ٥ —

(۱) ایپلك . (۲) كافیدر . (۳) بیرونه . (٤) عظمت وتفرد وجسامت افاده ایدر .

عالمده علم و معرفت کبی بر شرف و مزیت اولمز و انسانك مطالب ذاتیه سنك
اسباب تحصیلیسی صنایع و معارفده بشقه بر شیله حصول بولامز و هر نیه دائر
اولورسه اولسون و هر نرهده بولنورسه بولنسون هنر و معرفتك قدر و قیمتی انکار
اولنمز بکوره دیکز سامانه و انتظام احوال انام و حسن معاشرت خواص و عوام
هپ علم و هنرله حصول کلمسه برابر کلمیدی و مشهودمز اولان بونجه محاسن
امور و صورت آسایش و حضورك نظر معاینه یه آلنوب نظر دقته حقیقتی
اولدقده دانش و معارفده بشقه بر سببی وارمیدر بونك ایچوندر فتح ابواب علم
و حکمت و ترتیب اسباب هنر و معرفت ایله تربیه عمومیه قضیه خیریه سنك استقرار و انتشارینه
صرف همت ایلیان دولتلرك جریده حاللری شیرازه کیر سلك انتظام و علایاسنك
مسند آسایشه باللری صورت تیدیرده بقا و دوام اوله کلدیکی بحث و اشتباه قبول ایدر
مواددن دکلدر انسانك ماهیتی حیوان ناطق اولدیغندن ایکی جهتلی اولوب
جهت حیوانیه سنه یعنی محافظه حیات و مشتهیاتنه ترتب ایدن احتیاجات
جسمانیه سنك حصول کلمسی وسائلك تحصیلنده و مدخل طبع اولدیغنده
امرتمدنجه ضروری الاحتیاج اولان اسباب تسهیله نك استکمالنده فنون طبیعیه
و ریاضیه یه محتاجدر جهت روحانیه سی یعنی ناطقه و کلیات اموری
مدرك اولمسی حسبیله دخی استیفای لذائذ روحانیه سی ایچون بالطبع
مسائل حکمت الهیه یه مائل و سالك و غذای روحانیسی مثابه سنده اولان شعر و انشا
و نکت و مزایا استماعنه پك آشوری راغب و متهالك اوله کلمشدر بونك

ایچون فن حکمت الهیه یه دائر بر چوق کتب و مآثر یازلدیغی کبی ادبیاتده دخی
حسابه کلمز بونجه آثار و مجلدات کشیده رشته تحریرات قلنمش و ترتیب و
تهذیب کلام ایچون فوق العاده و سائر فنونه لازم اولاندن زیاده بذل جهد
اهتمام اولنمشدر یا بر سوز ایچون بوقدر امك صرف ایلمك عبث ایله اشتغال
دیمك اولمزمی دینلمسون زیرا بو عالم مظاهرده سوز قدر نفس ناطقه انسانیه یه
مؤثر بر شی یوقدر بو سببدن میدان معرکه و برخاشده(1) جانه و باشه ترتشده
ایکن بر سوز ایله غیرته کلرك نیجه بیك آدم موقع فداکاریده ثابت قدم اوله
عندنده الك عزیز و لذیذ اولان حیاتی بر سوزه دکشدیکی و بر سوز ایله فوده
ما تصور دنیك جراحه دکر سوفه و شادمانی کسب ایده کلدیکی پك چوقدر
سوزك رفعت قدری نصل انکار اولنه بیلور انسانك حیوانات سائره دن ما به
الامتیازی اولان صفت مادحه سی و ترجمان القلب و دلال عالم غیب اولان
زبانك اولانجه بضاعه و سرمایه سی سوز دکلمیدر و سوزکی عالمده پایدار رتبه
برابر وارمیدر ایام ماضیه ده کلوب کچمش و جمیع آثاری مندرس اولمش نه دول
اولورمه نیجه صاحب کمال و قوت آدملرك آدینی یاد ایدیرن و بونجه اصحاب
دانش و عرفانك نامنی انجمن عالمده داستان ایدن سوز دکلمیدر طوفانده
فنا اولان امم سالفه نك اختراع ایتمه اولدقلری بونجه صنایع غریبه و آثار عجیبه

(1) جنك

بتون بتون محو اولوب کتمسه ایکن اولوقتله بر شاعرك سویلدیکی سوز محو اولمیه رق برقدر امواج حوادث ایچنده یوالنوب کلیور. سوزك بیوکلکنه بو ده بیوك دلیل ایسه‌ده انجق سوزك دخی قدر و قیمتی سویلیانك معلومات و معرفتنه کوره‌در. زیرا سوز کارکاه درونده طوقونمش بر قماش بوقلمون اولدیغندن آب و تاب طراوت و حیاتی سوی قابلیتده قیمتی قوۀ عاقله‌نك تردستی[1] تربیه‌سنه کوره اولور. بو جهتله سوزك کرك بویله دلدوز[2] و جکرسوز اولمسی و کرك زمانه حشره قدر پایدار اولهجق درجه ده بولنمسی دخی علم و کماله موقوفدر. هر لسانه شرف ویرن شامل اولدیغی فنون و معارفدر. فنون و معارف هادی اولمیان لسان هر نقدر ذاتاً مکمل و منتظم اولسه بله آثار اعمار ده خالی اولان اراضی خالیه کبی عد اولنور. نیکیم اراضیمز حدوددی ممالك نجیبه کریمه ایله انواع طرحلر آچیلمدقجه دلنشینه معمور اوله‌مز ایسه لسان دخی تحدید و تهذیب آلات ادوزینه عملیاتکر. مدید ایله دیوانلر فنون متنوعه ده کتابلر یازلمدقجه معتبر و مشهور اوله‌مز. بو سببدن محضا لسانك تربیه‌سی و سوزك طرز بلاغتسه اوزره اولمسی ایچون تکلم ادبه دلیله السنهٔ عدیده اوزره بو قدر کتابلر تألیف اولنمشدر. الحاصل انسانك کرك حوایج جسمانیه‌سی و کرك مطالب روحانیه‌سی حسبیله تحصیل علم و معرفته محتاج ایدوکی وارستهٔ کلفت احتجاجدر.

« بیوك رشید پاشا »

---

(۱) بی مهارت. (۲) یورك دلیجی.

عاکف پاشا — اسلوب عالی

ای ماه اولی اولی که بو شب | کوشکده یر ایده بانك[1] یارب
معلوم دکل اکرچه مطلب | اولیه کورنیور که حکم کوکب

سیخ ستمه کباب اولورسك

ای غنچه اولی بو آز زماندر | چرخك سکا مقصدی نماندر
زیرا قتی تند[2] و بی اماندر | لطف ایتمسی ده دلی کماندر

حوفم بو که بك خراب اولورسك

ای نرکس عشوه خواب نازایت | داماده قضایه دوسه نیاز ایت
بك خوف ایله چشم جانب ناز ایت[3] | انجام بلادن احتراز ایت

بازیچهٔ انقلاب اولورسك

کل مهد صفاده راحت ایله | بر قاچ کیجه‌جك فراغت ایله
فکر ایله هوکسه عنایت ایله | سور بزنه قانه عادت ایله

بیمانکسه عتاب اولورسك

مهد ایچره اولی که ای سپهر[4] | قالمز بو روشده چرخ چنبر
برحال ایله کردسه[5] اتبر اختر | سیرانت سطا آذ وقتده نیله

سیل غم آسیاب اولورسك

---

(۱) ندا، صدا، اذان. (۲) پك سرت. (۳) آچ. (٤) یاسمه کبی بیاچه کوکسلی.
(٥) دونسه، دوراند.

بیدارلوه ایله ایتمه مضاد   اویقوده اولور اولورسه امداد

بزلر صونوب بو چرخ جلادہ   غالب کبی کارك اوله فریاد

بزم المه رباب اولورسه

" شیخ غالبده ده "

—ه—

نه کوزل بر لساندر که بالقوه شامل اولدیغی محسناته کوره دنیاده اك برنجی لسانلر دن عد اولنمغه شایاندر. چونکه زمینه افاده سی مناقب طبیعیات ایچونده ترتیب اولنمسه بر نمونه خانه کبی اوج اقلیم جسیمك محصول طبیعتی جامع بولندیغندن دیرنده جاده ساز تنزه اولان ابکار اندیشه عرب بادیه لرینك اثمار افکاریله روم وایران چمنزارلرینك ازهار آثارینی جمع ایدرك قامت بیانه بلکه یلکی کبی زینت ویره بیلور. بو لسانه ایله متکلم اولان خلوه ایسه روی ارضك اویله بر عرصه اعتدالی ایچنده یشامقده در که آفاقنده کی لطافتك کوك قبه سنده اصلا نظیری منظور اولمز مکرکه دریالرینك عکس مائیسی صباح نورلرك سمائی جوهرنده موضوع بر آینه آبداری اکدیرانه ابر هواسنه انعطاف ایله طبیعتك انفسی وآفاقی ایکی بدیعه رنکینی بر یره ائتلاف ایلیه یا ادبیاتمزه بویله اوج بیوك لسانك محسناتی ممتزج ونسانمزك فکر کمال مطابرك بکر خیالیه مزدوج ایکن آثارمز صورنده ندرجه فانئه اولملیدر که بزه کوره زاده طبیعت دینلمکه لایق اوله بیلسون. شوقدر که لسانمزه ایراد شوره جاری اولان تأثیرینه بر زمانه دیرنمك لازمدر. زیرا آثارمزی ترشحه

حقیقت دمنصور طبیعت اولان اعظام وابراد نقیصه لرندن قورتاره جق واسطه انجق بودر. ادبایه معلومدر که اکثر آثارنده ابرانك تحریری تصویریه بکزر. برنده الوان نقدر دلنشینه ایسه دیکرنده الفاظ اوقدر رنکینه ولطفه برابر بری مناظره دیکری مناظره در. مطلعه اولدیغی تجربه ایلیکسی دخی طبیعتك هادقیه حتی عجمك لوایح مرسومه سنه نظر اولنسه بر پهلوانك بیغی تر زلفنده اوزونده ومدایح منظومه سنه باقلسه بر مرز افقك طوبا ماه ایله ماهی بیننده کی بعد مجردنده افزون کوریلور. معرفتك سهو کمال اطلاقه شایان اولان بو عصرمده بیننده اولان بر طاقم هیاکل هائله مداحلرینی حسن طبیعت اصحابی نصل ندیم افکارایده بیلور دنیاده هیچ بر صاحب رشد وسداد وارمیدر که غول بیابانی حکایه لرینی استماعه ده محظوظ اولسون

—ه—

ای واریغی واری وار ایدن وار   بوده بوده سط یرده دیمك ده دشوار

دیر هر شیئك لسان هرکاه   اه اه اه اه

ای بر تر عقل ودوهم وادراك   معروف خطاب ماعرفناك

ذاتك سنك اول قدر بیوکدر   یانکده بیوکلك ال کوچکدر

بو قبه ده کرچه هر ده صدا وار   بوده وار ده سنده اوزکه دیار

ای قدرتی بلیانه لهویدا   هر ذره ده بیك جراده معنا

دست قدر کده بی تکلف   جزئی کلی بونده تصرف

(۱) بشقه

محسوب غنا تکده اعداد — بیهوده (۱) قده تکده ابعاد

ای کونی بنا ایدن مهندس — سنسک بو مناظره مؤسس

اوز حسنکی قیلمغه تماشا — بر آینه دوزدک اسمی اشیا

انجم ایله عالمی دوناتدک — هر نجمده بیك جراغ یاقدک

صاحیدك بر آوج کهر سمایه — اولدی بو کرات بی نهایه

عشقکله اوریه دله بریده — هر برکره زار و سر بریده

نورك ایله التماع ایدرلر — دردیسارك سماع ایدرلر

سنسك ایدن ای حکیم دانا — بو عالمی عالم معما

ذرات عناصر و موالید — امرکله بولور نظام و تأیید

ای عالمی وار ایدن خداوند — ای آدمی زار ایدن خداوند

انسانده غریب جانوردر — عاقل کوریور جنونه اثردر

انسانه بیلورم جانوره بیلمز — علمی ایله جهلدن کسیلمز

کویا جهلك خلافیدر علم — جهلك حرف اعترافیدر علم

یارب بونه ابتلا نه بلوی — انسانده بو عجز ایله بو دعوی

یارب بونه دهری آماندر — یارب بونه دار امتحاندر

یارب بونه طارکاه غمدر — یارب بونه وادی المدر

---

(۱) محال (۲) صاف، خالص، حقیقی.

بر قبضه ترابه جانه ویره‌سك — طوپراغه طاشه لسانه ویره‌سك

بر سك بر برلکده سك یوده — ملکده سنکله مشترك یوده

ای حی و قدیر اولان الهی — لا مثل و مشابه و مضاهی

دلخسته‌لره طبیب مشفق — هر یاره‌یه مرهم موافق

بیمارلرك شفاسی سنسك — هر درد لرك دواسی سنسك

مظلوملره پناهسك سن — عاجزلره دادکاهسك سن

بیچاره‌یه چاره‌ساز اولورسك — بیکسلره دلنواز اولورسك

«ضیا پاشا»

— ٥ —

اگر محول حال جهانیان نه قضاست — چرا مجاری احوال برخلاف رضاست

هزار نقش برآرد (۱) زمانه و نبود — یکی چنانکه در آیینهٔ تصور ماست

کسی زچون و چرا دم همی نیارد زد (۲) — که نقشبند حوادث ورای چون و چراست

بر عشرتخانهٔ عالمده بر قباح کوردن تعطی رحیمه دوستلرمی ایله شیرینکام اولنلری البته

از درام نکبه و آلام ایله دشمنکام ایتمك ساقی دور بد پیمانك دیدنهٔ قدیمه‌سیدر

هر جام غمی کز کف ایام کشیدیم — کفتا سبك آشام (۳) که جام دکر آمد

اما بو اثناده مشارکت اودا ایله خمخانهٔ روزکارده طاس طاس تجرع اولنان زهرابهٔ

ستم و عنادن مذاقه جانه بر مرتبه تحصیل مرارت ایتمشدر که بر چشمهٔ شهد و شیر

---

(۱) حصل ایدر. (۲) «دم همی نیارد زد»: دم اوره‌مز، بحث ایده‌مز. (۳) چابوق ایچ.

لذائذ اولان لعل نوشینه کلرخانه (ولدان مخلدون باکواب واباریق) لبلرندن دوباره[1]
اضافهٔ کوثر وتسنیم شکرخند ایدوب (الا میقات یوم معلوم) زلال بوسه ایله
شست وشو[2] قیلنلر انجق کسب ادراک حلاوته مستعد اوله بیلور

جام سحمله تلخ مذاقم اولدقلوکیم[3] — کوثر ده اولسه زهر اولیور ایچدیکم شراب
بریان آتش غم احباب سینه سوز — بریان ناز جور فلکله جگر کباب

بو ایکی بریان دوزخ نشانه که قداح قضا وقدردن برجسته[4] اولان شرارهٔ
عالمسوز ایله علو افروز اولمسی بر نارهٔ (موقدة التی تطلع علی الافئدة) در
بوطرز شاشه بالپیه تسلیم ورضا اولمدن غیری نه تدبیر کارکردر

تقدیر قطع رشتهٔ تدبیر میکند — تدبیر ساده لوح چه تقدیر میکند

سیما حصه حصیه فوز ونجاح قیاسی اولنان تدبیر ناس برکلبهٔ نایهٔ اساس
ایکن قوارع صاعقهٔ تقدیره تأثیر تاب آور اولمه‌ نجه متصوردر

سبقت تقادیر الاله وحکمه — فارح فؤادک من لعل ومن لو

پس مرد متوکل وقوی دل هرحالده اموری مشیتهٔ تفویض ایدوب تمنیٔ
(لو ولعل) یه سلوک ایله جادهٔ رضادن سر مو انحراف کوسترمیرک کندنی
معنا ورطهٔ منازعه یه دوشورمز اما برحیثیت ایله که خمخانهٔ الفاظده
توقیف امر واراده ورضایه لب بلب مال اولان صهبای حقایقه آلی متحد

(١) ایکی دفعه . (٢) تغسیل وتطهیر . (٣) اوقدن . (٤) فیرلامسی .

المعنی زعم ایتمکله نشرهٔ امتیازدن بی بهره اولنوب ایچ جریدهٔ زنادقه ومطیهٔ
عقیدهٔ طریقه منتقیم مذهب ناجیه دن فرسخ فرسخ تبعید ایدرک موحل جبر کلیده
کرفته پای ضلال اولمه صورتیله باشنه سعالی وساوس دخی اوشورمز زیرا حلی
وحلل اراده ایله صورت دلفریب رضا ده چهره نمای مجلای مجلای شهود اولان
شاهد تابنده ازار امر تاهیچ نهی محضه مقارن ده واراده رضایه مباین بولنغنی
کتب کلامیه ده نیجه ادلهٔ قاطعه ایله مبرهن ومثبتدر

مرید الخیر والشر القبیح — ولکنه لیس یرضی بالمحال

مآل دخی بو معنایه دالدر اگرچه مضمونه رضای طاعت اقتضا جریده پریشانه
اوراق اعتراضات شیرازهٔ تألیف اولان رشتهٔ بحایح (لو ولعل) ه کوشهٔ مقراض
ترک وتسلیم ایرشدیرمکله انقطاع ویرهرک صحیفهٔ نفس برایغهٔ برایغ سکوندن
ایله تقشیر الطاعة ان لمقدرة عبارتدر (انما الطاعة فی المعروف) فحوای
سعادت احتوای معز اسیله امضای اراده ایله مسلکی الختام اولمسی امر معروفده مقرر
منهیاتده جدا متصور دکلدر لاجرم مؤمن قوی الاعتقاد اولان امر معروفده
اهل معروفه اتباع ایله بقدر الطاقة البشریه شرط لاحدین انقادیر وصلاح
بذل اجتهاد ایله حرف سوید قیلور بعده تأیید وتیسیری حضرت محول الاحوال الله
استدعا ایدر بو صورتده نبال آمالی هدف اصابتدن تخلف ایدرسه ده هر
آیینه (والاجر بقدر المشقة) دن بی بهره اولمیوب (انما الاعمال بالنیات) ایله
مجازات الهیه‌دن بی شائبهٔ اشتباه هدر . (شفیقانه)

— ٥ —

صانمه که فلك دور ایله شیٔ سحر ایلر — هر واقعه‌نك عاقبتنده خبر ایلر

بر دوسه کبیدر جمله بو که معنده بو عالم — کیم کوزی یوقسه آچنجه زمانی کوزر ،

بر یره که آرامه بو مقدار اوله رحلت — اربابی نیجه کسب کمال و هنر ،

اولسه طوتالم مدت آرامی ده ممتد — عاقل نیجه تمییز ره خیر و شر ،

تمییز ره خیر و شر اولورمی اولده — کیم لشکر غم بربرینی بی سپر ،

بو طرزه حقی فکر اوله کیمه که آکه — توفیقی هادی ازل راهبر ،

توقیعه رفیعه الصحبه خانده برقدر — هرکیم بو راه عقل دیارسه خبر ،

عقلك هنری داری حکمنده ز انجه — تحقیق ایله حکمت نیجه بر دلده بر ،

حکمت کرا او علم ایسه که احکام فلکده — اندیشه عقل بشری باخبر ،

دوشمز دل و طبع اهلی بو اندیشه‌یه زیرا — تشویشه دل و طبعی بو داخی بتر ،

تعمیم اولور هر کسنك رد و قبولی — حوصله پیمانه حسابنه فلکده حذر ،

رند اوله خدا یوردیمی بو محلده — نه چرخه نه قول حکمایه نظر ،

دیرمز فلکك جور حسب انداز نه حکمی — قوری حکمتی تسلیم قضا و قدر ،

کردونده مکر آسوده بیده کنج کدرده — دورانده آکاه سپهری برینشتر ،

کوده باشنه بر خلعت دنیا دیر اما — دامانی آلوده خونه جگر ،

اول کیمسه ره آزاده المده که وجودنه — کوی خم چوگانه کبی بی پا و سر ،

یا اول کشی کیم تیر جگر دوز قضایه — خصمانه حلقومنی تیغ زبانه سپر ،

یا اول کشی کیم حرز ایچون اقسام بلاده — اندیشه اوصاف شه دادگر ایلر

اول شه که جهانه موسم عدلنده صفاده — دورانده طربناك جم خنده‌لر ،

اول شه که غبار سم(۱) یکرانه(۲) سپاهی — دریای محیط فلکی پر کدر ،

اول شه که کف همتی هنگام کرمده — دنیایی غنی کانی(۳) تهی بحری بر ،

خانه احمد عادل که قضا نعل سمندنه — ماه علم آیت فتح و ظفر ،

جمشید کرم پیشه که ایرانه جهنجه — خورشید کبی خاك رهینه فرس زر ،

خورشید کواکب حشم روی زمین کیم — عسکرله جهانی حشر انده حشر ،

ماه فلك آرای سعادت که زمانه — ایامی آرایسه دور قمر ،

بهمه قادر که نیجه بی سر و پایی — بردمده مراد اینه شاه جور ،

برقوته مالك که نیجه تخت نشینك — آلور کله افسرینی دربدر ،

اقباله وابسته فلك تا ابد کیم — تدبیری ایله دوری پیر و زبر ،

بر مهر جلی شعشعه رایی که دائم — اوج فلك سلطنتی مستقر ،

شاهی نه لهب دارنده عالم نوری — نه مشرقی نه مغربی وار نه سفر ،

کر لطفی مهمانه بهار اولسه درختك — هر شاخی بر شکوفه مرصع کمر ،

کر تاب تموز غضبی ایتسه سرایت — هر قطره باران هوا بر شرر ،

آب ارزده وزانده اولسه اکر صرصر حفظی — امواجنی زنجیره نقش حجر ،

---

(۱) نعل ، (۲) آت ، (۳) معدن .

ماهیتی کر اولسه جماداته مربی
تصویر حجر کسب کمال بشر ایلر

عدلی که مسلمدر اطاحسنه تدارك
کور حکمتی هر یرده نتیجه کارکر ،

اولسه مثلا رابطه پرداز مطاوات
پروانه یه کلبرکی تلافی ایدر ،

تعمیر ایدهمم جنت پاکنده لطفی
کور خاصیت فیضی نه قدر اثر ،

کاهی که خیال شکه طره خلقی
اثنای تفکرده دلمه دکنز ،

اندیشه‌م اولور بوی لطیفیله معطر
اندهده قلمم عالمی پر مشك دیر ،

ای خسرو جم کوکبه مملکت آرا
کیم سلطنتك عالمی پر زیب و فر ،

اوصافکه حد یوقده طوتیم سحر ایله طبعم
بیك معنی جای برشکله قویوب مختصر ،

قصد ایتسه خصوصا که کهر سنج خیالم
برنکته سی شرح کتاب لدر ،

طبعمده او دریای کهربایه معانی
کیم ساحلی معدن لئولئو تر ،

اندیشه‌م او صورتکه اعجاز نماده
کیم جوهر فردی ستنه طرح صور ،

خامه‌مده اولا برچمه آرای سخنه کیم
برقطره سی برکلشنی شاداب تر ،

رنکینه ولذیذه اولدی کلامم او قدر کیم
کام لب اندیشه‌یی پر کلشکر ،

امانیه برسوز نقده نازك اولورسه
دخلی آکا ارباب حسد اولقدر ،

استاد اولیجه سوزده حسد ده قیاجیلوری
زیرا هنری رشك وحسد معتبر ،

تمزی بو دولت که بکا رشك ایدر آدم
برطائفه کیم دعوی فضل و هنر ،

زعمی اوده هر برینك سوزده کم کویا
اندیشه‌سی تغییر قضا ایتدیکه ،

اماکه بیلك معرکه معنی‌یه اول
شمشیری قور اندیشه زره دیکه ،

نطقیله مسیحا کبی هر بری اما
خاصیت صحبتلری انسانی خر ایلر

غوغای تحسدر بو فضیلتده ثمر دار
فضل اهلی بزم باشمزه دشمنده بر ،

سوزه بهه دیدیکم جوهر علوی ایدر آنی
دور ایله صدف سمع قبوله کهر ،

سوزمیدر او کیم نسخه سی نکته مثالی
حشو شکم رخنه دیوار دلدر ،

حقده نه دیرلرسه اولکونه سخنانك
آثار طبیعتلرینه کیم نظر ،

لازم کلیجك اول متشاعرلره طبعم
هر معرکه ده نیلی داغی ذنر ،

اول صفدره دشمنکسه نظمم که خصوصا
شمشیر زبانمده اجا حذر ،

اولورسه اکر همت شاهنشه عادل
حاشا که بو اندیشه‌ده نفعی ضرر ،

زیرا که دم کشته "اندیشه‌سی اکثر
شرع کرم حکمت باری هدر ،

هم خصمه ظفر بولمه ایچونده مدح و ثنالی
تقدیم دعای شب و درد سحر ،

تا جلوه که رایتی خسرو انجم
که مملکت خاور و که باختر" ،

منصور ایده هر یرده خدا رایت بختك
تا خسرو سیاره فلکده سفر ،

« نفعی »

—ه—

انسانه انصاف ایدوب ده بالکز فطرت زکیه سی نوریله مصنوعات بدیعه یه ونوبنو تحدث ایدن افعال عجیبه واشکال غریبه احاله نظر ایتدیکی ایدیکی حالده

کردش روزکارده اسرار الٰهیه نك حیرانی و انتظام امور کائناتك واله و سرکردانی اولوب امر احداث و تصرفی طبیعت بسیطه یه و قوای عدیمة الشعوره اسناد ایده مز. لابد تصرف کافهٔ امور، خبیر و علیم و قدیر و حکیم بر صانع ازلی مختارك قبضهٔ اقتدارنده مضمر اولدیغنی کوروب سورهٔ فطرت قدسیه ایله «تبارك الذی بیده الملك» دیمکه و کف لسان اعتراضه ایدوب آداب خموشی و مسکنت ابراز عجز و قصور ایتمکه کندینی مجبور بولور.

زهی ضنع زبان دآنشطرا (1)   که کس را جز خموشی نیست یارا
هزاران موی از بشکافتم من   طریقی به خموشی یافتم من

— ٥ —

آفرین ای روزکارك شهسوار صفدری
عرشهٔ آص شدنکیرو تیغ ثریا جوهری
پارهٔ الماسدن (سنك فسانی) (2) نیلر اول
چرخ حکمه بر دخی شمشیر والا کوهری
سرفراز ایتدك لواء الحمد دین احمدی
دشمنه کوسترك الحق (دست برد) (3) حیدری
تیغك نورینه ایلرسه روح مرتضی

(1) کوج، قدرت، (2) بیلکی طاشی. (3) قوت

بر غزا ایتدك که خشنود ایلدك پیغمبری
ایلدك بر حمله ده برباد ملك دشمنی
کرد رخشك کرچه کیم سد ایتدی راه صرصری
ماه نو صانمه فلکده کورینجك بیطاریکی (1)
تنزه ده دی بهرام الندن دوشدی زرین خنجری
اول قدر قاندن دوکدی شمشیرك که عکسیله آنك
کاسهٔ یاقوته دوندی کنبد (2) نیلوفری
غمزهٔ خوبان کبی جاری اوجندن یینه خون
بویله قالورسه اکر بکمزنك ایدر بحر و بری
بلکه غرق بحر خون اولوردی فلك دلکبی
ایدیجکجه تیغ خوندن افشان ایله جوهریکری
شقهٔ رایات بخنکه رکابك اولسه
کشتئ نه آسمانك بادبانه ولنکری
بردن اورالده دشمنکده تیغ برکهر میدر یاخود
ایلمدی دریایه غوطه (3) آفتاب خاوری
بر آدج کوهر صاچاردی عالمه کویا کفك

(1) حنك، (2) قبه. (3) صویه طالوب چیقمه.

صاللنیرکن دشمنه قالقن مرصع شهپری(١)

بر عجب دریا در اردوی همایونك صنك

کیم حباب بر قرار اولسه انك هر چادری

موج بیدر بیدر اول بحره سپاه صف بصف

بر نهنك(٢) اولسه نوله هر طوب اژدر پیکری

هر آلای بر موج طوفانخیز ایدر آنك نوله

خار وخس(٣) کبی اوکنجه قاچه دشمن عسکری

کوده کبی ترزاده چیقدك تیغ ایله میدانه سن

قارکر دوشمز سپاه دشمنك شور وشری

شیراغ دیمه ودولتده وجودك حفظ ایده

قات قات اولسه اژدهادر هفت چرخ چنبری

قارشو طورمز سطاشمده صکره بو اقبال ایله

دشمنك کر قهرمان اولسه سراسر لشکری

بویله آغاز ایلسون شمدنکرو القابکه

جامع نه قبه کونك خطیب منبری

آفتاب بحر وبر صاحبقران شرق وغرب

(١) دیلی طویوز . (٢) تمساح . (٣) چوپ ، چوب .

شهسوار نامور رانکشای صفدری

آسمان دولتك خورشید قدسی پرتوی

بر مه شوکتك جمشید خورشید افسری

نقد وقت سلطنت سرمایهٔ امن وامان

دشمنکیر دیمه ودولت طابخشه سروری

شاه والا رتبه عثمان خان غازی کیم فلك

کورمامشدر بویله بر شاهنشه حقاوری

شهسوار عالم آرا کیم روادر اولسه کر

نعل دنیخ رخشی چرخك آفتاب واختری

صفدر کشورکشا کیم جنکده چیقدقجه اولور

جبرئیل انا فتحنا مثواله تیغ ومغفری

پادشاه عادل وعالی نسب کیم یاراشور

انسه کر سرهنك(١) دربانه کیقباد وقیصری

شهریار آسمان مسند کیم اولسه نازل

سجده کاه تاجداران چرخه خاك دری

شهنشه نه رواق آسمانده مسندی

(١) چاوش .

عیدگاه هفت اقلیم جهانده کشوری
مسند جلالنك رفعت بر ادنی پایه‌سی
درگه اقبالنك دولت قدیمی چاکری
هر نه ایشلرسه زمانه تابع اندیشه‌سی
هر نه امر ایلرسه دوران بنده فرمانبری
ویرسه طبع آتشه گر بر نفسی تربیت
معدن الماس ایدردی توده(۱) خاکستری(۲)
عدلی گر آرایش بزم جهان ایتسه اولور
شمعه شهپر کله پروانه‌نك بال و پری
اول قدر آسوده عالم سایهٔ عدلنده کیم
خوابگاه ایلر غزالك پهلوی(۳) شیر نری
ایتسه گر خاصیت حفظی سرایت عالمه
طرح اولوردی صفحهٔ آب اوزره نقش آذری(٤)
عکسیدر آنك فلکده خرمن انجم دگل
صاچدی دست لطفی خاکه اولقدر سیم و زری
یازسه وصف نکهت خلقنی ویردی عالمه

---

(۱) کومه، یغین. (۲) کول. (۳) جنب، یانه، قوجاغنه. (٤) آتشی.

گرد خاك پای خامه بوی مشك اذفری
قدر خاك کوی اصلافه بیلوردی روزگار
بربرینه ایلمه آغشته مشك و عنبری
کامگارا صفدرا صاحبقرانه شاهنشها
ای سریر عدل و دادك داور دیهیم پروری
سحر ایدردم مدحکه کلسه‌ك اما نیلیه‌یم
ایلمز حق وصفکی قید تصورده بری
عجزمه بر حجت آوردم اگر اهل اولسه‌لر
روزگارك یاوه سنجانه فضیلت گستری
عاجزم حق اوزره اوصافکده حالاکیم بنم
عالم اندیشه‌نك علامهٔ دانشوری
بلکه قانون سخنده حل و عقد نکته‌ده
حکمت فکر و خیالك فیلسوف اکبری
حسبحالمدر خصوصا لاف دعوی بر طرف
گرچه صاحب لاف اولور ارباب طبعك اکثری
بن او گونمم قدرمی ارباب دل و دانش بیلور
عارفم دوشمز بکا لاف و گزاف سرسری
خامه‌م اول معجز طراز حد لهزار اندیشه‌در(۱)

کیم نظیر اولسون بکا الا کلیمك اژدری

حرفیدر مجموعهٔ (۱) اسرار دیوانمده کلك

نقطه سیدر مهره‌ٔ (۱) داغ درونده انوری

طبعم اول بتخانه‌در کیم صورت دیوارینك

طاشه کار ایلر خدنك (۲) غمزهٔ نازکتری

نیجه صورت قیصه انفاسیله جانه بولسه اولور

هر بری شهر دلك بر عالم آرا دلبری

هر خیالم بر عروس ناز پرور در بنم

کیم بو عالمده دکل اسباب زیب و زیوری

موی گیسوی فلکده تار و پود (۳) جامه‌سی

پارهٔ پیراهن حور جناندر معجری (۴)

بادهٔ ادراکمك توحید سرجوشیدر خمی

ساقیٔ اندیشه‌مك تحقیق دردر (۵) ساغری

خامه‌مك راه سلوك فقرده خط ساری

شعرمك حبل متینه قیصه تار (۶) مسطری

---

(۱) بوهردشی . (۲) تمرینسز اوده . (۳) دوقومه ایپلکلری . (۴) قادینلرك باشلرینه صاردقلری بجه . (۵) بولانیغه . (۶) چیزکی ، استطاله .

قنده بر قنده یه تعریف شاه نکته دانه

نیله‌یم ضبط ایدمم اندیشهٔ زور آوری

فکر اوصافك غذای روحدر اندیشه‌مه

دل هلاك اولور اکر اولسم او سودادن بری

جوهر اکسیر مدحك طرح ایدیجه رشکدن

ایلرم هر لحظه اندیشه‌مله جنك زرگری

قورقارم هم آفتاب کیمیاگر طوپراسونه

بورقه بیك سوده ایله اولور اول رخی بر مشتری

ذره سهره غباریه روزکاره کیم دیرر

جوهری‌یم بر جراحته درجم اویله گوهری

بویله جوهردار المده بلدیم دنیالی به

باشنه چالسونه فلك آینهٔ اسکندری

عالمی تسخیر ایچونده خاتم نه لازم طبعمه

بر سلیمانه خیالم بلدیم انگشتری (۱)

هر نه دیرسه‌م اسم اعظم کبی اولور کارگر

اول قدر تعظیم ایله دیکلر سوزیم انس و پری

---

(۱) حلقه .

باشلادیشه نصکره ای نفعی دعای دولته

بر دعا ایت کیم اوله حسن قبولك مظهری

ایلیه تا خسرو صاحبقران شرق و غرب

اشهب زر پالهنك(1) صبح ایله جولانکری

هم سرافراز ایلسون رایات دین و دولتی

قنده عزم ایلرسه اولسون فتح و نصرت رهبری

ایلدکجه عزم میدان غزا اول قدم

پایمال اولسون یولنده دشمن دینك سری

« نفعی »

— ٥ —

وقت غروب حلول ایتدیکنده حاکم شعشعه بار زرنار گردون ظفر شعارنده

ایدیور. وجه رخشانی نظرلردن زائل ایدن سحاب تابان آسمانده بر افقیی

محدود و زراندود ایزلری محافظه ایتمکله برابر انعکاسات ارغوانی رنك ایله

آفاق مستغرق انوار ایلیور. کره قرا یسه قبه فیروزه فام ایچنده معلق بر

فانوس زرینه کبی کنار افقده جنبشنما اولیور. بر نور لطیفی حمرا اوزرینه

بیقابانه دوشدیکی حالده پرده جراحتنه سیل طاغ باشلرینی اورته رك

(1) کمند، یولار.

سطح صحرایه طوغری میل ایدیور. بو ساعت طبیعتك حلول ایتمکده اولدیغی کیجه ایله

تباعد ایلمکده بولنان کوندوز بیننده اکتساب شوق جدید ایدن فلکه لیل و نهاره طوغری

رفع روی امید ایدرك بر لسان بلیغ ایله قدرت فاطره سنه قارشو تحیرانه عرض

تعظیمات مقدسه ایلدیکی بر ساعتدر. اوزمان طبیعت کائنات طرفندن پیشگاه

اقدس الهی‌یه تقدیم اولنمش بر قربان عظیم دور. کائنات بر تعبدخانه بیلرینه تکه

کره زمین انك محرابی و آسمان ایسه قبه سیدر. تمامیله مشاهده ایدیلمکز ظلمتنا الا

کواکب لایحصی که شوکسنه لاجوردی درونده بر نظام بدیع اوزره سرپلمشدر

عبادتخانه عالمك زینت و دلنشینی قنادیلیدر. رسیده نقص و ایسه اولان

زار اعجاز آثار طرفندن غروب رنك ایدیکی حالده غروب آفتابدن طلوعه قدر

خفیف بر روز طارك ابعاد کره نسیم لطوعوی پارچه پارچه سوق ایدن کندینه

بلوطلر دخی معبدك بخوردانی درونده فروزان اولان روائح لطیفه بخارانی

مثابه سنده افراد مکوناتك پرستش ایلدیکی معبود اعظمی حقری ایدرجسنه اوج افلاکه تصاعد ایدیور

بو عبادتگاهده بر صدا ایشیتمویورم. مکونات کائناتك بدایع جلیله سی بارگاه قدسیت

اکتناهنه رفع و اعلا ایدن حیك ارباب تفکك نزدنده اواضحی سؤال ایتسم هرشی سکوت

ایله جواب ویریور. فقط بو سکوت عمومی ایچنده کوکلم دیورکه «صدای کائنات کذی

حس دراکانه مده». ایشته بو دلجو صدای صوتی اشعه آخر نهار دخی رونقدار

لمحه ایله برابر بر بوی لطیف ذی حیات کبی قبل رحمانه طوغری تعالی ایدرك سر سرکاینانی

توحید کویا و جناب رب العالمینه عرض عبدیت ایچون نیم روحمی دخی قید مجبوریته القا

ایلیور . شو عبادتخانۀ عالمده کوشۀ کریه‌جدیت ووحدت خاشعانه حالده مولای
متعالك بارگاه رحمتنی استدعا یولنده فضای بی‌انتهالی تمامی «الله» آوازه‌سیله
طولدیریرم . کبریا کاه رحمتنا هنده آهنك عمومی مخلوقاتی ایشیدیرم طوراده
خدای ذوالجلال البته بنم عظمته حمله‌دن زیاده حیرتده ونام عالمگیری آکمقده
جمله ایله برابر اوله‌ده ادراك عاجزمك رمزینی ایشیدیر . ای ذاتك وقوسی
اصل اقدسی اولان واجب الوجود تجلیات بی نهایه‌ی منحصراً سکا تقدیم ایدیرم
سن بر نظرله ابعاد نامتناهی‌ی مظاهر آثار قدرتکله مالامال ایدرسك
خالقسك مربی عالمسك روح کائناتسك . بویله تعبیرات وامثالیله
دیرلو تعظیمات ایله نام جلیلك یاد اولندیغی وذات الوهیتك هیچ بر وجه وصورتله
بحق تعریف وتوصیف اولنه مدیغی حالده بنی جداً تصدیقه وسنك سوزلکی
ایشتمه‌مه بیله تصدیقات اعتقادیمی زیور زبانه تحقیق ایلدم . بوفضای حیرتفزای
عالم نظراً خلاصه‌مده بر صرف عظمتکده . بلکه کرۀ ارضه نمونۀ احسانکی وسائر
کرات انجم دخی شعشعۀ نوربی پایانکی کوستر . سنك وجودك کنه کدیه ظاهرلکی
حالده بوله مخلوقاتك وجودی سنکدر . هرشیده کوریورسك کافۀ
کائنات سنك صورت معنویکی تصور دیم روحم‌ده کافۀ کائناتی متصوردر .
فکرم تجلیات رنگارنگکی تماشا ایله هرشیده سنی استدلال ایدرك هر یرده
سکا تعبد ایدر . فکرم کندی کندینك پرستشکاریدر ایدر . مادیاتك ایچنده
عکس خورشید رخشانه کورلدیکی کبی کندنسنده ده سنك نوریکی کوریور

ای حسنهٔ تم واحسانه اعظم صاحبی بوتصدیقه ده سکا تقدیمه شایانه عد اولنه‌جق بر شی
دکلدر . هدیه ده سنی آکارم سنی سویرم سنك عاشقکم روحم آز زمانه خارجده
دوراده ایچونه کاتونه مکنونه حکمتکدن صحراسنه بر شرارۀ حولان عشقده که دردآزمای
هجرانه اولان اصل نورانیته عودت آرزوی شدیدیله سوزانه اولمقده در
نفسم تفکرم تودرم هپ سنکله در . غطای وجهملك اولان عالم شهادت چشم
حقبینمه کوره شفافدر . طبیعتك الك کیزلی کوشه‌لرنده سنی کشف ایدرم هانکی
مخلوقکی تقدیس ایتدم سنی تقدیس ایتمه اولورم . عالم تزهالی ده کزینشم سکا دها
زیاده تقرب ایچوندر . او عالمده وقتاکه پرده جنبانی شفق بر روز نوظهورك
تلویحه ایلدیکی هوائیمی طیشوه ایرهب بوکسك طاغلرك تپه‌لرینی آلتونی لامعه ایله تزیینه
ایتمکه باشلارلر بکا اویله کلورکم عرشه عظمتك آلالونه برمجرای نور آچیلور ده عالمه
انوار قدسیه‌کی صحیفه باشلور . وقت زوالده آفتابك ضیای حیاتبخشانه مستغرقه
اولنجه حواسمك الك زیاده کسب قوت ایتدیکی شو زمانده دخی حس ایتدیکم هپ سنك
فضل وحکمت دیتوله سنك عونه دقدتکده . کیجه قوافل کواکبی استدیکك کبی رودبراه
وعالم خوابیده‌ی مستوریده سیاه ایتدیکی زمانه عظمت دهشتفزای لیلی تفکر وتماشا
ایدرك شو سکوت وسکونده وبو ظلمت وکمونه ایچنده روحم سکا دها زیاده متقربا
تعبدله مشغول اولور . او شب تاریکنده بنی بر روز روشنه ذروئی تنویر ایلدیکی صره ده
بر صدای روحانی ایشیدیرم که حالا دائما رحمتکه امیدوار اولمقلغمی توصیه دده غیرجانکیدر
اوت دائما امیدوار احسانکم . سنه‌لر هر بری موجودتله طولوبر دیغك حالده

بنم مدت حیاتمی بو جریانده قابنك ایام معدوده‌سی الم آمیزیله حساب ایتزسك لحظه
ایدرم بنی هر یرده خالقه حیاتی حفظ کوریورم ایجاد مقصدی اولان اعدامه تنزل ایتمز
شاهدیکانه وطنمه احسانك ایلکم ایچونده حیات ابدیه ایام نامعدودینی بکلیورم
ظلمت مدهشه مونك بنی احاطه‌سی روحمه هول انداز دهشت اولمز زیرا فکرم
او ظلمتك ایلروسنده کی نوری ده کوریور موت بنی سکا تقریب ایدیه درجانك
ال عالیسنده حیات صوریه حالیه سنکله آرازمده زوالی مشتاقانه آرزو
ایلیلیکم بر ستره حائله در الٰهی شو دقیقه زوالی سرعت حلولی احسانك ایله
اکر بر سر سربسته یه مبنی تأخیر تلافی مقصد ایسه باری حدی قضایمهای[1] استغاثی
ایشتمکه اولسون تنزل ایت کرانه[2] و مرانه[3] والحاصل بوده جرانه و جرجانانه
ملتجی سایه صوله و احسانکدر بندیه هیچ بر زمانده آیرلمایه افتقار ایچون بنده
بقصه برظهیر قدیر بوقدر فقیرکی غنا بنکله اغنا و جسمی ناره و جانمی امید احسانك
ایله احیا ایله ظلمات هولیاسی بخشده خسوف حالنه کلمسه حولانه فکرمی انعطاف
نظر شفقتکله منور قیل وجدانمی کونشه شبنم جذب ایدرکی کندی طرفکه
جذب ایت

«لامارتینه» دن ترجمه

— ٥ —

---

(۱) ایچیمی . (۲) کوچکلر . (۳) بیوکلر

رضوانه بهشت آفرینسه　　انسانه نعیمه الهینسه
یعنی قلم سیاه جامه　　بوطرز ایله بدا ایدیکیده
بردم که بهار عالم افروز　　بخشه ایتدی جرابه جام نوروز
اول ملده لطوبه زمانه سرمست　　نیرنك[1] طلسمه ایتدی اشکست
دنیا طولو نشئه طربدن　　محشر یری نقشه نو العجبدن
جنت کبی سبزه چوچه برچوچه　　ایلرکل و لاله نوبه در نوبه
هر کوشه[2]ده بر صباح فیروز　　هر غنچه ده بر قبای نوروز
بیلم نه شراب ایچردی خورشید　　اطفالی چمنه هب کی عجمشید
باز اولدیریه یاغجب می ناب　　دوندی چمنده باشنه کرداب
آهو کبی ابر نو دمیده[3]　　بسلندی هوای سنبلیده
بر رتبه هوا رطوبت افزا　　کیم اولدی نسیم سیله هیما
فیضه آلدی سفالده[4] قرنفل　　بوی کل ایله طولاندی سنبل
طولدی ایلدی چشمه زمرد　　عکس ایلدی طارم[5] زبرجد
بر وجه ایتدی اوکونه برشکر خند　　کیم ماه ایده اولدی آکه سوکند[6]
مد ایلدی جوی شیری مهتاب　　چالقاندی کومسه صوییله سیماب[7]

---

(۱) حیله ، سحر . (۲) کوشه ، زاویه . (۳) یکی کبی آچیلمش . (٤) صاقصی . (٥) تاوانه ، قبه .
(٦) قسم ، یمین . (۷) جیوه .

انسانی رطوبت ایتدی مخمور　　اولدی مژه شهد خوابه زنبور

بر فیصه ویردی هوای کلبیز(1)　　باغ ایتدی شرنکی(2) کل شکر ریز

بر تشنه ویردی بهار پرشور　　قیلدی رک(3) ابری تار(4) طنبور

جوده قیلدی هوا رطوبت ساز(5)　　کوستردی (مرغ شعله پرواز)(6)

پرنم بو هوای عنبر بیده(7)　　رنک کل اولوردی هیچ پریده(8)

کوستردی هوا چو سینهٔ باز　　کیمدر ویره مرغ خوابه پرواز

صهبای جنونه آلوب دماغه　　باغلاندی اباغ(9) جویه باغه

نوروزا ایدیجک هوالی نمناک　　طوطی پری اولدی سبزهٔ خاک

نسر فلک ایتدی آشیانه　　کلمیجه هما اولدی لانه(10)

تا نامیه اویله بولدی قوت　　ارواح حیکر نهال حسرت

هر تاک(11) که مهر طاقه یاتدی　　پستانه سحاب ال اوزاتدی

هر درکه سحاب ایله دوکلدی　　الطاف حججه سوینجی کولدی

ابر ایلدی باغی توشه(12) کنجور(13)　　شکر ایدی ویاردی طوطی زنبور

مشک ایدی نسیمی بوستانک　　دکزدی رعاف(14) اغوانک

زنجیر جنونه ایرهب تسلسل　　جوباره قاریشدی موج کل

---

(1) کلاب قاریشیق (2) زهر، (3) داماره. (4) کریشه. (5) توقعه، ایلفونه. (6) کونشه.
(7) نرکس قوقوسی. (8) اوچمش. (9) [illegible] (10) یووا. (11) آصمه. (12) ذخیره، نواله.
(13) [illegible]

جوشیده ایدی او رتبه سیل نیسانه　　سنک خزف(1) اولدی در غلطانه(2)

بحر کبی کوز کوز اولدی دنیا　　هر چشمه کلاب ایله زیبا

چرخ ایتدی دماغنی معطر　　بر قه ایلدی عطسهٔ مکرر

بر نشو ونما دوشوب زمینه　　تا بردی سپهر(3) چارمینه(4)

هر تودهٔ خاک اولوب بدخشانه　　لعل ارضی اولدی باغ جوشانه

اول فیصه ایله اولدی خاره(5) دسنک　　همشقهٔ حریر کلرنک

هر غنچه که چیقدی کلستانه　　راز آچدی زمینه وآسمانه

شاخ کله دوندی شاخ(6) آهو　　مشک نافهسی(7) ویردی سرو دلجو

جنت خبرینه کتوردی کلزار　　طوبایه نظیره خار دیوار

اسرافیل اولوب نسیم زیبا　　بر حشر زمینی قیلدی احیا

بلبل کبی کلدی شور بالا　　آچدی کله غنچه قیل وقالا

سوسنه بویا نوردی پاسمندنه　　قالدی طمطراق ایدی رخ سمندنه

کیزلی اولیوب شه کل وقرنفل　　نرکسلره ال چالاردی بلبل

کلشنده فیسلدی اولدی پیدا　　ایتدیلر آنی نسیمه افشا

هر جالی بنفشه ایلیوب جوشه　　هر خامه هم اولدی نامه خامه

نرکس سوزن آچوب شراب دیدنده　　در صاحبی یام تاج کیدنده

---

(1) طوغله. (2) یوارلاقه. (3) کوک. (4) دردنجی. (5) حریر. (6) بوینوز. (7) کوبهک.

قالیردی الهی جنان سرکشه — بر سوز دیدی دار ایچنده آتشه
یاقدی اوجنبرله لاله داغنی — آشفته لوب کلاک چراغنی
طولدی بر دکوک فغان ذراره — اولدی و صحبت آشکاره

« شیخ غالب دده »

—o—

الهی آثار قدرتک وجود ذات مقدسکه دلیل عقلی ونهایتسز عالملرک انتظامی بر بدیع حکمت صنع وتدبیرله اولدیغنه برهان جلی ایکن وحدانیتکی اعتراف ایتمامک طبیعتلرکده بعیددر. صاحب عقل اولان انسان بونده متفق اولدیغی عقلا قابل دکلدر. انجق نور الوهیتکک پروانه سی و آتش محبتک سوزانی اولان هر بوسه دل آگاه وجود ووحدانیتکه محتاج دلیل دکواه(1) اولیوب آثار غیر متناهیه نسبتله ابعادیله محدود ذرات فرصتنک بن کوریم کوریانه عظمت موهومه سنک بر ذره مقداری حکمی یوقدر ایکن کندی نور وضیاسی کندی وجودینه دلیل اولدیغی حالده حد وغایتی بولنمایان موجوداتک خالقی اولان ای تعالانک وجودینه خارجدن دلیل آرامق عقول قاصره نک کاریدر.

الهی موجودات احاط بصر بصیرتله وجود وحدانیتکی وعظمت وقدرت والوهیتکی کورورکن نه ذاتکی بیلمک اسیب بر نفع وجود اولان عاجز قوللریکه محال کورنشدر

الهی تجلی انوار قدرتکدن آیریلمیوب کوکده محروم لقای ذات اقدسک اولان ارواحمز یارین بوقالب مستعاردن جدا اولدقده حضور وسعادتکه رجعت ووصال شرفنه میل

(1) دلیل، برهان

ایله دریای نور وحدانیتکه التحاق ایلدکده نه کنه ذاتکی بیلمه حکمنده در کاه الوهیتکه بث حزن والم ایدرز.

—o—

بهار ایردی نه دوشدی لطافت کلستانه درزره
نه اولدی زمینک لطفی غالب آسمانه
نه لاله لر برشمع معنبر یاقدی دودنده
سحاب عنبر افشان اولدی ینه بوستانه درزره
نه حیقدی بیاضه نقشی هر سرو کل اندامک
صارلدی یاسمن شاخ زلال ارغوانه درزره
حیقلسه تولی یاره صفا سیر چمنزاره
صلا(1) یه باشلادی مرغ چمن سرو چمانه(2) درزره
خرد مفتون اولور نقش بهار دورنوی باغه
نظر حیرانده قالور آثار صنع مستعانه درزره
جهان آرایش ازهار کلزار ایله نازنده
زمین فیضی لطافتله سپهره امتنانه درزره
نسیم اول دکلو جانبخش وحیات افزا که هردمده

(1) دعوته . (2) اوتلامغی .

دم عیسی ایله دعوای بحث وامتحان اوزره
صبا گرد گلستانیله وارسه باغ رضوانه
عبیرافشان اولور بیرآهسه جوی جنان اوزره
یا رضوان بخله کلسه تماشای گلستانه
گوروب ترجیح ایدر باغ بهشت جاودان اوزره
یاراشدی اول قدر موج مسلسل آبگینه ریز
اوخشی زلف پرخم سینه سیمین بران اوزره
ایدر شاه بهارک درهم بی سکه سی جاری
دوکر انهار بادامی صبا آب روان اوزره
یاتلدی قطره شبنم سراپا برک سوسنده
قطار جوهر معنی کبی تیغ زبان اوزره
دکل شبنم نثار آه بلبلدر که چیقنجه
دوشر کسب رطوبتله هوادن گلستان اوزره
دوزر بر حافظ محفلنشین نغمه پردازه
سر آغاز ایلدکجه عندلیبان آشیان اوزره
فراز[1] کلبه بر ژاله دن گل گوستر رویه

(۱) اوج، تپه، یوکسکلك.

شه عالم کبی تخت مرصع زرنشان اوزره
او شاهنشه که واجبدر ادای خطبه نامی
خطیب منبر صف نماز قدسیان اوزره
او شاهنشه که نقش خاتم اقبالیدر سکه
زر خورشید عالمتاب وسیم اختران اوزره
او شاهنشه که خاک راهی افسر، سلکی گوهردر
سر جمشید عالمگیر وتاج خسروان اوزره
همایون پایه سلطان احمد عادل که دوشمشدر
ظلال سایه بان دولتی کون ومکان اوزره
چراغان قدر قدرتی که خورشیده اولور ثانی
نشان داغ فرمانی جبهه آسمان اوزره
خداوند همت که دریا دست جودنده
بر آوج خار وخسدر بر محیط بیکران[1] اوزره
دکل باران وموج افراط احساندن دل دری
ایدر گریان ولرزان ابری بحر وبحری کان[2] اوزره
نه دریا کیم نسیم همتیله جوشه ایدر آب

(۱) ساحلسز . (۲) معدن

کهکشانه اولور امواجی فرده فرقدانه اوزره
نه نشو گیم بهار دولتنده قبضه آلور خاکی
بیتر تخم شرر لطف هواسنده دخانه اوزره
کر اولسه منتشر فرمانه عدلی کوه و صحرایه
اویور آهو بره[1] زانوی شیرانه ژیانه[2] اوزره
نوله دریا کبی عسکر چیکوب دنیایی فتح ایتسه
یوروتسه حکمنی باشنده باشه ملک جهانه اوزره
سکندر درکه هفت اقلیمه بر سیلاب ایدر جاری
سلیماندرکه فرمانی رواندر انس و جانه اوزره
او خسرو درکه شبدیز[3] جهانه گرد جلالینه
جلاجلدر[4] کواکب سینه بند کهکشانه اوزره
شه والا منشدرکیم بو نیلی قبهٔ عالی
او تباغ سبزیدر صحن فضای لامکانه اوزره
فلک بر سایبانیدر بیشگاه چتر[5] جاهنده
کونش بر قلکهٔ زردر ستونه سایبانه اوزره
جهانده قالمدی بر عقده دیردم دور لطفنده

---

(۱) کیک یاوروسی . (۲) ییرتیجی . (۳) سیاه آت ، آدهم . (۴) بوینجقلر . (۵) چادر .

گره هلر[1] کوهسه م کره زلف پرچینه بنانه اوزره
کوره یدی جوهر شمشیری کر غمزهٔ دلبر
غمندن داخی تیغ اصفهانیدی طانه بروانه اوزره
اگر هم قالهدن کوپ شمشیری هم پاک ایتسه دهری
قالوردی خوبه فتنه دامن آخر زمانه اوزره
اولوردی رهگذار باده برسد رویی دریاده
حبکه پیکر[2] کوه رفتاری بادبانه اوزره
صانوردی صبح حقیقه آفتاب عالم آرادر
کورنلر تاج زرله اشهب جابک عنانه اوزره
او عالمگرد[3] رهپیما[4] که دور لامکانده ایلر
قلم نقطه قوبجه مرکز نونه میانه اوزره
جهانه بر گرد اولورکه جنبشنده سرعت سیری
قومازی توز قوبمغه بیراهه برگستوانه[5] اوزره
اودکلو جست[6] و چالاکدر اوجسم کوه پیکرله
که جولانده ایتسه دوبیماز چشم مور ناتوانه اوزره

---

(۱) دوگوملر ، عقده‌لر . (۲) چهره . (۳) عالمی (۴) یول دیجی .
(۵) آت زرهی . (۶) سریع الحرکه .

ابا خاقانه دینیور که دهر ایام عدلکده

ایدر خنده زمانه دولت نوشیروانه اوزره

سوزم هر دم بودر عجز و نیاز ایله جنابکده

یوزم فرسوده ایلدکجه که خاك آستانه اوزره

که بن قنده ادای مدح سلطان جهان قنده

نیچون حدم بیلوب مهر سکوت اورمم دهانه اوزره

نه دکلو دعوی نظم ایلسه‌م زیرا نه ممکندر

که حقه اثبات ایده‌م مدح ایله شاه نکته دانه اوزره

خصوصا اول سخنپرداز استادم که اشعارم

یازار تشکلیسنانه جهانه اوراق جانه اوزره

بنم اول شاعر ساحر که طبعم سحر ایله کاهی

معانی برینه دیدلر دیزر سلك بیانه اوزره

چکردم تازه(۱) زلف زهره یی زهرای کردونه

اکر دیزسه‌م در شهوار(۲) نظم ریسمانه اوزره

نیجه بیك واردات آماده تحریر اولور دلده

اولنجه سایه کستر کلك جیلاکم(۳) بنانه اوزره

---

(۱) بریری صایح، تل. (۲) شاهکی. (۳) سریع.

یازارکن نقشه روی نکار فکرم فرط عشقنده

چکلر بر پرم حیرت دیدهٔ صورتکرانه اوزره

ایدر ابکار مضمونی احاطه شعر رنکینم

قزل والا تقه(۱) کبی عروس دلستانه اوزره

هله تیغ و کمانه آلسه خدنك انداز اندیشم

دیکر طبله سویدای دل کروبیانه اوزره

ایچویسه‌م دشمنه کر آب تیغ نظم شیرینم

ایدر خاکنده غوغالی همالر استخوانه اوزره

قولانی صدقه ایله طنزمه دعالر ایله ای «نفعی»

دعا نظم آخرین فرصه اولور نظم آوانه اوزره

نه کیم هر درخت پرشکوفه شاه نوروزك

قوره چتر سفیدله صحن باغ دلنوشانه اوزره

اوله ذات شریفیله سریر سلطنت رونق

اوله دوزخ خلق آسوده دهر امانه اوزره

—o—

---

(۱) دواقه.

برگ درختان سبز   در نظر هوشیار

هر ورقی دفتریست   معرفت کردگار

صفحات کائناتده مرموز اولان آثار قدرت الهیه‌نك استقصای حقایقنه توغل اولنسه کافهٔ عناصر ومولداتك ماء الحیات حیاتی بر مجرای یاباله‌مغنی فیضایله مستمر الجریان اولدیغی تعقل اولنور. انجق ما جرای حالات روحانیه‌ده مکنون اولان اسرار ربوبیتك کیفیت استطلاعی طائفهٔ حواس بشریه‌ده دکل بر وده لطیف نفس ناطقه‌نك انجلا والتماعنه موقوف ومنحصردر. بنا برین معنا اختیار مشاقهٔ ریاضت واستشعار متاعب عبادتله کسوف کثافت جسمانیه‌دن حیز لطف همت ودکرمی محبتله تصفیهٔ درونه عزیمت ایدنلر مصباح صباح استعدادلری ظهور تجلیات بیایله انجلایه آغاز ایدنجه چشم حقیقت بینلرینه بو عالم حس وشهود بر هیچ بود ونابود کورینوب لذائذ طیبات فانیه‌سنده پرهیز وتزهد ومتاع وبضاعهٔ دنیه‌سنده تعری وتجردله نیجه باقی ونورانی عوالم استکشافنه راه ظفر بولدیلر.

جانه دیرر آدم اندیشهٔ صهبای عدم

جوهر جانمی عجب کوهر مینای ،

چشم امعانله باقدقجه وجود عدمه

صحه‌جت کورینور آدمه صحرای عدم

غلط ایتدم نه رواجه تشبیه ایتمك

بشقه‌در نعمت آسایشه ماوای عدم

طوتلم آنده هر الطیفه نعیم کونا کونده

اولمه محتاج تمادمیدر آلای عدم

کیمسه ایجنمزی وضعنده‌آنك ذره قدر

بسلدی بونجه زمانه عالمی لالای عدم

وارایسه آنده دخی انجمه‌یوغیسه یوقدر یوقده

راحت استرسك اکر ایله تمنای عدم

نه غم وغصه نه رنج والم دیم (1) وامید

اولسه شایسته جرالته جانانه ایله جویای عدم

یوقده دیدکجه وار اولور یوقسمی غرابت بونده

نام هستیمی نه‌در حل معمای عدم

ایتسه بر کره تلاطم هپ ایدر کونینی

غرقهٔ موج فنا جوششه دریای عدم

ماده‌ی دهر موالیدی که طوریرز طوغرده

در کنار ایتمك ایجونده آنی بابای عدم

چرخك اولادینی باشدله چیقاردی نه دهر

---

(1) قورقو ، رعب ،

ایشمه تربیه صیحه صیحه آنی لالای عدم
هرکسک قسمتی یوقدر که کلور ما بیلمز
بری وار عالمه مهد ایله سلوای عدم
مردمی(۱) نشأت آدمده بوده اولدیکن دی
وجهی وار دینه نی آدمه ابنای عدم
ایلکی کاغد دیه اولور بو نسخ کوردیکلرده
بری ابقای وجود و بری افنای عدم
صانیورم مصرف واردی کلور هیباشه باشه
اولیدی سرای وجوده کوره ضرای عدم
هرکسه بار بلا کند دسته دارلعیده
غم والامده ده آزاه برابای عدم
بز بو محنتله هستی کوچدکه کلدک
یوقسه کیم ایلر ایدی ترک کهنجای عدم
بر مراد اولمیجه به یره کچونه عالم
نجم و مهر و مهی اولسونه اثربای عدم
به او بیدار وجودم که دل غمزده م

(۱) انسانیت.

انس موطنه کوریور وحشت صحرای عدم
شفقه صبح بقاده نظر مده کویا
موج بحر سیاه شب یلدای عدم
اویله بیمار غمم کیم اولامم آسوده
جامه خواب اولسه بکا شهپر عنقای عدم
دلخرابم بعد اوله هنده کره نسبتله بکا
بیت معمور اولور خانۀ بیجای عدم
اویله بیمار غمم صحت فناده کویا
یایدی انقاضه المده نی بنای عدم
اختر مطلبم آفاق فلکده طوغمز
کوزه بیلک شی طوغورر لیلۀ حبلای عدم
جولهری صوکسیلور تابشه(۱) یاسمه اگر
چشم امیدمه دوسه تولسه مرایای عدم
بوده اولور اسمی دهی عینه مسماسی کبی
اهلم اولسه اگر داخل خولیای عدم
بی وجودم اوقدر بیلک که آرانسه ده ایکیمز

(۱) حرارت.

بهبولنمم بولنور بلکه مسمای عدم

حیرتم چرخ سکونده آدی تعطیل اولدی

وحشتم باعث بیداری سودای عدم

والهم اویله که عکسیله گرمدیده

رنگ حیرت آلیر آینه دریای عدم

بولنور گریه خونینم ایله بحر وجود

صارارر آهم ایله سبزه صحرای عدم

بوکا طاقتمی کلور یا بوکا جانمی طیانور

مگر امداد ایده هستی ده(۱) اجزای عدم

آفرین ای نی کلک هنر عیسی دم

ایلدک نفخه اعجاز ایله احیای عدم

عارفانه بو قلم ایله ایتمده اثبات وجود

بهایسه وارلوه ایله ایلدیم انشای عدم

بو غمی وار ایلمکه خیلی چالشدم لیکن

اولدی سعی و طلبم هب لوولوری عدم

صیغدی چونکه دهانه دله نطق هستی

---

(۱) دیریکی.

ایلدیم خامه معجز دمی گویای عدم

بو قصیده قلمه قاف فنادن کلدی

اولسه نامی یاقیشور بیضه عنقای عدم

کیمی نیستی غمله بقا جوی وجود

کیمی هستی المله طلب افزای عدم

محو خاک ره شاهنشه کونینم بن

نه تولای وجود و نه تبرای عدم

« عاکف پاشا »

خردمند دانا بو مقر عنایه اعتنا و سیل فنا مجراسنده انشای بنا ایتمز
چونکه فراسه امل فرسه فراسه جله همرآنه دامنه درمیانه و بازار بی اعتبار وجودک
رنجی خراجه وسودی زیانه ایدوکنی بیلوب بو مسافرخانه دلفریبده (کن فی الدنیا
کانک غریب) مسلکنه سالک اولور کاشانه دولت دنیویه هر نقدر سخت بنیاد
ایسه عاقبت یقیلور مقر ابتهاج مقر ازدواج وافراحک مآلی اتراحدر افسر دری
نیجه سرلره وعروس پرزیور ملک نیجه شوهرلره(۱) دده قالمشدر
کوس اشتغاله کوسی کر رسینه دوکوب کاووس دوری کیدی بو نوبت ایمه

---

(۱) زوج

حاکم بارگاه ازل و فرمان‌فرمای «لایسئل عما یفعل» حضرتلرینک حکم ازلیسی مدار عالمک تبدل و اطوار بنی آدمک تورث و تحول اوزره اولمسنه تعلق ایتمه‌سی و بنا برین قضای محتوم و سر قدری مکتوم و صندوقهٔ اعمار بشر ایسه اجل معلوم مهر و خاتمیله مختوم اولمشدر. وجودک منتهاسی عدم و حب دنیا مآلی ندم و مدت بقای بنی آدم ایکی دمدر. جناب قادر بی انباز[1] فنادروازه‌سنی قاپات یوزینه باز[2] و مدت حیات انسانی غایتله آز قیلمشدر.

ایکی قاپوسی وار چارداغک بریندن کیرن دیکرندن چیقار
بنای وجودی فنا حرجری نه کلو سیدیلر آخر بیقار

شربت کام ایله شیر بنظام اولانلرک مذاق جانی جام دهر عاقبت زهر قهر ایله تلخ و کردون واژگون[3] سپهر امیدده بدر اولانه هلال آمالی ایکی هفته درسلخ ایدر.

اولمه بدر حیاتکه غره کر حوکی سلخدر ایکی غره
شاه و درویش شاد و دلریش[4] شحنة الموت تضرب الدره[5]

بوفنا مرحله‌سنده بقا امیدی بصیرت کوزینی یومقدر. و سپهر بی مهر دله وفا رجا ایتمک دیو مردمخواره التجا ایلمکدر.

---

(۱) بی شریک، بی نظیر. (۲) یوزلرینه قپوسی. (۳) ترسنه دونمش، باش آشاغی. (٤) مکدر، محزون. (٥) طوره دینیلن آلت ضرب، قامچی.

چرخ مینا فامدن[1] هپ کاسات آینه
مهری یوقدر ماهرولرکبی باقمه
غره اولمه بونه بر خبر اله دنیایه چیقمه
نقد عمرک ویندن ویرمک کرکدر دانیه
زال[2] دنیا دامنندن حرص دستک قطع
مهر مثلک وبر دخی عرصهٔ ایت کلدی بابنه
دار دنیا بر مسافرخانه در کیم کهنه‌ماله
رحلت ایلرسه بری قونار بریسی جابنه

هوا عرایس کلزاره اولدی چهره‌کشا
بهار کلشنه کیدیردی حلهٔ خضرا
چمن ایالتنه اولدی نصب خسرو کل
هوایه ابر صفت حکمنی ایتمکه اجرا
یازلدی سبزهٔ نوخیزدن خط احکام
چکلدی جایٔ مطبوع سرودن طغرا
صریر آب رواندر و صفیر «مرغ چمن»[3]

---

(۱) جام رنکنده، (۲) اختیار. (۳) بلبل.

نكات تزيينه تقدم ايتديلر انشا

زبانده سوسن آزاده وسبزهٔ نوخيز

ثناى رفعت واجلالنه اولديلر كويا

شقايقه آلتى زمينه بوسن ايله اولوب مجروح

بنفشه قاتى اولدى تواضع ايله دوتا(1)

مرتب ايلدى بر بزم كلشنه ايچره بهار

كه ويردى ذوقنه تماشاى نشئهٔ صهبا

عنادل ايتدى بيانه مراتب نغمات

قمارى اولدى ترانه كسنه "سرود سما"(2)

صداى مرغ براقدى بزلك وكوچلك شونه

سرود ناى ايله عشاقه حاصل اولدى نوا

بلندى(3) غنچه‌ده كلبركى ظاهر اولمغله

كه غنچه باشنه ياغديردى ژاله سنك جفا

جراحت اولمه اعضانه ظاهر اولمز قالبه

ترشح ايلمز البته صنعنده(4) مينا

هماى وسنه ورقه ياسمينه دبرك سمه

(1) ايكى بوكلمش، قات. (2) تركى، شرقى سويلهيجى. (3) يارچه‌لندى. (4) قيدلمه‌ده.

اوچوب لهوايه كلستانه دوشدى ظل هما

بهار تاجرى مصر چمنه عزيمتنه

براقدى يوسف كل عرضه ايليوب غوغا

بو ذوقه صالدى زليخاى لاله يه رشوه

كه لعل ومشك دوكوب دردى آغزنجه بها

حديقه تختهٔ تعليم اولوب رياحنده

يازلدى مهمل ومعجم الا حروف هجا

كوتوردى شبنمى ازهارده حرارت مهر

شكوفه نقطه‌لريله كرچه كيم ايدر املا

دبير باد ديروب طفل غنچه يه سبق

كوتوردى چهرهٔ ازهارده نقاب خفا

قمو(1) درخت بولوب رفع استقامت حال

شكوفه حملى ايله كسر بولديلر الا

زبال بى بدل سرو كيم قالوب منصوب

ثبات حالى ايله آنلرده اولدى مستثنا

صداى سيل چكر مد منفصل يعنى

كه مد متصل ايله اوقور قرائت ما

كوروندى هيئت آب روانده شكل حباب

(1) هپسى

ثبوته ییدی ثبات نجوم وسیر سما
خطوط مختلف وتقسیم ازمانك
چمنده صالدی زوایای گونه گونه بنا
رعایت طرز مستقیمه ده نیجه کیم
اولور اصول مقامات جنة المأوا
هوای باغده ایتدیم بو حکمتی معلوم
که اعتدالده در صحت حواس وقوا
نظر اولنسه ایله صبح وشام غنچه وگل
بدیهی اولدی کمال اهلنه حصول صفا
نتیجه سالبه اولمسه خلاف عادتده
اولنجه موجب صغرایه مقصوده کبرا
ضمیمه گلسه گل رنگی صالدی آتشه بیم
که حمره قانه اولور نفس اونده راهنما
گل آتشه اوزره قیلور عقد زهرهٔ شبنم
تدارك قمر وشمس ایدر صباح ومسا
بو کیمیا سببنده ده عجب نه در اولسه
الده دانهٔ ارزیه" شابه سنده طلا

شکوفه سیمنه قصد ایلدی فروغ زکات
مدار حول وبلوغ نصاب واستغنا
حقوقه دفعی ایچونده اغنیای اشجاره
صحایف چمن اولدی ایادی فقرا
بهار دیده نه گلسه در ایلیوب هیجانه
حرارت دموی قیلدی عقده لر پیدا
بو یاندی قانی ایله صفحهٔ چمن گل گل
مگر که فصدینه حکم ایلمش طبیب هوا
حباب بحره دونوب جنبش جداول آب
کلیم سرو اکا عکسده براقدی عصا
اولوب ترنم بلبل عزایم تسخیر
چمن پریلرینه لازم اولدی عرصه لقا
بساط گلشنه دوره ایلدیم گذرگه دمی
قیلدم نظارهٔ آثار صنعت مولا
عجب نزاعده گوردم چمن ظریفلرینه
تعصب ایله قمو سالك طریقه خطا
قمو کماله ایله مستدعی طریق نجات
ولی قمو سنه باطل دلیل استدعا

صانوب شکوفه مبادی صنوف اشجاری
قیلوردی بحث که جائز تعدد قدما
دیروب تسلسله قوت طبیعتکی آب
اولوردی ثانی اثبات علت اولا
خیال محض صانوب لاله‌نی نرکس مست
قیلوردی جرح ایله نفی حقایق اشیا
ایدردی بلبل منکر نژاد سجدهٔ گل
تعبد صنم ایله طوتوب نجاته رجا
نسیم واقف اولوب بو فساده منع ایتدی
که ای گروه پریشان طوتک طریق هدا
بو کارخانه‌یه استاددن دکل خالی
کرک بو قدرته البته قادر و دانا
قیلور دلالت علت وجود هر موجود
ولی نه سود که صاحب نظر دکل اعما
مکونات حدوث اول قدیمندرکیم
کمال ذاته ممکن دکل قبول فنا
قدیر و مقتدر و قادر و مقدر و حی
علیم و عالم و علام و اعلم و اعلا

زهی تکون کامل که قدرتندندر
پریچقاره لطف تناسب اعضا
ملاحت لب میگونه و لهجهٔ شیرین
نزاکت قد موزونه و چهرهٔ زیبا
صفای جسم لطیف و قبول جوهریلک
لطافت خط مشکینه و زلف عنبرسا
کمال قدرت و علمینه در شواهد عدل
عقود سلسلهٔ کارخانهٔ دنیا
بسائط شرف محرمیت وحدت
مرکبات قبول ترکب اجزا
هوای مکرمتندن قبول فیض قلوب
مربی چمن لطفیدر بهار روح افزا
نسیم مرحمتندن آلوب افادهٔ جود
جهانی رشک جنان ایلمکده نسیم صبا
صفای لطف عمیمی نفوذ ایدوب قلبنه
مزاج نامیه‌یی مستعد نشو و نما
فضای گلشن لطفی مراتع احباب
حدائق ره قهری مهالک اعدا

سراپا(۱) لطفی اگر قیلسه ذره یردن لك

یتر مقام مساوات آفتابه سها

ور اولسه قهرینه مظهر عناصر افلاك

نظام عقدینه اوزر(۲) امهاتینه آبا

حساب رزقنی قیلسه تمامی بشرك

هنوز آدمه پیوند قیلمدیه حوا

بیانه حالنی تمسه جمیع مخلوقك

هنوز یرینه اعیانی چیکمدیه اسما

کمال تربیتی نوك(۳) خاره ویرسه رنك

لطیف ایدوب لقبه ایلسه کل رعنا

کل آتشی بر آدم خاك رهگذره صالوب

کل الیوب قوسه آدنی بلبل شیدا

تراب درکهنه اتصال شوقی ایله

کف تضرع دریاده دامن صحرا

زیارت حرمنه قیلمامه عزم اسیحونه

حواله هنجر سیلابه سینهٔ دریا

---

(۱) دباشدن چه‌برکوکب . (۲) ایستر . (۳) سیوری اوچ .

جمیع وقت شفاهاء شفاسنده

جمیع خلقه میسر جمیع درده دوا

رموز حکمتنه ایلر بیانه مراتب ایله

جمیع حال بشر خواه فقر وخواه غنا

مریضه عارضه نقصده نفوس تمام

یکمینه فائده پرهیز ایدر یکمینه غذا

شریف ذاتلره اوج امتحاننده

دبیله شرف قرب اولور نزول بلا

خسیس نفسلره کنج التفاتنده

مزید علت ادبار اولور دفور عطا

ذلیل ذلت عصیانده تعرضه حال

طریقه حسنه رضاسی جمیع حالده رضا

زهی کرم که نظر قیلمیوب عداوتنه

میسر ایلسه ایلسه اعتبار بقا

زهی کریم که افراط لطف واحسانی

سیحی ایلدی محراب سجده ترسا(۱)

---

(۱) نصارا .

ARAPÇA KELİMELER

Sağlam Bir Ev	بيت المتين
Feleğin bozduğunu Attar mı düzeltecek	هل يصلح العطار ما افسده الدهر
Olan oldu , ok yaydan çıktı.	قضى الامر
Ondan yardım isteyen (yüce Rabbim)	و هو المستعان
Ne ekersen onu biçersin	الاناء يترشح بما فيه
Bilinen bir güne	الى ميقات يوم معلوم
Gönülleri yakan büyük bir ateş	موقدة التي تطلع على الافئدة
Eğer ki , belki	لو ولعل
İtaʿat bilmekten Gelir	انما الطاعة في معروف

ÖZGEÇEMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı :Rıbeen Nadhım Taher TAHER

Doğum Tarihi ve yeri :18 .10.1982 kerkük

Medeni Hali :Evli

İletişim Bilgileri :reben.nazim@yahoo.com

00905367864295

EĞİTİM BİLGİLERİ

2000-2004 Kerkük Lisesi

2004-2008 Koya Üniversitesi, , Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

2015-2018 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve EdebiyatıAnabilimdalı Yüksek Lisans Programı